ISSN 1814—4357

Дачникам садівникам городникам

Всеукраїнський щомісячний журнал

ДІМ • САД • ГОРОД

№7 ЛИПЕНЬ 2007

Кава з власної грядки

Зрошення гарантує врожай

Вирощуйте великоплідну малину

ЮРИДИЧНІ КОНСУЛЬТАЦІЇ

Рубрику веде
Т.В.Грабовська,
головний спеціаліст з правових питань

Кому платити за земельні ділянки

Я мати шістьох малолітніх дітей, маю у власності земельну ділянку 0,50 га та земельний пай 1,25 га (отримала у спадщину). Щорічно платила податок селищній раді. У вашому журналі прочитала, що плата за землю не справляється з осіб, які виховують трьох і більше дітей. Але коли звернулася до селищної ради, мені відмовили, мотивуючи тим, що це стосується лише земельної ділянки, а за земельний пай податок мусимо сплачувати. Прошу роз'яснити, чи правильно це?

Л.В. Повар
с. Будятичі, Іваничівський р-н,
Волинська обл.

Відповідно до статті 2 Закону України "Про плату за землю" використання землі в Україні є платним. Власники земельних ділянок, земельних часток (паїв) та землекористувачі, крім орендарів та інвесторів – учасників угоди про розподіл продукції, сплачують земельний податок.

Згідної з статтею 12 Закону не справляється плата за земельні ділянки у межах граничних норм, встановлених Земельним кодексом України, з інвалідів I і II груп, громадян, які виховують трьох і більше дітей, та громадян, члени сімей яких відбувають строкову військову службу, пенсіонерів, а також з інших осіб, які користуються пільгами відповідно до Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту", громадян, яким у встановленому порядку видано посвідчення про те, що вони постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Що ж до сплати податку за земельний пай, то права на пільги у даному випадку у дописувачки немає.

Однак селищні та сільські ради можуть встановлювати пільги щодо плати за землю: часткове звільнення на певний строк, зменшення суми земельного податку лише за рахунок коштів, що зараховуються на спеціальні бюджетні рахунки відповідних бюджетів.

Рослини
захищають городні культури

Захистити врожай від шкідників: ця проблема гостро стоїть перед аматорами садівництва і городництва. Сьогодні у їхньому розпорядженні є чимало ефективних препаратів. Найновіші пестициди миттєво знищують шкідників. Однак залишки отрутохімікатів проникають у продукти харчування і нагромаджуються у концентраціях, згубних для самих людей. Тому спеціалісти настійливо підкреслюють необхідність застосування таких методів, які б не становили небезпеки для людини. А для цього слід якомога ширше впроваджувати біологічні засоби захисту рослин з їх класичною формулою "живе – проти живого". Надійні помічники садівників, городників – птахи, хижі звірі, корисні комахи і, звичайно, рослини.

Спостережливі садівники, городники помітили, що деякі види дикорослих трав, дерев, кущів, можуть оберігати не тільки себе від нашестя шкідників, але й охороняти від них культурні рослини. Наприклад, там, де росте ромашка далматська та її близька родичка – ромашка кавказька, комахи значно менше пошкоджують урожай. Цією загадкою зайнялися дослідники і встановили, що у квітках, листі, верхівках стебел містяться отруйні для деяких видів комах речовини, зокрема, піретрин.

Здатність рослин захищатися і оберігати своїх сусідів спонукає аматорів переглянути їхнє ставлення і до окремих видів, які називають бур'янами. Взяти, наприклад, полин гіркий. Ця трава росте скрізь на межах, уздовж стежок, не проти поселитися вона на грядці і в саду. Заважає, коли цвіте, бо пилок, потрапляючи в ніс, рот, викликає неприємні відчуття, гірчить. Але не треба поспішати з висновками. Виявляється, полин гіркий – надійний сторож: він відлякує багатьох шкідників, зокрема, яблуневу плодожерку. І там, де росте полин, яблуні дають більший урожай.

Подібні інсектицидні властивості має пижмо звичайне. Його жовті суцвіття-кошики з'являються в другій половині літа. Якщо зірвати пучок трави і поставити у кімнаті, де є мухи, то набридливі комахи не витримують його дії і поспішають покинути кімнату. Тому деякі садівники-аматори спеціально висаджують біля дерев цю корисну рослину, яка відлякує і яблуневу плодожерку.

Коли хочуть позбутися земляних блішок на посівах редьки, столових буряків, на грядках висаджують коноплі. Відомо також, що коли чергувати грядки капусти і помідорів, то на головках, які зав'язуються, буде менше блішок і листоїдів. Слимаки не будуть пошкоджувати капусту й огірки, якщо їх обсадити ріпчастою цибулею. Не залетять сюди відкладати яйця і метелики білана капустяного. Менше страждають овочеві культури, якщо вони обсаджені картоплею. Гвоздики оберігають овочеві культури від вовчка.

Багато садівників-аматорів використовують настої листя і молодих пагонів бузини чорної для відлякування метеликів вогнівки. Для цього кілограм свіжого листя і пагонів заливають 10 л окропу і настоюють 10–12 годин. Потім настоєм обробляють кущі смородини, аґрусу.

Добрий ефект дає настій з ромашки далматської або кавказької (зібрані під час повного цвітіння суцвіття сушать у затінку). Готують його так: 200 г сировини настоюють у 10 л холодної води протягом 12 годин, потім воду зливають, а замість неї додають ще 5 л чистої води і настоюють 12 годин. Обидва настої з'єднують, старанно перемішують і обробляють цією рідиною садові й городні культури. Якщо немає

Ромашка далматська

Дім·сад·город №7 2007 р.

Щомісячний виробничо-практичний журнал

Засновник і видавець — КП "Редакція журналу "Дім, сад, город"

Зареєстрований Міністерством інформації України, серія КВ, №3536 від 23.10.98 р.

Видається з січня 1989 р.

обприскувача, можна використати звичайний віник: його занурюють у настій і струшують рідину на рослини.

З сухих суцвіть ромашки далматської готують також порошок і зберігають його у щільно закритій банці в темному місці, оскільки на світлі діюча речовина швидко розкладається. Порошком обпилюють посіви, а також готують з нього суспензію безпосередньо перед застосуванням: 200 г порошку розчиняють у невеликій кількості води, а потім додають ще 10 л.

Досить популярним у садівників і городників є відвар трави деревію звичайного. Ця рослина трапляється на луках, галявинах, узбіччях доріг, на пустирах. У липні-серпні добре помітні білі суцвіття. Саме тоді й слід збирати всю надземну частину разом з прикореневою розеткою, але без коріння. Сушать траву у затінку, на горищах або під навісом. Для приготування настою беруть 800 г сухих подрібнених рослин, заливають їх окропом і настоюють у 10 л води протягом доби. Якщо ж потрібно приготувати відвар швидко, то таку ж кількість деревію заливають відваром води і кип'ятять годину, охолоджують. Щоб рідина краще прилипала до рослин, які нею оброблятимуться, додають у відро з відваром 20 г мила.

Квітникарям добре відомий і дельфініум, або шпорник. Його дикорослі і культурні види радують око своїм яскравим синьо-фіолетовим забарвленням. Ця рослина містить сильнодіючі алкалоїди і в багатьох країнах вважається ефективним засобом проти гусениці кільчастого шовкопряда і білана жилкуватого, мідяниць, личинок дрібних жуків-листогризів і гусені на деяких овочевих культурах. Використовують квітки, насіння і корені. Корені (100 г), насіння (400 г), квітки (1 кг) відварюють у 10 л води протягом години (варто запам'ятати, що відвари краще зберігаються, ніж настої). Перед обприскуванням до рідини додають 40 г мила. Порошком з дельфініуму обробляють рослини проти гусениці кільчастого шовкопряда і білана жилкуватого.

Добру послугу можуть надати і культурні рослини. Наприклад, часник допомагає боротися з попелицею і павутинним кліщем, які пошкоджують капусту, огірки і боби. Для цього 150–200 г головок часнику товчуть до одержання кашоподібної маси, потім розводять її у 10 л води, проціджують і відразу ж обприскують рослини. Попелиці і кліщі незабаром загинуть. Часник оберігає помідори від фітофтори. Замість нього можна використати лушпиння цибулі (відро до половини заповнюють лушпинням, заливають гарячою водою (+65°С) до країв, через добу проціджують, розбавляють, подвоюють кількість води і обробляють посіви).

Для знищення попелиці, різної гусені використовують розчин звичайної столової гірчиці: 6–10 ложок порошку заварюють у банці і додають 10 л води. Гірчиця також допоможе позбутися слимаків. Розчином із 100 г порошку в 10 л води обробляють міжряддя на городі. Деякі городники просіюють через сито порошок і обпилюють ним ґрунт між грядками увечері в суху, тиху погоду (100 г порошку на 1 м^2).

Перець гіркий дає не лише апетитні плоди, а й може сприяти боротьбі з шкідниками. З нього готують настій (0,5 кг сухих плодів на 10 л води) і обприскують плодові насадження проти попелиці, трипсів, мідяниць, дрібної гусені, різних личинок.

У районах, де вирощують махорку і тютюн, відходи сировини настоюють у воді (400 г сухої речовини на 10 л) або готують відвар і використовують проти попелиці, мідяниць, личинок трачів, а тютюновий пил використовують для обкурювання окрилених мідяниць і проти земляних блішок.

Як бачимо, помічники землероба ростуть поруч. Шкода, що мало аматорів знайомі з ними. Використання цих рослин на присадибній ділянці сприятиме охороні врожаю, його високій якості. Просто, надійно і безпечно.

В.Б. Мосціпан,
м. Прилуки

Бур'яни

Протягом усієї історії землеробства людина веде наполегливу боротьбу з ворогами культурних рослин – бур'янами. За мільйони років свого існування в останніх виробилися найрізноманітніші біологічні пристосування, що зумовлюють їхнє поширення і високу здатність до виживання.

Основними з цих пристосувань є велика "плодючість" бур'янів, тривале зберігання життєздатності насіння в грунті, воді та інших середовищах, здатність розмножуватися і насінням, і вегетативними органами, наявність різних формоутворень (парашутики, летючки, зачіпки, спеціальні форми стебел), які сприяють поширенню насіння.

Дуже важливою біологічною особливістю насіння бур'янів є їхня здатність довго зберігати схожість у грунті та в інших середовищах. Зокрема, насіння бур'янів за сприятливих умов починає проростати вже через декілька днів після достигання, а за несприятливих не втрачати життєздатності протягом кількох днів і навіть десятиліть.

Дослідами встановлено, що насіння грициків зберігається у ґрунті до 25 років, лободи та щириці – до 30 років. Насіння буркуну білого, пролежавши в грунті 77 років, мало схожість 18%. У багатьох бур'янів воно, навіть пройшовши через шлунок тварин, залишається життєздатним. Насіння ромашки непахучої подорожника, щавлю горобиного, пройшовши через шлунок корови, має схожість 24–70%, а щириці загнутої, кропиви дводомної та інших бур'янів майже не втрачає її.

Краще пристосовані до умов середовища бур'яни розвивають дуже сильні надземні органи, затінюють культурні рослини, затримують їхній ріст, заважають їм нормально рости й розвиватися. Висока пластичність, здатність пристосовуватись до різних умов навколишнього середовища – зумовлюють постійну наявність бур'янів на полях та присадибних ділянках, що, в свою чергу, зумовлює необхідність систематичного проведення комплексу захисних заходів проти них. Для добору ефективних засобів контролю за бур'янами потрібні широкі знання їхньої біології, причин та способів поширення.

За способом живлення бур'яни поділяють на три біологічні групи: автотрофні зелені рослини, здатні засвоювати мінеральні речовини з грунту та вуглекислий газ з повітря; напівпаразитні. що мають зелені листки і здатні до фотосинтезу, але частково живляться за рахунок інших, зокрема культурних рослин, присмоктуючись до їхніх коренів або надземних органів; паразити, які позбавлені кореневої системи і забезпечують свою життєздатність за рахунок рослин-живителів.

З-поміж паразитів є такі, що містять хлорофіл і здатні частково продукувати речовини за допомогою фотосинтезу, як, наприклад, повитиці, але є також повністю безхлорофільні паразити-вовчки.

За особливостями життєвого циклу бур'яни першої групи поділяють на багаторічні та малорічні.

Малорічні живуть один-два роки, плодоносять один раз і розмножуються майже виключно насінням. Насіння цих бур'янів достигає до збирання врожаю засміченої культури і, осипаючись, дуже засмічує ґрунт. Наприклад, одна рослина лободи білої дає до 200 тис., а, щириці звичайної – до 700 тис. насінин, які зберігають схожість у ґрунті упродовж 8–10 років і більше.

Серед малорічних бур'янів розрізняють ефемери, ярі (ранні та пізні), зимуючі, озимі та дворічні.

Багаторічні бур'яни живуть кілька років, плодоносять щороку і можуть розмножуватися як насінням, так і вегетативно. Велика група злісних багаторічних бур'янів розмножується кореневими паростками, кореневищами та іншими органами.

Наведемо найпоширеніші бур'яни на присадибних ділянках і городах:

на присадибних ділянках

Малорічні

Ефемери. **Зірочник середній, мокрець.** Цвіте у квітні-жовтні. Насіння проростає з глибини до 1 см, починаючи з ранньої весни до осені. Зберігає схожість у ґрунті до 25 років. Рослини швидко розвиваються і дають достигле насіння протягом 45 днів, утворюючи 2–3 покоління за літо.

Тонконіг однорічний. Цвіте й плодоносить з квітня по грудень.

Ранні ярі. **Амброзія полинолиста.** Цвіте та плодоносить у серпні-жовтні, схожість насіння у ґрунті зберігається до 5 років. Насіння сходить у квітні – на початку травня з глибини 1–2 см, але може зійти з глибини 6–8 см. Рослина отруйна і тваринами не поїдається, а в людей її пилок спричиняє алергію.

Вівсюг звичайний. Цвіте у першій половині літа. Схожість насіння у грунті зберігається протягом 3–7 років. Недостигле насіння проростає відразу після обсипання, а достигле – тільки після 5–6-місячного періоду спокою.

Гірчиця польова. Цвіте і плодоносить, починаючи з травня. Схожість насіння в грунті зберігається до 10 років.

Гірчак березкоподібний. Цвіте з червня по вересень. Схожість насіння у ґрунті зберігається до 5–6 років. Дружно сходить рано навесні з глибини 5–6 см, а з 10-сантиметрової більше не проростає.

Жабрій звичайний. Цвіте у липні-вересні. Насіння отруйне. Схожість його в ґрунті зберігається до 14 років. Краще проростає з глибини 3–4 см. Нерідко потрапляє на поля з гноєм.

Лобода біла. Цвіте в липні-вересні. Насіння найкраще проростає з глибини 0,5 см, а з глибини 3 см і більше зовсім не проростає. Схожість його у ґрунті зберігається 8 і більше років.

Осот жовтий городній. Цвіте у червні-жовтні. Схожість насіння у грунті зберігається один рік, а в сухому вигляді – багато років. Насіння розноситься вітром. Найкраще проростає з глибини до 2 см.

Пізні ярі. **Галінсога дрібноквіткова**, або незабутниця. Цвіте з липня по вересень. Потрапивши в грунт, насіння швидко дає сходи, а через 45 днів утворюється нове насіння. Схожість у ґрунті зберігається 6 років. Подрібнені частки рослини здатні укорінюватися.

Мишій сизий. Цвіте у липні-вересні. Зберігає схожість у ґрунті до 10 років. Проростає з глибини 0,5–5 см.

Мишій зелений. Цвіте у липні-вересні. Насіння зберігає схожість у ґрунті до 8 років. Краще сходить з глибини 0,5–5 см.

Плоскуха звичайна. Цвіте в липні-жовтні. Насіння легко осипається і засмічує грунт та врожай зерна. Проростає з глибини не більше 1 см.

Портулак городній. Цвіте з червня по вересень. Схожість насіння у ґрунті зберігається до 30 років. Проростає з глибини 0,5–1 см. Рослини здатні швидко укорінюватися.

Щириця звичайна. Цвіте у червні-вересні. Схожість насіння в грунті зберігається 10 і більше років. Проростає з глибини 0,5–2 см за температури +22–26°С.

Озимі. **Метлюг звичайний.** Цвіте у червні-вересні.

Багаторічні бур'яни

Березка польова. Цвіте з травня по жовтень. У перший рік утворює стебло і стрижневий корінь, що потім розгалужується. Бічні корені здатні давати нові численні стебла. Цвіте на другий рік.

Осот рожевий польовий. Цвіте у червні-вересні. Розмножується насінням, а також відростками коренів та пагонів, що відходять від головного кореня.

Осот жовтий польовий. Цвіте з червня по вересень. Насіння зберігає схожість у грунті до 5 років. Розмножується бічними горизонтальними паростками.

Пирій повзучий. Цвіте у травні-серпні. Насіння зберігає життєздатність у ґрунті понад 5 років. Сходи із зернівок та пагони з кореневищ з'являються у березні-травні за температури +2–4°С.

Хвощ польовий. Стебла у нього генеративні й вегетативні. Перші – заввишки 20–30 см, відмирають після достигання спор, другі – заввишки до 40 см, зберігаються до кінця вегетації. Розмножується спорами, які потрапляють у вологий грунт і проростають, утворюючи нові рослини.

Кульбаба лікарська. Цвіте з квітня по вересень. Насіння найкраще проростає з глибини 0,5–1 см. У перший рік воно утворює розетку і корінь, цвіте й плодоносить у наступні роки. У верхній частині кореня можуть утворюватися відростки, з яких виростають нові рослини. Подрібнені частини кореня здатні укорінюватися і давати нові рослини.

Присадибні та дачні (колективні сади й городи) ділянки відрізняються від промислових угідь і полів значною різноманітністю культур. На них вирощують плодові, ягідні, виноград, картоплю, овочеві, лікарські та інші рослини й різноманітні квіти. У зв'язку з цим використання хімічних засобів у системі заходів захисту рослин має специфічні особливості, пов'язані значною мірою із створенням безпечних умов як у процесі застосування препаратів, так і при використанні врожаю. Не всі пестициди, рекомендовані для сільського господарства, можна використовувати на присадибних і дачних ділянках. Для цього пропонується обмежений асортимент препаратів, які за умови правильного використання не шкідливі для людини та навколишнього середовища і водночас забезпечують збереження врожаю.

У колективних та присадибних садах і на городах важливо створити необхідні умови для росту й розвитку рослин своє-

часним і ретельним проведенням усіх організаційних та агротехнічних прийомів. Застосування хімічних засобів для контролю бур'янів у поєднанні з агротехнічними заходами, забезпечує високу ефективність в очищенні земель від бур'янів та значно зменшує затрати робочої сили.

Головними умовами для застосування препаратів є фази розвитку бур'янів та кліматичні умови. Не рекомендується застосовувати гербіциди при температурі повітря нижче 10°С. Оптимальними умовами є суха й безвітряна погода.

Умови застосування препарату раундап та його аналогів. Препарат системної дії, швидко поглинається листками і поширюється по всій рослині, зокрема, і в кореневу систему. Швидкість гербіцидної дії залежить від виду бур'яну та кліматичних умов. Найвищий ефект від застосування досягається за теплої погоди та достатньої вологості ґрунту. В середньому однорічні бур'яни гинуть упродовж 5–10 днів, багаторічні, котрі мають велику кореневу систему, протягом 3–4 тижнів.

Більшість гербіцидів найтоксичніші за температури 18–24°С, слабко – за 25–30°С, коли спостерігається низька відносна вологість повітря і надходження гербіциду в рослину зменшується через швидке випаровування розчину.

На період обробки препаратом бур'яни мають бути в стані біологічної активності, а погодні умови – оптимальними для розвитку бур'янів протягом усього періоду дії препарату.

Найвразливішими фазами розвитку бур'янів на момент обробки у осотів є висота 10–20 см у фазі розетки, березки польової – 10–30 см у фазі розетки, однорічних – 10–20 см у висоту або ширину, у пирію повзучого – 10–20 см, що відповідає фазі 3–4 листків.

Застосовуючи гербіцид раундап, потрібно дотримуватися наступних вимог: обприскувати бур'яни, що активно ростуть; за умов сильної посухи при поганій схожості бур'янів і гострому водному стресі утриматися від обприскування, поки не пройде дощ; користуватися чистою водою, бо забруднена знижує ефективність дії препарату; якщо протягом 4–5 годин очікується дощ, то обприскування не проводять, бо гербіцид повинен повністю поглинутися листками бур'янів.

Сумісне застосування пестицидів і регуляторів росту. Ефективність регуляторів росту рослин зумовлена вмістом у них збалансованого комплексу біологічно активних речовин, завдяки яким у рослинах активізуються основні життєві процеси. В результаті прискорюється наростання зеленої маси та кореневої системи, а тому активніше використовуються поживні речовини ґрунтового вбирного комплексу та добрив, зростають захисні властивості рослин, їхня стійкість до захворювань і стресогенних факторів.

Застосовують регулятори шляхом допосівної обробки насіння і обприскування посівів у періоди, критичні до елементів живлення та умов вирощування.

Обробляють насіння регуляторами росту у суміші з протруйниками, а посівів – у суміші з гербіцидами, фунгіцидами та інсектицидами. Додавання до робочого розчину стимуляторів росту не знижує ефективності гербіцидів.

Отже, творче застосування рекомендованих прийомів очищення полів від бур'янів з урахуванням конкретних природно-кліматичних умов забезпечить підвищення рівня культури землеробства, найраціональніше використання землі, що в свою чергу сприятиме збільшенню виробництва плодів, овочів та іншої сільськогосподарської продукції.

І.М. Сторчоус,
кандидат сільськогосподарських наук
Інститут захисту рослин УААН

Від редакції: Перелік пестицидів, рекомендованих до використання у приватному секторі в 2007 році, надруковано у № 2 журналу "Дім, сад, город", а регуляторів росту рослин і добрив – у № 3 за 2007 р.

Із стихією не жартують

Цьогорічна аномально тепла зима стала предметом дискусій і здивувала як учених, так і пересічних громадян. Проте, виявляється, у минулому умови бували й набагато жахливіші. Про спроби захисту у таких умовах тоді, та й у перспективі йдеться у цій статті.

Здавалося б, у наш час залежність людини від погодних явищ та кліматичних змін має зменшуватися із розвитком нових технологій, високоточних прогнозів погоди, дедалі глибшого вивчення природних явищ тощо. Це справді так, але лише частково. Адже нині, як ніколи, поширюється вплив цивілізації на довкілля. Рік у рік зростає кількість автомобілів, атмосфера забруднюється промисловими викидами, зросли масштаби виробництва, а відтак – і кількість об'єктів, що залежать від клімату. Збільшується кількість катастроф, спричинених недбалою господарською діяльністю. Це аварії на промислових підприємствах (чого вартий хоча б Чорнобиль!), погіршення загальної екологічної ситуації.

Діяльність людини також нерідко спричиняє природні катаклізми. Наприклад, спорудження метрополітену призводить до здригання підземних пластів і активізації сейсмічної активності, розорювання землі – до вітрової ерозії, безграмотне будівництво у сейсмоактивному районі, меліорація боліт – до повені. Вирощувані нині сучасні сорти інтенсивного типу у несприятливі за погодними умовами роки поступаються сортам-аборигенам і т. ін. Тому кількість негативних явищ не зменшується. Знання й аналіз їхніх причин є першим кроком для зменшення їхньої шкодочинності. Ніколи за всю історію людства проблеми клімату не привертали до себе такої уваги дослідників, як нині.

Трохи історії. Землеробство виникло на Землі 30–50 тисяч років тому. А перші матеріали метеорологічних спостережень, наприклад, у царській Росії датуються 1837 роком.

Якщо проаналізувати минуле, вражає кількість природних негараздів, порівняно з якими нинішня зима або відомі нам за останні десятиріччя стихійні явища є навіть сприятливими з точки зору агронома. На межі четвертого-п'ятого століть у Візантії лютували такі морози, що замерзло "усе Чорне море" (можете таке уявити?), лід 30 днів "горами йшов по Царграду". У 1103 році напад сарани, а за два роки потому – посуха, від якої повністю згоріли Київ, Новгород, Чернігів. Згорів Київ і в 1124 та 1230 рр. У 1298 р. – "мор на скот". Навесні 1467 року 5 травня випав сніг, що лежав 3 доби, але найстрашніше сталося пізніше: 2 червня – мороз! У 1677 році – "зима барзо великая". В Україні навіть солома на хатах зникала, все згодовували тваринам. У 1833 р. була нечувана спека влітку. У Дніпровському уїзді Тавричеської губернії, наприклад, за 20 місяців (!) не було "жодної краплі дощу або сніжинки". Різного звання люди "пішли з міст проживання на заробітки". Але найголоднішим роком другої половини XIX століття був 1891, зумовлений нечуваною посухою. У січні 1894 р. замерзло все Азовське море! І це лише кілька прикладів.

Як намагалися вийти із становища

Було помічено, що будь-яке екстремальне природне явище небезпечне не лише саме по собі, а й тягне за собою вторинну дію. Посуха зменшує кількість риби у водоймах, ускладнює зрошення та річкові перевезення, погіршує працездатність людей та здоров'я тварин, різко зменшує виробниц-

тво молока, м'яса й інших продуктів, поширюються епіфітотії тощо. Тому першими кроками були не лише констатація фактів, як, наприклад, погодні записи Никонівського своду печерськими монахами, які після 1113 року обриваються з приходом Володимира Мономаха, а й намагання пояснити ці механізми. З 1829 по 1861 рік у Росії видавали "Журнал Міністерства внутрішніх справ", у якому наводили відомості не лише про повені, пожежі, град, а й про хвороби рослин ("картопляна хвороба"), сарану, мишей, аналізували дані про продаж тварин, ціни на продукти, овес, сіно по губерніях. Землероби намагалися захистити врожай такими способами:

- поверхневий обробіток ґрунту (на кузнях замовляли плуги особливої конструкції);
- збільшення норми висіву;
- варіювання глибини висіву насіння;
- добір попередників.

У 1891 р. селян від голодної смерті врятувала сочевиця. Ця холодостійка рослина, що витримує й короткочасну посуху, і раніше ставала в нагоді. З неї виготовляли перші, другі страви і навіть цукерки. До війни наша країна займала перше місце у світі з виробництва зерна сочевиці, отримуючи великі доходи від продажу. Що ж сталося пізніше? Нині від цих посівів залишилося не більше 50 га. Причин кілька, хоча нині вони не здаються переконливими. Достигання бобів нерівномірне, тому механізацію застосувати важко. Культура низьковрожайна, як і всі бобові. Хочеться вірити, що ця культура ще поверне втрачені позиції.

Надалі під час проектування, будівництва почали орієнтуватися не на середні кліматичні умови для даного регіону, а на великі аномалії, будували із запасом міцності. Іноді поради старожилів забували, але час від часу шкодували про це. На жаль, ще й нині у сейсмонебезпечних районах споруджують будинки за типовими проектами, а сильні снігопади паралізують рух транспорту у містах, призводять до аварій. У Москві при 38-градусному морозі не працювали банкомати.

І нарешті – намагання прогнозувати погоду, тим самим підготуватися до несподіванки. Залежність від погоди віками виробляла в народі гостру спостережливість, що відобразилася у вигляді прикмет, приказок, прислів'їв. Проте виробничі запити дедалі зростали. Тому перші спроби наукового прогнозу починаються з часу появи барометра. Перед негодою тиск, зазвичай, падає, а перед гарною погодою – підвищується. Іноді роль барометра відігравали квіти або інші прикмети.

Новим кроком у розвитку прогнозів погоди стала поява радіо та телеграфу. У 1849 р. в Петербурзі вперше у світі створили метеорологічний науковий центр, а з 1872 р. почала роботу регулярна служба прогнозів погоди. Тому з'явилася можливість передавати ці прогнози у регіони. Але й це не допомогло у посушливому 1891 р. І знову болісне запитання з сучасних подій: чому не можна було завчасно попередити про цунамі 2005 року? Тоді жертв було б набагато менше...

Сучасні розробки

Ніколи за всю історію людства проблеми клімату не привертали такої уваги і зацікавлення дослідників, як нині. Вдалося зібрати не лише хроніку минулих років у літописах, а й відтворити клімат минулих мільйонів років. Висновок дивний: останні 1–2 тисячі років коливання клімату незначні порівняно з тими, що були раніше (з льодовикові ери, остання з яких – 600 млн. років тому). Тобто, ми живемо в порівняно прохолодну епоху, яка ще не скінчилася. Ще... Можливо, останні роки свідчать про наближення її закінчення. Людина сама руйнує озоновий шар, збільшуючи щороку кількість автомобілів та промислових викидів. Так ось, навіть у межах цих незначних коливань зареєстровано сильні кліматичні коливання. Ми живемо в епоху впливу людини не лише на них, а й на їхню частоту. Зокрема, безграмотне застосування пестицидів та інтродукція можуть спричинити епіфітотії хвороб рослин не періодично, а щороку. Слід зрозуміти: мінливість – одна з головних властивостей погоди. Навіть два однакові дні чимось різняться. Тому від природних катаклізмів не застрахований ніхто.

Шляхи уникнення шоку від природних негараздів або хоча б зменшення їхніх наслідків багатогранні: прогнозування погоди, екологічно чисті технології, підбір агротехніки, пов'язаний із прогнозом (арсенал заходів лише розширився), своєчасна інформація про них, страхування погодних ризиків.

Прогноз погоди

Прогнози гідрометцентру складають для великих територій з прогнозуванням загальних процесів розвитку погоди без врахування місцевих особливостей. Тому в окремому місці завбачене прогнозом явище може статися раніше чи пізніше, або й зовсім не настати, або відбутися щось не прогнозоване. Потрібно знати загальні ознаки погоди й місцеві. Є у продажу барометр. Він вам допоможе, якщо у вас невеликий клаптик землі чи дача. На великих площах нічого не вдієш, хоча можна поставити вітроломи, понад деревами натягнути захисну сітку від граду тощо.

Народні прикмети

Можуть стати в пригоді й деякі народні прикмети, якими й досі часто керуються наші бабусі, тим більше, що вони є частиною нашої культури. Слід тільки спростувати дві хибні методики: **пов'язувати погоду з місяцем** (наприклад, "За 3 дні до народження Місяця погода змінюється"). Неправда. Хоча б через те, що будь-яка фаза місяця – одночасно на всій земній кулі. То що ж – по всій Землі погода зміниться одночасно? Прив'язуватися до календаря. Тут приказок море. Ось деякі для прикладу.

Прийде Варвара (14 грудня) – заварварять і морози.

На святу Катерину (7 грудня) ховайся під перину.

На Катерину холодно – буде голодно.

На Михайла (21.11) ніч ясна – зима сніжна й красна.

Якщо листя з берез і дубів до Покрови (14.10) не опало – на холодну зиму.

Що 4 листопада (день Казанської ікони Божої матері) покаже – те й зима скаже. На Євдокію (14.03) – погоже – все літо пригоже (рос.).

Вирішуйте самі: правда це чи ні, коли приурочувати до певного релігійного свята зміни погоди. Хочете – перевірте. Обов'язково будуть роки, коли ці прикмети не справдяться.

Погода і врожай

Більш обґрунтовані і, мабуть, єдино вірні прикмети щодо метеорологічних явищ та їхнього зв'язку із майбутнім урожаєм. Перше місце тут слід віддати озимій пшениці:

Мокрий сніг на озимині – той же гній.

Сніг на землю ліг рано – буде рівний врожай озимини і яровини.

Сніг взимку лягає рівно – сій весною густіше (буде сухе літо), лягає гребенями – сій рідше (буде вологе літо). Ліг сніг на морозну, голу землю – хліб буде, а на сиру – не буде.

Якщо навесні сніг розтане від сонця – буде врожайний рік, а від дощу – посуха.

Пізно навесні в ярах і лісах лежить сніг – на добрий урожай хлібів.

Якщо взимку постійно північний вітер – влітку хліб виб'є градом. (Ось іще одна порада – питайте про напрям вітру і натягніть протиградову сітку).

Підбиваючи підсумок, можна констатувати, що досить часто через різні причини вітчизняні спеціалісти виявляються абсолютно не готовими до екстремальних кліматичних явищ. І це при тому, що ці явища, як видно із багатовікової історії, далеко не критичні.

Отож, поки немає гарантованої державної підтримки, варто сподіватися на власні сили, народні прикмети, захист підручними засобами і не орієнтуватися на середні статистичні дані погодних явищ, а робити, як казали у давнину, "із запасом".

Ю.В. Слєпцов

Кавова грядка України

З давніх-давен український народ поповнював свої грядки рослинами, з яких готували чудові ароматні напої. Смачні, запашні, корисні та цілющі виходили ті напої. Жодна з описаних нами рослин "кавової" грядки не містить кофеїну. Тому каву з таких рослин можна вживати всім без винятку – навіть дітям. Ще наші бабусі й дідусі, мандруючи луками та полями, збирали корені дикорослого цикорію. За дуже довгі корені в народі його називали "петрові батоги". Та, на жаль, з часом дедалі більше дикорослих рослин зникає з лиця землі, зокрема й цикорій все рідше можна зустріти у дикій природі.

Цикорій – багаторічна рослина, його корінь заглиблюється у ґрунт на півтора метра. М'ясисті корені здавна використовують, як сурогат кави. Його додають також до натуральної кави для підсилення гіркоти й аромату. Заготовляють корені восени або навесні. Їх розрізують, сушать, підсмажують та перемелюють. Так одержують каву із цикорію. Шляхом селекції вчені створили культурну форму цикорію.

Цикорій городній

Багато городників ще не знають про цю овочеву культуру та про її переваги перед диким родичем. Цикорій городній – дворічна скоростигла овочева рослина. Морозостійка, не боїться посухи, не вибаглива до освітлення та родючості ґрунту. У перший рік формує великий коренеплід діаметром до 8 см, який за зовнішнім виглядом нагадує цукровий буряк. У перший рік також наростає розетка великих темнозелених листків, схожих на листки кульбаби, але у десять разів більших. Листки городнього цикорію гіркуваті на смак, проте їх з успіхом використовують для приготування салатів. Щоб вони були ніжнішими і втратили гіркоту, їх попередньо відбілюють. Для цього грядку з цикорієм накривають темною плівкою. Відбілені, соковиті, хрусткі листки можна також одержувати, якщо коренеплоди запіскувати у високому ящику і поставити у підвал на вигонку. Цією справою можна займатися всю зиму.

За харчовими якостями салат із цикорію наближається до звичайного. Він ніжний і соковитий, містить білкові, екстрактивні та жирові речовини, цукри. Багатий він також і на вітамін С й каротин, містить солі заліза, фосфору, калію. Надзвичайна цінність цикорію в тому, що не лише листки, а й коренеплоди його дуже багаті на інулін та глікозид інтибін. Це сприяє лікувальному впливу на організм, регулює діяльність органів травлення, печінки, жовчного міхура, підшлункової залози, кровотворних органів, серцево-судинної системи та нирок. Ось чому кава, приготовлена з коренів цикорію, смачна й цілюща.

Квітує цикорій

Для приготування кави коренеплоди городнього цикорію треба правильно висушити. Краще потерти їх на тертці з великими вічками і розкласти тонким шаром для просушування. Стружку коренеплодів слід декілька разів на день перемішувати. Сушити найкраще під залізним дахом, але можна і на осонні. Готову суху сировину підсушують у духовці до світло-коричневого кольору (до появи запаху кави). Потім підсмажену заготовку перемелюють на кавомлинку. Для приготування кавового напою цикорієвий порошок заварюють як звичайну каву. За смаком і бажанням додають молоко або вершки, цукор чи мед. Коренеплоди добре зберігаються в погребі або підвалі, тому готувати каву можна протягом усього року.

Для вирощування городнього цикорію треба виділити невелику ділянку і глибоко її перекопати. Сіють наприкінці квітня – на початку травня на

Цикорій сорту Уманський

глибину 1 см, відстань між рядками – 25–30 см. Після появи сходів їх треба прорідити, залишивши між рослинами відстань 8–10 см. Проріджування доцільно провести, коли рослини матимуть 3–5 листочків. Одночасно з проріджуванням розпушують ґрунт та знищують бур'яни. Якщо земля бідна на органіку, зробіть два-три підживлення за загальноприйнятими нормами. Врахуйте, що надмірне підживлення дуже шкодить якості коренеплодів. Викопуйте їх наприкінці жовтня. До зберігання коренеплоди готують так само, як і буряки.

Я вирощую вітчизняний сорт цикорію Уманський і дуже ним задоволений. Висока врожайність коренеплодів дає змогу забезпечити мою сім'ю чудовим продуктом на цілий рік.

Боби овочеві "кава кубинська"

Не так давно в Україну були завезені овочеві боби "кава кубинська". Зерна бобів за кольором, формою і розміром дуже схожі на зерна натуральної кави. Напої, приготовлені з цих зерен, завойовують дедалі більше прихильників. Ця кава смачна і доступна кожному господарю. Її можна виростити на власному городі.

Оскільки кава кубинська ще мало поширена, докладно розповім про технологію її вирощування. Ці боби холодо-

Овочеві боби – "кава кубанська"

стійкі, тому з сівбою не слід зволікати. У кожному регіоні України строки сівби різні. Для орієнтиру: їх можна висівати тоді, коли в даному регіоні висівають горох. Глибина висіву – 6–7 см, відстань між рослинами – 20–25 см, а між рядками – 40–50 см. Навіть на важких суглинкових ґрунтах кава кубинська дає гарний врожай. Головний агрозахід – після кожного поливу розпушувати ґрунт.

Рослини виростають до 1 м заввишки і мають 6–7 гілок, на яких густо розміщуються квітки. За сприятливих умов усі вони запилюються, і з них утворюються боби. У кожному бобові є 4–5 зерен. Одна рослина дає від 200 до 300 зерен. У перерахунку на одну сотку грядки це від 40 до 55 кг зерна.

У деякі роки боби пошкоджує попелиця, тому доводиться один-два рази за сезон обприскувати їх препаратом Бі-58 (новий). Вегетацію рослин припиняють перші приморозки. Доцільно наприкінці серпня зрізати квітуючі верхівки стебел. Цей захід сприяє швидшому наливанню і достиганню бобів. Урожай збирають декілька разів, в міру достигання бобів. Стиглі боби буріють і згодом стають чорними. Вилущені з них зерна треба декілька годин досушувати на осонні або в кімнаті. Зберігати можна в скляних банках або в картонних коробках.

Для приготування кави зерна вимочують, сушать, підсмажують та перемелюють. Заварюють напій так, як і натуральну каву.

Вігна

Різновид спаржевої квасолі – вігна – має десятки сортів. Вони бувають кущовими, напіввиткими та виткими. Серед них є рослини, які мають довжину стручків (бобів) від 50 см до 1 м. Серед аматорів їх називають "китайська" та "японська". Обидві рослини – ліани.

Я хочу познайомити читачів з двома кущовими сортами вігни, зерна яких можна використовувати для приготування не лише супів, пиріжків, маринадів, але й смачної кави. Це вігна Даріель та Анюта. Обидва сорти мають міцні кущі і надзвичайно високу врожайність. Зерно у них дрібне, кольору кави з молоком. Варіації – від світлого до зовсім темного. Споживати зерна можна увесь рік, достатньо для цього їх гарно просушити та засипати у скляний посуд на зберігання. Для приготування кави зерна вимочують, сушать, підсмажують і перемелюють. Заварюють, як і звичайну каву.

Для вирощування вігни відведіть сонячну ділянку. Перекопайте її на штик лопати і внесіть додатково органічні добрива із розрахунку 8–10 кг на один квадратний метр. Це забезпечить гарний урожай. Висівати можна тоді, коли у вашому регіоні зацвітуть вишні. Були випадки пошкодження ранніх сходів заморозками. Сіяти доцільно у борозенки завглибшки 5–6 см. Їх легко зробити сапою. Якщо стоїть суха погода, я поливаю борозенки з лійки і лише тоді приступаю до сівби. Зерна розкладаю на відстані 10 см по 2 шт. Рядки розміщую через 25–30 см. Після висіву борозенки засипаю землею за допомогою граблів.

Основний агрозахід під час вирощування вігни – це прополювання бур'янів, поливання та розпушування ґрунту.

Наприкінці серпня, коли почнуть достигати боби, рослини вириваю з корінням і складаю на грядці для просушування. З висушених рослин обриваю боби і зсипаю їх до картонного ящика. Ящики ставлю на зберігання у прохолодну кімнату. Зерна вилущую перед приготуванням страв чи кави. Насіння не втрачає схожість 6–8 років.

Соя кавова

Про сою написано дуже багато цікавих матеріалів. В останні роки у деяких аматорів, які вирощують рідкісні та малопоширені рослини, з'явилася соя, зерно якої має коричневу оболонку. Ця соя в аматорському середовищі дістала назву кавової. За свій приємний смак вона сподобалася багатьом. З неї готують поживні паштети, печуть печиво, варять молоко. Але головне її призначення – це приготування кавових напоїв. Для цього зерна підсмажують у духовці або на сковороді, часто помішуючи. Ще теплі зерна перемелюють на м'ясорубці. Одержану крупку зберігають у скляних банках, закритих поліетиленовими кришками. Для одержання кави її ще раз перемелюють на кавомлинку. Заварюють соєву каву так само, як і звичайну. За смаком додають молоко або вершки, кладуть цукор.

Хочу наголосити на тому, що соєва кава – дієтичний продукт. Протипоказань для її вживання немає, проте людям, які хворіють на цукровий діабет, не можна додавати до кави цукор.

Щоб виростити кавову сою, ґрунт бажано підготувати з осені. Глибоко перекопати ділянку, внести органічні добрива з розрахунку 6–10 кг на один квадратний метр. Можна підготувати ділянку й навесні, але свіжих органічних добрив не вносити. Внесіть мінеральні добрива за загальноприйнятими нормами.

Сіяти треба лише в добре прогріту землю, бажано у першій декаді травня. Насіння перед висівом намочують на ніч для набухання. Висаджують сою рядочками з інтервалом 45–50 см, а між рослинами – 15–25 см. У кожну лунку кладуть по два зерна. Догляд за рослинами нескладний. Технологія вирощування загальноприйнята, як і для всіх бобових. Але ця соя має один суттєвий недолік. Стиглі зерна вистрілюються із бобів і розлітаються по всій грядці. Тому я зрізую рослини секатором, як тільки боби побуріють. Зрізані рослини на грядці складаю на простелену поліетиленову плівку і зверху теж накриваю плівкою. Протягом одного-двох тижнів боби дозарюються. Обмолочую їх палицею, постукуючи нею по рослині. Після обмолоту зерна провіюю на вітрі. Чисті зерна розстеляю тонким шаром для просушування. Через 2–3 доби зсипаю їх у банки для зберігання.

Амарант фіалковий

Про амарант писали неодноразово, але матеріал про кавову грядку був би неповним, якщо не розповісти про новий сорт амаранту – Фіалковий. Його створено в Інституті відродження народів України (м. Київ). Сорт універсальний: це і корм для птиці та худоби, і ліки (ціла аптека), і цінний дієтичний продукт. З його зерна готують борошно,

Амарант сорту Фіалковий

олію, крохмаль, печиво, хлібці, салати та багато іншого. Сорт унікальний, його зерна під час нагрівання збільшуються у декілька разів, перетворюючись в апетитний хрусткий делікатес. Його насіння за смаком подібне до горіха. Підсмажене й перемелене на кавомлинку, заварюється, як кава. Напій "Богатирська сила" – цілющий, поживний, дієтичний. Взагалі, дієтологи стверджують, що амарант цінніший за гречку, і ставлять його в один ряд з молоком. Сорт амаранту Фіалковий дуже врожайний, не боїться посухи, стійкий до хвороб, має інтенсивне фіолетове забарвлення.

Технологія вирощування амаранту хоч і не складна, але в неї є деякі особливості. Сіяти краще у другій декаді травня. У цей час земля вже прогрівається до 10–12 градусів. Інститут Оздоровлення і відродження народів України рекомендує розміщувати рядки з півночі на південь. Норма висіву – від 30 до 50 г насіння на одну сотку.

Перед сівбою насіння слід обов'язково змішати з сухим піском, щоб уникнути загущених сходів. Ширина міжрядь 60–70 см, глибина висіву 1–1,5 см. На одному квадратному метрі залишають 10–15 рослин. Ще одна перевага цього сорту: його можна висівати під зиму.

До збирання насіння приступають тоді, коли суцвіття стануть жовтогарячими, а листя й стебла – кремовими. Недоліком цього сорту є те, що при запізненні із збиранням вітер може обтрусити все насіння на ґрунт. навіть за легкого пориву вітру воно обсипається. Раджу зрізувати секатором суцвіття з насінням, по декілька штук зв'язувати у віники й підвішувати для дозарювання на горищі чи під навісом. Для збереження зерна на кожний віник надіти поліетиленовий пакет. Суцвіття я обмолочую вручну (в робочих рукавицях перетираю їх між долонями). Перетерті суцвіття просіюю на спеціальному ситі. Після цього провіюю на вітрі і зсипаю для зберігання у скляні банки.

Ячмінь посівний

Завершуючи тему "Кавова грядка", я спеціально залишив матеріал про ячмінь наостанок. Цей злак сміливо можна назвати культурою всіх широт. Завдяки своїй скоростиглості ячмінь достигає навіть на півночі – в Якутії та Комі. В Україні немає такого регіону, де б не вирощували ячмінь. До речі, білок ячменю має повний набір незамінних амінокислот, в тому числі й особливо цінних – лізину і триптофану. Ячмінні зерна у харчовій промисловості використовують для приготування перлової крупи. З ячмінного зерна готують пиво та кавові напої. Взагалі, кавові фабрики країни зупинилися б, якби не було ячменю. Майже до кожного промислово виготовленого кавового напою додають його зерна.

В Україні створено багато сортів ячменю, з-поміж них: Південний, Степовий, Донецький, Одеський-6, Деснянський-8, Харківський – всі не перелічити. То ж доречно буде, якщо ви відведете під цю культуру хоча б невелику грядку.

Агротехніку вирощування ячменю описувати не буду, вона нічим не відрізняється від агротехніки будь-яких зернових. А от як приготувати ячмінну каву в домашніх умовах, розповім докладно. Якщо у вас немає ячмінного зерна, рекомендую купити на базарі відро ячмінної дерті. Ретельно просійте її через борошняне сито, відсіяне ячмінне борошно підсмажте на сухій сковорідці до світло-коричневого кольору. Це і буде порошок ячмінної кави. Заварюють ячмінну каву так само, як і звичайну. Додають її також до інших кавових порошків. Хоч ячмінна кава смачна сама по собі, але різні композиції з нею ще смачніші. Додаючи той чи інший компонент, можна створити "власну каву". Сміливо експериментуйте! Рецептуру кавових композицій пропоную у своїй замітці, яку я назвав "Кафетерій Домашня кава".

О.І. Кононов,
вул. Свердлова, 23,
с. Нова Збур'ївка,
Голопристанський р-н,
Херсонська обл.

У цьому кафетерії лише ваша фантазія та ваш особистий смак зроблять кавовий напій приємним, запашним, ароматним. А якщо ви подаєте до столу каву з печивом, тістечками чи іншими десертами, виготовленими власноруч, – успіх гарантований!

Існують загальні правила приготування кавових напоїв:

- сировина для кави має бути щойнообсмажена;
- обсмажені зерна чи коренеплоди швидко охолоджують;
- сировину для кави перемелюють на кавомлинку лише стільки, скільки потрібно для одноразового споживання;
- ніколи не обсмажуйте зерна у тому посуді, який має сторонні запахи, залишки олії чи інших продуктів. Найкраще придбати для цього невелику сковорідку;
- перемелюйте зерна чи корені тільки на кавомлинку. Якщо користуєтесь м'ясорубкою, то попередньо ретельно вимийте її миючими засобами;
- вода для приготування кавових напоїв має бути ідеально чистою, без сторонніх запахів і домішок. Якщо вона не джерельна, а з водогону, потрібно відстояти не менше 6 годин;
- кавоварка має бути завжди чистою;
- кількість кавового порошку повинна відповідати рецептурі;
- кавовий напій не варять, а заварюють;
- кавовий напій подають тільки в чашечках, бажано керамічних: вони довше зберігають температуру.

Способи приготування кавових напоїв

Їх багато, але я зупинюся на тих, котрі, на мою думку, найкращі. Головне – підібрати оптимальні пропорції. Вони майже такі, як і при заварюванні натуральної кави – дві чайні ложечки порошку на чашку води (180 мл). Готують кавовий напій так: беруть кавоварку або невеличку каструлю, споліскують окропом для прогрівання. Воду виливають і всипають необхідну кількість кавового порошку, заливають його окропом, посуд ставлять на маленький вогонь. Напій доводять майже до кипіння. Як тільки підніметься піна, посуд знімають з вогню і дають настоятися 3–5 хвилин. Напій розливають по чашечках і за власним смаком додають молоко чи

Кафетерій "Домашня кава"

вершки, мед або цукор. П'ють гарячим.

Кавові напої бувають натуральними, з одного виду сировини, наприклад: кава "Цикорієва", "Соєва", "Амарантова", "Ячмінна", "Кава з вігни", "Кава бобова" та інші. Готують також складні кавові напої, які називають кавовими композиціями.

Деякі особливості приготування кавових напоїв

Цикорій – під час обсмажування коренів цикорію будьте пильні, особливо коли обсмажуєте їх у духовці. Були випадки, коли сировина самозаймалася в духовці (це буває тоді, коли в ній надто висока температура).

Соя – перед приготуванням кави із сої зерно треба вимочити у воді 7–8 годин, змінюючи її через кожні дві години. Вимочене зерно підсушити. Повністю сухе зерно підсмажити в духовці до коричневого кольору за температури 50–60 градусів (10–15 хв.), потім довести температуру до 100 градусів і досмажити до готовності.

Готовність зерна встановлюють за кольором. Якщо роздавлена зернина всередині коричнева, обсмажування припинити. Зерно слід швидко розстелити тонким шаром для охолодження.

Боби "Кава кубинська" – зерно з цих бобів готують так само, як і з сої. Але є ще один варіант, який поліпшує смак кави. Зерно замочити на 4 години у воді, воду міняти двічі. Потім залити його молоком на 4 години. Далі – швидко просушити й обсмажити.

Вігна "Даріель" і "Анюта". Зерно вігни теж вимочують, але достатньо 5–6 годин. Воду змінюють декілька разів. Потім зерно сушать, розмелюють та обсмажують. З усіх перелічених бобових можна приготувати кавовий напій і без намочування зерна, але смак такого напою буде дещо різкішим.

Ячмінь – існує декілька способів приготування ячмінних зерен для кавових напоїв:

- зерна обсмажують, а потім перемелюють на кавомлинку;
- зерна перемелюють на крупорушці, а потім обсмажують і перемелюють на кавомлинку;
- борошно з ячмінної дерті відсівають, а потім обсмажують.

Рецептура домашніх кавових напоїв

Пропоную нескладні рецепти кавових напоїв, які чудово зігріють, створять гарний настрій і затишок у вашій сім'ї.

Кавовий напій з медом

У гарячий посуд треба налити мед, додати гарячої води, розмішати й поставити на вогонь. Перед закипанням зняти з вогню, додати кавовий порошок згідно з кількістю порцій і знову поставити на вогонь. Напій довести до кипіння, зняти з вогню, накрити серветкою, дати настоятися 4–5 хвилин, після чого розлити в чашки.

На одну порцію: кавовий порошок – 2 чайні ложечки, мед – 2 чайні ложечки, вода – одна чашка.

Кавовий напій з вершками

Приготовлений кавовий напій розливають у чашки. В кожну чашку кладуть чайну ложечку вершків, розмішують і подають до столу.

На одну порцію: кавовий порошок – 2 чайні ложечки, вода – 150 мл, цукор – 25 г, вершки – 1 чайна ложечка.

Кавовий напій з молоком

На дно чашки наливають молоко і доливають щойно зварену каву.

На одну порцію: кавовий порошок – 2 чайні ложечки, вода – 150 мл, цукор – 25 г, молоко – одна столова ложка.

Кавові композиції

Я пропоную власні кавові композиції, але кожен із вас сам може створити власні композиції і запропонувати гостям "фірмову" каву. Сміливо експериментуйте. Тільки в пошуку народжується нове кавове диво.

Кавовий напій "Добрий ранок"

Кавовий порошок з ячменю – 3 чайні ложечки; кавовий порошок з бобів кави кубинської – 2 чайні ложечки; кавовий порошок з цикорію – 1 чайна ложечка. На одну порцію беруть дві чайні ложечки суміші.

Кавовий напій "Таврида"

Кавовий порошок з амаранту "Фіалковий" – 3 чайні ложечки; кавовий порошок з сої – 3 чайні ложечки. На одну порцію беруть дві чайні ложечки суміші.

Кавовий напій "Анюточка"

Кавовий порошок з вігни "Анюта" – 3 чайні ложечки; кавовий порошок з ячменю – 3 чайні ложечки. На одну порцію беруть дві чайні ложечки суміші.

Кавовий напій "Студентський блюз"

Кавовий порошок з ячменю – 2 чайні ложечки; кавовий порошок з цикорію – 2 чайні ложечки; кавовий порошок з бобів "кава кубинська" – 3 чайні ложечки; кавовий порошок з амаранту – 2 чайні ложечки. На одну порцію беруть дві чайні ложечки суміші.

Тему кавової грядки не вичерпано. Я певен, що знайдеться ще не одна рослина, яка стане для нас чудовим замінником натуральної кави.

О.І. Кононов,
с. Нова Збур'ївка,
Голопристанський р-н,
Херсонська обл.

Плаун рятує від алкоголю

Ця непримітна рослина росте в Лісостепу, на Поліссі, в Карпатах та на Закарпатті. В народній медицині її використовують для лікування багатьох хвороб. Та, виявляється, плаун, як блювотний засіб, дієвий також для подолання алкогольної та тютюнової залежностей.

Сучасні натуропати лікують алкоголізм здебільшого примовками, заклинанням тощо. Але того вистачає ненадовго, а далі все починається спочатку.

Тим часом, за допомогою плауна можна кинути пити й курити, якщо не назавжди, то, принаймні, на рік–два.

Біологія рослини

Плаун – багаторічна, спороносна, тіньовитривала рослина з родини плаунових. У західних областях його ще називають дерезою. Росте у хвойних і змішаних лісах, на галявинах, іноді великими кублами. Спороносить у червні. Спори дозрівають у липні–серпні. Тоді й заготовляють сировину для лікування.

У природі плаун трапляється двох видів: булавоподібний і баранець, хоч є ще плаун двогострий. Рослини вічнозелені, повзучі, 30–40 см заввишки. Листя дрібне, ланцетне, зібране в колоски. Спорангії в колосках розміщені у пазухах споролистиків.

У плауна булавоподібного стебло та гілки циліндричні, густо вкриті листочками і являють собою колосок. Спороносні верхівки колоска білі, теж циліндричні довжиною 3–4 см. Їх здебільшого 2–3 на тонких ніжках, які рідко вкриті листочками.

Плаун-баранець вирізняється дещо коротшим стеблом (5–20 см). Воно теж стояче, віялоподібне, з повторними розгалуженнями і відстовбурченими гілочками та листочками. Цю різницю слід запам'ятати, позаяк плаун-баранець отруйний.

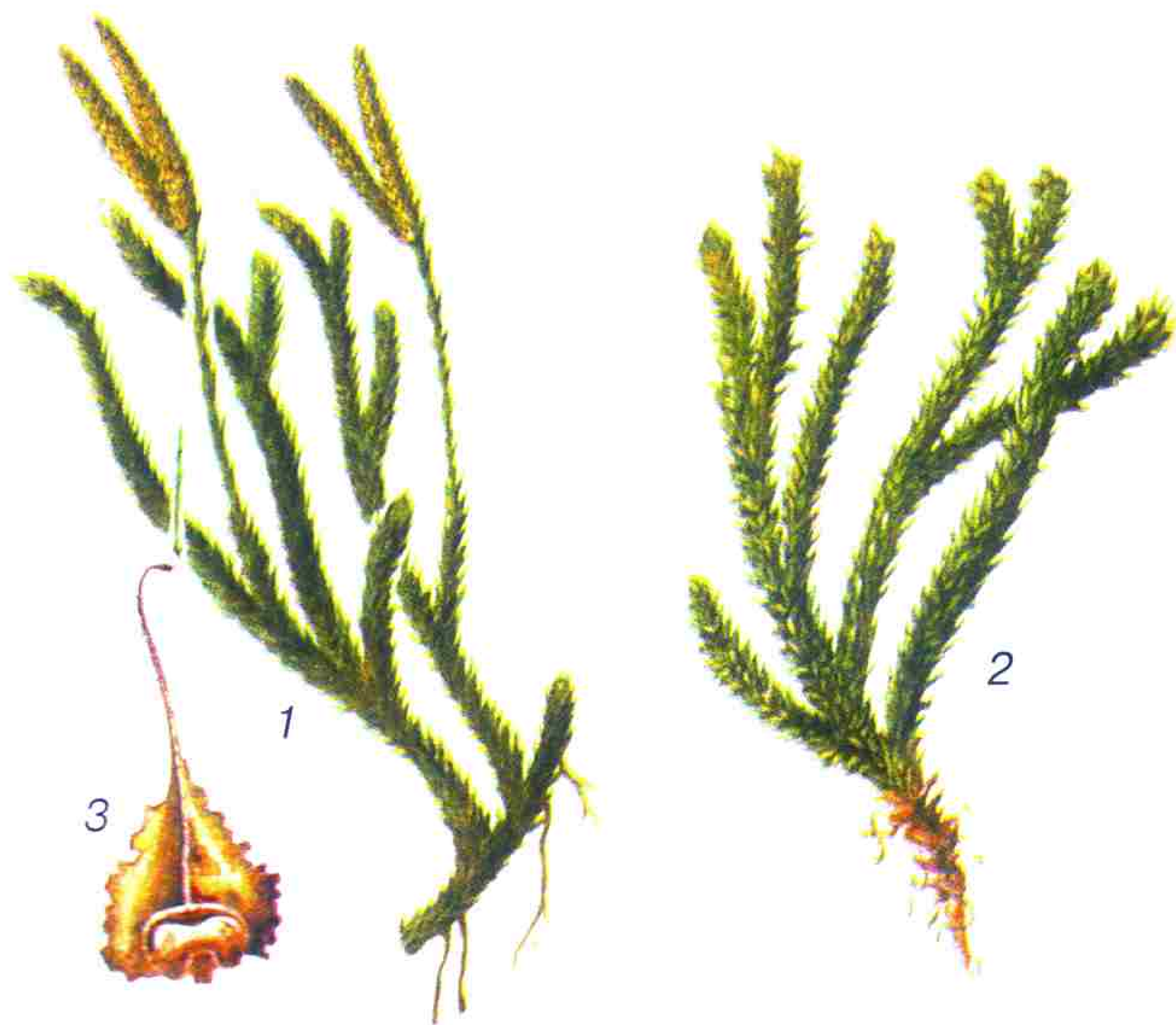
Ця рослина полюбляє кислі та опідзолені ґрунти. Добре росте в лісах, у горах, на галявинах. На луках його пригнічують високорослі рослини. За формою плаун дещо схожий на очиток їдкий. Але останній цвіте жовтими квіточками, а плаун квіток не має. Він розмножується спорами. А для лікування спори витрушують з підсохлих рослин.

Лікувальні властивості

У рослинах і спорах плауна є білки, цукри, мінеральні солі, фенольні кислоти, алкалоїди, жирна олія тощо. А, відтак, рослина слугує сировиною для виготовлення деяких ліків. Його застосовують у народній медицині. Скажімо, стебла плауна булавоподібного використовують для лікування шлункових хвороб, печінки, сечового міхура, дихальних шляхів, ревматизму тощо. Спорами лікують гнійні рани, опіки, екземи, лишаї, рожисті запалення шкіри тощо.

А ось рослина і спори плауна-баранця містять отруйний алкалоїд селягін. Тим-то, лікуватись слід тільки під наглядом лікаря. У народній медицині плаун-баранець застосовують для лікування неврастенії, істерії, а також як блювотний засіб, хоч теж дозовано.

Препарати плауна мають ще й інсектицидну дію. Ними лікують лишаї, знешкоджують паразитів тощо.

Плаун:
1 – булавоподібний; 2 – плаун-баранець; 3 – спорангії плауна

Рецепти проти алкоголю

Хронічний алкоголізм лікують як булавоподібним, так і плауном-баранцем. Останній, правда, ефективніший, хоч у народній медицині є й інші засоби подолання алкоголізму і тютюнової залежності. Розповімо про деякі з них.

Плаун (рослина і спори). На 200 мл води – столова ложка подрібненого плауна (спор – половина чайної ложечки). Кип'ятити 20 хв. на слабкому вогні. Трохи охолодити, аби мати можливість випити гарячим.

Після прийняття навару випити склянку горілки, не заїдати. Блювота не забариться, буде тривалою і виснажливою. Зате від спиртного людину відверне.

За необхідності процедуру можна повторити двічі, а то й тричі. Хоча здебільшого, вистачає й однієї, в чому переконався на власному досвіді. Але до початку процедури людина має бути цілком тверезою.

До речі, пацієнт одночасно позбавляється також від тютюнової залежності.

Збір трав. Одну столову ложку збору (полин гіркий – 1 частина, золототисячник – 1 частина, чебрець – 4 частини) залити в термосі склянкою окропу, настояти 2 год. Пити по третині склянки за годину до їди. Вживати, поки настане відраза до спиртного.

Чай (протиалкогольний). Суміш полину, м'яти і деревію (по 2 ст. ложки), дягелю, тим'яну та ялівцю (по 1 ст. ложці) залити склянкою окропу, настояти 10–15 хв. і пити по 3–4 склянки на день під час запою протягом 10–12 днів. Далі – перерва на 5–6 днів, і так – до відвернення від алкоголю.

Мед також лікує від алкоголізму, якщо через кожні 30 хв. вживати по 5–6 чайних ложок меду вранці, а далі тамувати потяг до спиртного 2–3 ст. ложками меду. Задоволення, правда, дороге. Але ефективне.

Палити можна кинути назавжди, якщо скрутити цигарку з листя волоського горіха, додавши трохи овечої чи іншої вовни. Після двох–трьох затяжок блювота неминуча. А відтак і потяг до цигарки зникає.

Отже, позбутися шкідливих звичок можна. Але на те треба налаштувати себе, як кажуть, усім єством. Тоді ефект лікування гарантований.

Г.А. Скоряк,
м. Вінниця

Зрошення гарантує врожайність

До недавнього часу вважалося, що в Степу сади рости не можуть. Відсутність дерев серед рослинності степової зони багатьма вченими пояснювалося різними теоріями: одні вважали, що жорсткі тутешні гідротермічні умови не сприяють росту дерев, бо кількість опадів становить 300–450 мм. Інші пояснювали це засоленістю грунтів і підґрунтя. Але у зв'язку з поширенням останнім часом зрошення на півдні України одержало розвиток і садівництво. Дослідженнями вчених Інституту зрошуваного садівництва встановлено, що в південній зоні, не зважаючи на несприятливі гідротермічні умови, родючі землі, забезпечені теплом, за зрошення дають змогу вирощувати тут високі врожаї плодових культур і ягід. Яскравим прикладом цього є дослідне господарство „Мелітопольське", у якому в зрошуваних садах на темно-каштанових ґрунтах стабільно одержують 200–250 ц/га плодів зерняткових.

Але зрошення, крім позитивних властивостей, має і негативні. При непродуманому використанні зрошення грунт засолюється. Це призводить до різкого зниження продуктивності садів, а нерідко й до їхньої загибелі. Ось чому садівникам треба знати і контролювати хімічний склад грунту під садом і якість поливної води. Хімічні аналізи зразків грунту і проб поливної води можна зробити в лабораторії ґрунтознавства і агрохімії Інституту зрошуваного садівництва або в інших атестованих лабораторіях і користуватися їхніми рекомендаціями.

Якою водою поливати?

Вода першого класу, згідно із Держстандартом, придатна для поливу всіх культур без обмеження, на будь-яких ґрунтах, вміст водорозчинних солей у ній не перевищує 1 г/л. Така вода має бути достатньо прозорою, без будь-якого присмаку та запаху.

Вода другого класу обмежено придатна для поливів культур на суглинкових і глинистих ґрунтах, вміст солей у ній 1–3 г/л. Розчинені у воді солі надають їй різного присмаку: солонуватого, солонувато-гіркуватого.

Застосування води для поливу з більшим вмістом у ній солей без попереднього розбавлення прісною першокласною водою спричиняє вторинне осолонцювання темно-каштанових грунтів та чорноземів південних з важким механічним складом, що неприпустимо.

Температура поливної води повинна бути близькою до оптимальної, але залежно від погодних умов вона може бути вищою або нижчою на 10°С. Не треба поливати водою, температура якої нижча за температуру ґрунту більше, ніж в 1,5 раза. Особливо це стосується холодних підземних вод, які в жаркий літній час краще використовувати увечері або вночі.

Для систем краплинного зрошення неприпустимо застосування води з механічними домішками, синьо-зеленими водоростями.

Поливна вода не повинна мати запахів розчинених у ній нафтопродуктів, фенольних сполук, оскільки це може негативно вплинути на якість вирощеної продукції. Крім того, якість поливної води ще залежить від наявності у ній вище граничних допусків концентрації важких металів та інших токсичних сполук. У поливній воді не повинно бути збудників хвороб та яєць гельмінтів.

Отже, добрі результати від поливання залежать не лише від кількості води, а й від її якості.

Поливи бувають різні

Розрізняють такі види поливів: вегетаційний, вологозарядковий освіжаючий, післяпосадковий, промивний, протизаморозковий, удобрювальний.

ПРОТИЗАМОРОЗКОВІ ПОЛИВИ проводять ранньої весни шляхом дощування з інтенсивністю дощу 1,5–2 мм/годину (рання картопля, суниця, помідори) і 2–2,5 мм/годину (для садів і виноградників). Полив починають за зниження температури повітря майже до нуля і припиняють при температурі повітря вище 0°С, коли вода руйнує льодяний покрив.

ПІСЛЯПОСАДКОВІ, ПЕРЕДПОСІВНІ І ПІСЛЯПОСІВНІ ПОЛИВИ поливною нормою 1–2 м^3 на 0,01 га обов'язково треба проводити при недостатній вологості грунту для забезпечення приживлення висаджених рослин і одержання дружних сходів висіяних культур.

ОСВІЖАЮЧІ ПОЛИВИ здійснюють шляхом дощування для боротьби з суховіями незначною поливною нормою 0,3–1 м^3 на 0,01 га до 10-ї години ранку та після 16-ї години ввечері. Освіжаючі поливи сприяють підвищенню врожаю озимої пшениці на 10–15%, зерна кукурудзи – 14–29%, ранньої картоплі – 18–30%, суниці – на 30–45%. Зрошувальна норма при цьому зменшується на 15–30%.

ВЕГЕТАЦІЙНІ ПОЛИВИ проводять у період вегетації рослин для створення оптимальних умов для росту та накопичення ними органічних речовин, враховуючи водоспоживання і наявність вологи у ґрунті. Зрошувальна норма для плодоносних садів становить – 30–40 м^3 на 0,01 га при шестиразових поливах дощуванням і триразових – по борознах. Краплинним способом треба робити 10–12 поливів загальною нормою до 12 м^3 на 0,01 га за вегетацію. Міжполивний період у червні і серпні – 7–10 днів, у липні – 5–7 днів. Норми вегетаційних поливів підвищуються залежно від росту рослин, їх кореневої системи і достигання плодів, починаючи з весни до осені.

УДОБРЮВАЛЬНІ ПОЛИВИ виконують водночас з вегетаційними для забезпечення рослин не лише вологою, а й необхідними поживними речовинами у травні, червні та липні. Пізніше внесення добрив припиняють.

Такі добрива, як сечовина (карбамід), різні види селітри, комплексні добрива з мікроелементами, які добре розчинні у воді, доцільно вносити з кожним поливом невеликими дозами в сумі близько 0,6 кг д.р. на 0,01 га за азотом (наприклад, для аміачної селітри, яка містить 34% д.р., це становить близько 1,76 кг на 1 сотку). Щоб запобігти вимиванню поживних речовин з ґрунту, добрива краще вносити перед закінченням поливу. Після їхнього внесення полив продовжують чистою водою деякий час, щоб поживні речовини досягли кореневої системи рослин.

Якщо добрива вносять з поливною водою, концентрація розчину, що потрапляє на листя, не повинна перевищувати 1 г/л.

ВОЛОГОЗАРЯДКОВІ ПОЛИВИ проводять нормою 10–15 м^3 на 0,01 га здебільшого в осінньо-зимовий період для накопичення в глибоких шарах ґрунту вологи і використання її рослинами у період вегетації. Вони високоефективні у випадку застосування їх на озимих, поукісних і післяжнивних культурах. А на посівах багаторічних трав доцільніше проводити весняні вологозарядкові поливи.

За даними Інституту зрошуваного садівництва, у степовій зоні, якщо сад поливався епізодично, один або два рази за вегетацію, то вологозарядковий полив, розрахований на зволоження 1–1,5-метрового шару ґрунту, вкрай необхідний. У цьому випадку дуже важливо не поспішати з його проведенням, поки середньодобова температура повітря не знизиться нижче +10°С. За вищої температури повітря після вологозарядкового поливу може відбутися вторинний ріст пагонів дерев і навіть їх цвітіння, що взимку неодмінно призведе до підмерзання недозрілої деревини.

ПРОМИВНІ ПОЛИВИ, без яких важко одержати урожай на засолених ґрунтах, проводять великими нормами з промочуванням ґрунту на глибину більше 1 м для польових культур і 2 м для садів за наявності відведення дренажної або підґрунтової води за межі ділянки. Промивні поливи виконують по чеках, смугах, борознах. При концентрації солей у ґрунті 0,2–0,5% норма промивного поливу коливається у межах 40–110 м^3 на 0,01га.

М.М. Горбач,
провідний науковий співробітник,
кандидат сільськогосподарських наук,
Інститут зрошуваного садівництва
ім. М.Ф. Сидоренка УААН

У наших садах і ягідниках чинять шкоду понад 500 видів комах, кліщів, гризунів й інших шкідливих тварин. А в роки їхнього масового розмноження (спалах виду) вони можуть не лише пошкодити та знищити весь урожай, а й призвести до загибелі рослин.

Найбільш поширений і відомий шкідник плодових садів – плодожерка яблунева (Laspeyresia pomenella L.).

Темно-сірий метелик з розмахом крил 18–20 мм та довжиною тіла 10 мм. Передні крила темно-сірі з темними поперечними смужками і овальною великою плямою жовто-коричневого кольору з золотисто-бронзовим відливом на верхівці крила. Задні крила світло-бурі з сіруватою облямівкою по краях. У спокійному стані крила складаються дахоподібно.

Навесні перші метелики плодожерки, зазвичай, з'являються наприкінці цвітіння зимових сортів яблуні. Масовий літ розпочинається через 20–25 днів після цвітіння. З настанням теплої погоди, коли у вечірні години температура повітря сягає 15°С, метелики починають відкладати яйця, розміщуючи їх по одному на гладенькій поверхні листків або плодів. Одна самка відкладає від 40 до 220 яєць.

Яйця округлі, пласкі, прозорі, молочно-білого кольору, діаметром 0,9–1,3 мм, нагадують маленьку краплину молока чи парафіну. Ембріональний розвиток за температури 20°С триває 9 днів. Вихід гусені з яєць починається, зазвичай, через 17–20 днів після закінчення цвітіння зимових сортів яблуні. В цей час зацвітає біла акація, що може слугувати сигналом для хімічної обробки дерев.

Гусінь зверху блідо-рожева, знизу біла, після закінчення розвитку, зазвичай, сягає довжини 16–18 мм. Живиться гусінь м'якушем і насінням яблук упродовж 20–38 днів, залежно від температури, пошкоджуючи за цей час 2–4 плоди. Наприкінці свого розвитку вони залишають плід, на павутинні або по гілці спускаються вниз, вигризають заглиблення в корі, плетуть подвійний міцний шовковистий кокон і там перетворюються в лялечки або впадають у стан діапаузи і заляльковуються навесні наступного року.

Частина гусені заляльковується у розвилках гілок, біля кореневої шийки, під грудками землі, у бур'янах та інших затишних місцях.

Через 6–12 днів, залежно від температури повітря, з лялечки виходить метелик. Метелики другої генерації в південних областях України з'являються на початку липня, у лісостеповій зоні – у другій половині липня. Літ їх дуже розтягнутий і триває до осені. Самиці відкладають яйця на плоди осінніх і зимових сортів яблунь і груш.

На півдні України гусінь другої генерації виплоджується з яєць через 8–10 днів після початку льоту метеликів у Лісостепу. В Лісостепу України гусінь другої генерації починає виходити з яєць наприкінці липня – на початку серпня, у Степу – найчастіше у другій декаді липня. Закінчивши живлення, гусінь покидає плоди впродовж серпня–вересня і йде на зимівлю.

Частина гусені другої генерації не встигає догодуватись і разом з урожаєм плодів потрапляє в плодосховища, комори, де часто закінчує розвиток, виходить з плодів і заляльковується в затишних місцях. Навесні з цих лялечок виходять метелики, які прилітають у близькорозміщені сади.

Яблунева плодожерка пошкоджує плоди яблуні, груші, сливи, аличі, абрикоса, айви, персика, черешні, грецького горіха.

Там, де не проводиться систематична боротьба з плодожеркою, кількість пошкоджених плодів сягає 80–90%. Такі плоди передчасно опадають і загнивають.

Особливо небезпечні пошкодження, нанесені гусінню другої генерації, бо в цьому випадку плоди втрачають здатність зарубцьовувати рани.

Шкодить плодожерка

Заходи боротьби

Обприскування дерев інсектицидами: перше – через 17–18 днів після закінчення цвітіння зимових сортів яблунь; друге – через 12–14 днів після першого обприскування; третє – через 12–14 днів після другого обприскування (тільки осінніх і зимових сортів яблуні; четверте – через 12–14 днів після третього обприскування (у садах степової зони, в Кримській АР і Закарпатській області).

У садах південних областей, де плодожерка літає ціле літо і дуже пошкоджує плоди, проводять і п'яте обприскування. Останній раз обробляють не пізніше як за 20–30 днів до збирання врожаю. Строк останньої обробки вказаний на етикетці дозволеного препарату.

В реалізації є багато препаратів, ефективних у боротьбі з яблуневою плодожеркою, але обприскувати можна лише тими, котрі дозволені Державною комісією з хімічних засобів боротьби з шкідниками рослин, а купувати їх потрібно тільки у спецмагазинах, які мають ліцензію Мінагрополітики України.

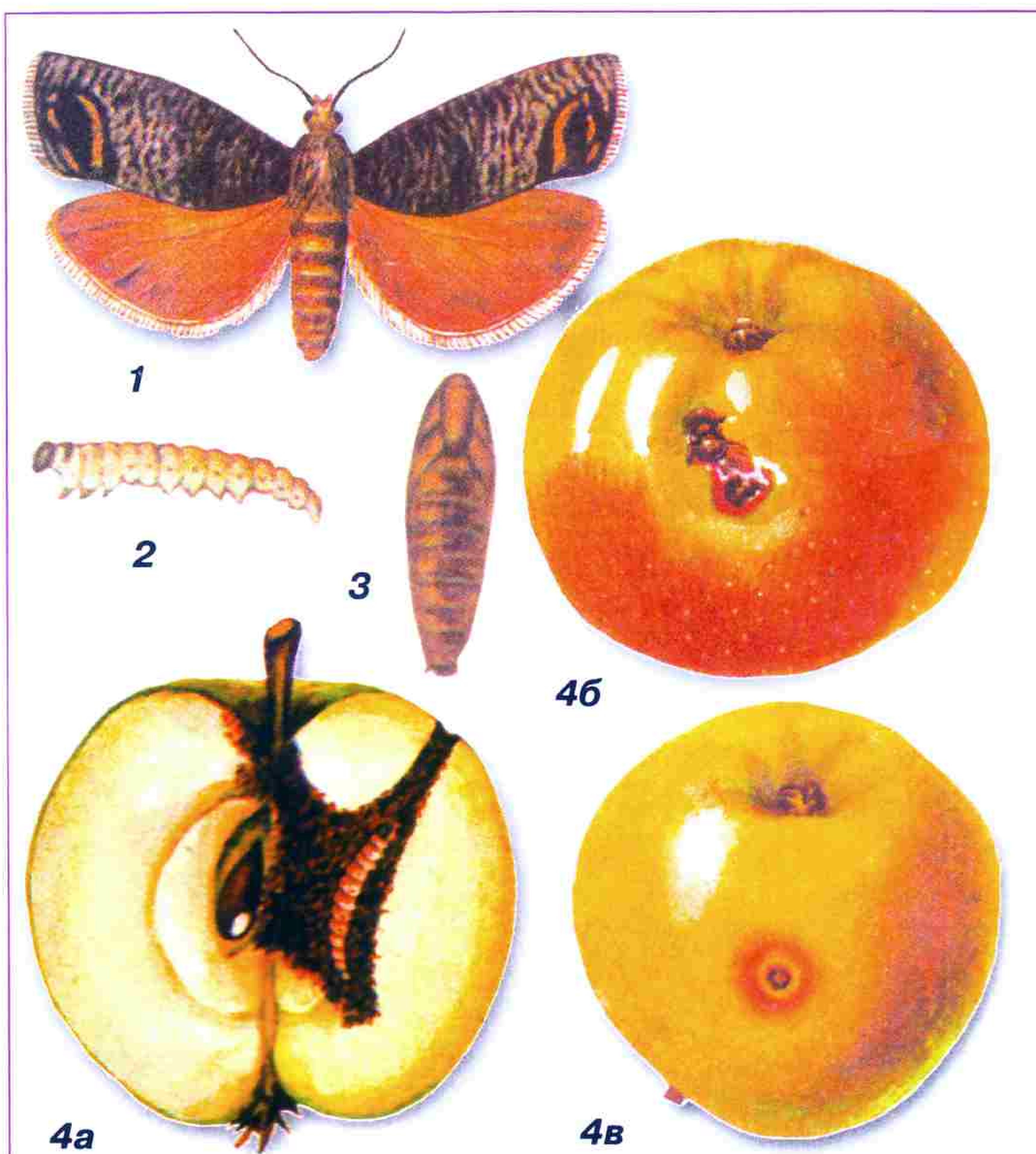
У 2007 році для використання в приватному секторі рекомендуються такі препарати для боротьби з яблуневою плодожеркою: конфідор Максі, в.г.; конфідор, в.р.к.; децис Профі 25, в.г.; препарат 30В, к.е.; карате зеон 050, мк.о.; "блискавка" к.е. та інші (див. журнал "ДСГ", № 2, лютий 2007 р.).

Варто зауважити, що вказані препарати, а вірніше обприскування ними, дадуть очікувані результати лише за своєчасного й доброякісного їх проведення.

Якщо після проведення зазначених обприскувань чисельність і шкодочинність плодожерки будуть зведені до мінімуму (при пошкодженні не більше 1–2% плодів), то в наступному році кількість обприскувань можна зменшити до 2–3.

У травні в садах потрібно встановити ловильні коритця для виловлювання плодожерки й інших шкодочинних комах. Це допоможе вияснити, коли літає плодожерка в конкретних умовах саду. Після заходу сонця (21–22 год.) потрібно стежити і за температурою повітря. Варто пам'ятати, що при температурі повітря вище 15°С вона починає відкладати яйця. Вияснивши це, легко встановити початок виходу гусені з яєць, що послугує сигналом для проведення обприскування саду.

Однак погодні умови інколи перешкоджають проведенню обприскувань в точно встановлені строки, у зв'язку з чим ефект від обприскувань знижується.

Плодожерка яблунева:

1 – метелик; 2 – доросла гусениця; 3 – лялечка; 4 – пошкоджені плоди; 4а – пошкоджене яблуко в розрізі; 4б – зарубцьовані пошкодження, нанесені гусінню плодожерки яблуневої першого покоління; 4в – яблуко, пошкоджене гусінню яблуневої плодожерки другого покоління (навколо пошкодження утворився червоний обідок).

Ось причина того, що в Молдові, Польщі, Нідерландах проводять від 8 до 15 і більше обприскувань і одержують непошкоджені плоди, тобто товарний вигляд продукції.

Аби домогтися високого ефекту в боротьбі з плодожеркою, необхідно проводити комплекс допоміжних операцій. З цією метою у червні на стовбури дерев накладають ловильні пояси з міцного паперу, цупкої тканини тощо, які раз у 8–10 днів оглядають, вибирають з них і знищують гусінь плодожерки. Після збирання врожаю ловильні пояси знімають і спалюють чи проварюють і зберігають до наступного року.

За допомогою ловильних поясів можна знищити велику кількість гусені і зменшити шкоду від неї. У старих садах кількість гусені плодожерки під одним ловильним поясом може сягати 600 шт.

Накладання ловильних поясів – екологічно чистий захід. Воно найбільше придатне для дачних і садових ділянок, де небажано або складно проводити хімічну обробку.

Адже строк виходу для проведення ручних робіт після хімобробки сучасними препаратами – 7 днів, а ще, зазвичай, поряд з плодовими деревами ростуть ягідники (малина, смородина, аґрус), які в цей час достигають.

Для знищення гусені плодожерки в опалих плодах потрібно ретельно збирати падалицю, видаляти її з саду, промивати і термічно обробляти, після чого її можна використовувати для технічної переробки.

В опалих плодах перебуває значна частина гусені яблуневої плодожерки. Отже, чим частіше збирати падалицю, тим більше гусені плодожерки може бути видалено з саду.

У літній період у присадибних і дачних садах виловлюють метеликів плодожерки за допомогою світлових пасток і ловильних коритець з патокою, компотом, хлібним квасом та іншими пахучими принадами.

Після збирання врожаю стовбури дерев очищають від верхнього відмерлого шару кори, в якому ховається гусінь плодожерки, і спалюють.

Обкурюють сіркою порожні плодосховища і підвали навесні для знищення гусені плодожерки, що потрапила туди разом з плодами.

Б.О. Сеник,
вчений агроном-плодоовочівник,
смт Муровані Курилівці,
Вінницька обл.

Існує чотири основні загальноприйняті системи вирощування малини:

– розташування кущів вузькою стрічкою;
– розташування кущів гніздовим способом;
– розташування пагонів стрічкою завширшки 30–40 см;
– вирощування без підв'язування пагонів.

Вирощування малини вузькою стрічкою на шпалері полягає у тому, що рослини висаджуються на однаковій відстані в ряду та між рядами. Вздовж кожного ряду встановлюють опори, між якими натягують дроти шпалери.

Щороку однорічні пагони заміщення рівномірно розміщують, підв'язуючи до дроту. Пагони заміщення – це ті, що виростають від основи посадженого куща. Пагони, які відплодоносили, потрібно відразу зрізувати на рівні землі, не очікуючи осені. Кущеві вони вже не потрібні, тільки заважатимуть доступу сонячного світла та провітрюванню, використовуватимуть вологу і поживні речовини, при цьому ще й знижується закладання квіткових бруньок, особливо у нижній частині куща.

Усі кореневі паростки (пагони розмноження), якщо в них немає потреби, треба відрізувати секатором або гострою

Фото 1. Великоплідна малина на початку цвітіння

Вирощуйте великоплідну малину

лопатою на глибині 5 см. Кореневі паростки дуже знижують врожай ягід. За такої системи формування кожний кущ набуває своєї індивідуальності і оптимального розміщення пагонів, що дає змогу збирати великі урожаї. Бо коли пагони мають гарне освітлення та провітрювання, то захворювання зводяться до мінімуму.

За вирощування малини гніздовим способом можна висаджувати кущі на невеликих ділянках та підв'язувати пагони до кілків. Для цього не потрібно дроту. Відстань між кущами 1–1,5 м залежно від довжини пагонів. Догляд такий же, як і за стрічкової системи. Тільки під час дощу у період достигання ягід окремі з них у середині куща пропадають (загнивають).

Вирощування малини без підв'язування до підпор – це дуже нераціональний спосіб: низька врожайність ягід, набагато нижча, ніж за вирощування того ж сорту на шпалері. За такої системи розташування кущів пагони під масою врожаю лягають на землю, утворюючи велике загущення та затінення насаджень малини. У затінку не закладаються плодові бруньки на великій частині пагона. У наступному році цвітіння буде слабким, а врожай відповідно низьким. До того ж більша частина ягід, торкаючись землі, захворіє і згниє, а решта матимуть низьку якість. Вирощування великоплідної малини на шпалері забезпечує 200 кг і більше ягід з однієї сотки, при підв'язуванні до кілків – близько 60 кг, без підв'язування – у 6–8 разів менше, ніж на шпалері.

Розташування пагонів стрічкою 30–40 см створюється за рахунок маточних кущів. Рослини висаджують, потім кореневими паростками заповнюється вся плодоносна стрічка.

Фото 2. Плоди великоплідної малини з видовженими чашолистками (наявність гена L_1).

Густота пагонів на цій стрічці залежить від їхньої висоти і гілкування. Треба залишати стільки пагонів, щоб отримати максимальний урожай, а ягоди за достатнього сонячного освітлення будуть доброї якості. Нові сучасні сорти малини дуже різняться за формою гілкування та кількістю гілочок і їхньою довжиною. Тому для вирощування малини різних сортів потрібні відповідні підходи.

За щойно описаного способу культивування малини шпалеру треба встановлювати у два ряди та робити перев'язування дротів, аби пагони малини не завалювалися. Обрізування верхівок плодоносних пагонів також залежить від сорту та виконується по-різному. Обрізувати слід до добре розвинутої бруньки і пагона. Є сорти, наприклад, Ізобільна, які мають довгу та тонку верхівку, котру інколи доводиться вкорочувати на 50 см і більше. У Краси Росії пагони і бруньки добре розвинуті майже до верху, інколи доводиться відщипнути тільки верхівку. Якщо відрізати багато пагона, то втратиться велика частина врожаю, а якщо відрізати замало, тоді ягоди будуть дрібні. Тому довжина пагона, залишеного на плодоношення, у кожного сорту різна. А кореневі паростки в усіх сортів без винятку треба видаляти, залишати тільки ті рослини, які були висаджені. За надмірного загущення насаджень малини ягоди дрібнішають. Кореневі паростки відбирають 50 відсотків і більше поживних речовин. Якщо залишити тільки сім пагонів заміщення на кущ, ягоди майже не дрібнішають від перших до останніх зборів. Сорти малини не перероджуються, тільки дають мутацію кореневої бруньки у кращий або гірший бік, найчастіше це буває у гірший бік. Це добре помітно вже під час цвітіння малини. Навіть не слід чекати ягід. Такі рослини треба видалити з усім корінням.

Якщо чашолистки не видовжені, то відбулося розщеплення сорту. Ця ознака не стосується ремонтантних сортів.

На фото 1 великоплідна малина у період цвітіння з видовженими чашолистками. У період достигання ягід, чашолистки досягають майже половини ягоди. Це і є ознакою, що свідчить про наявність гена L_1 у великоплідної малини. Великоплідні сорти малини з геном L_1 мають видовжені чашолистки і масу ягід 4–12 г.

М.М. Макаренко,
с. Любомирка, Олександрівський р-н, Кіровоградська обл.

БЕЗКОШТОВНИЙ ДОДАТОК ДО ЖУРНАЛУ "ДІМ, САД, ГОРОД"

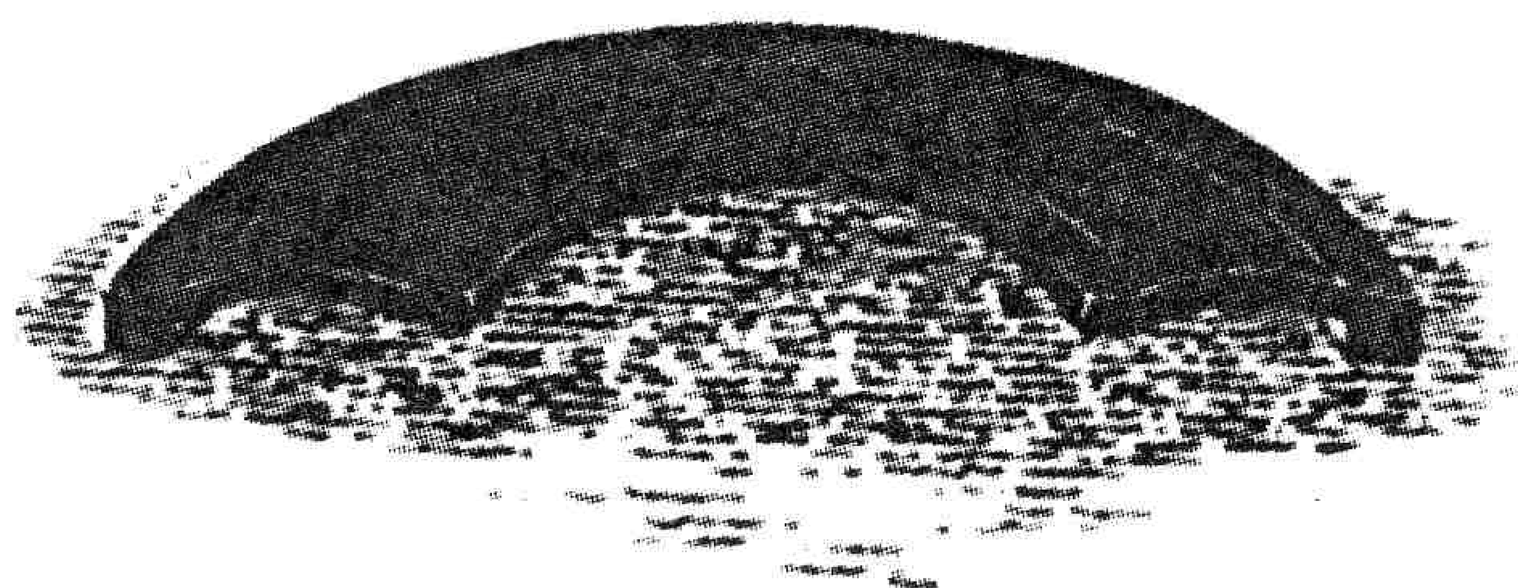
ГОСПОДАР

ЖУРНАЛ У ЖУРНАЛІ

ДОВГОВІЧНІ ПОКРИТТЯ ҐРУНТУ ПІД ЯГІДНИМИ КУЩАМИ

Навесні бажано закрити ґрунт навколо кущів смородини й аґрусу будь-яким листовим матеріалом, щоб зменшити кількість шкідників-комах, які переповзають на кущі з настанням першого тепла. Крім того, влітку покриття зберігає вологу й пригнічує розвиток бур'янів. Рекомендовані для цього у літературі з садівництва матеріали (толь, руберойд й ін.) недовговічні, мають малу механічну міцність, легко пошкоджуються садовим інструментом, а оскільки вони просочені бітумними речовинами, то екологічно небезпечні. Більш екологічна чорна поліетиленова плівка, але й вона легко пошкоджується й рветься.

Рекомендуємо закривати ґрунт боковинами від зношених автомобільних шин з нитяним кордом. Для цього гострим ножем зрізують із шин боковини, одержуючи дві кільцеві заготівлі. Залежно від діаметра кущів біля поверхні землі, де буде вкриватися ґрунт, частину цих заготівель розрізують на два напівкільця, а в іншій частині роблять один радіальний розріз.

Укриття з боковини шини

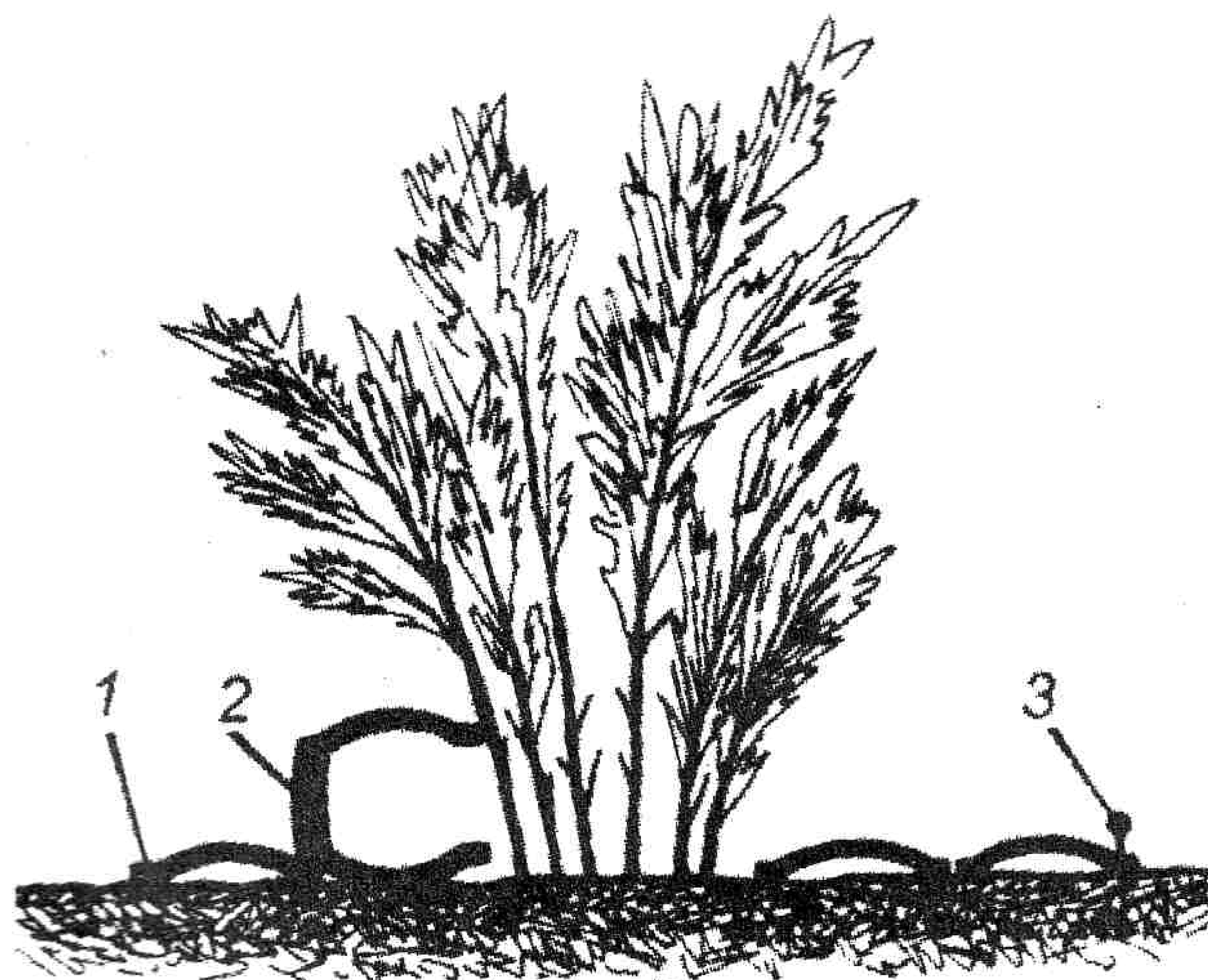
Найпоширеніші шини від автомобілів "Жигулі", зовнішній і внутрішній (посадковий) діаметр яких дорівнює відповідно 63 й 40 см. Тому за діаметра основи куща приблизно 40 см першою кладуть заготівлю з одним розрізом, завдяки якому вона легко розводиться або згинається під час установки під кущ. За діаметра основи куща більше 40 см довкола нього кладуть три або більше "напівкільцевих" заготівель.

Одного ряду заготівель, як правило, недостатньо, щоб закрити ґрунт під кущем, тому викладають навколо першого ще один або два ряди напівкілець. Усі напівкільця трохи вдавлюють у землю. Для фіксування заготівель пробивають у них отвори, через які вставляють у ґрунт шпильки із дроту, хоча це й не обов'язково.

Щоб запобігти провисанню крайніх гілок куща, зазвичай, як перший ряд кладуть частини шин з обома боковинами (ці половинки водночас виконують і функції укриття ґрунту). Половинки шин мають висоту 17,5 см, що часто достатньо для утримування гілок від провисання. У принципі, не забороняється покласти шини й у два ряди по висоті.

Зафіксувати шини на місці легко шпильками, але достатньо набити порожнини шин землею, аби утримати їх на місці. Зрозуміло, що за більших діаметрів основ кущів підійдуть шини або їх боковини від інших автомобілів, зокрема, від вантажних.

Слід зазначити, що розрізування шин вимагає вправності й відповідного інструменту. Необхідний ніж з лезом завдовжки приблизно 15–20 см (з гострим кінцем). Спочатку, вдаряючи молотком по обуху леза, у потрібному місці прорізаєте шину. Змочуючи поверхню шини мильним розчином або водою, продовжуєте в такий же спосіб подовжувати розріз. Якщо ви хочете розділити зрізану боковину на два напівкільця, то доведеться перерубати металевий трос, який розміщений від краю брекера на відстані близько 10 мм. Для цього під тросом доведеться розташувати масивний металевий предмет (наприклад, кувалду) і перерубати трос зубилом. Однак можна обійтися без зубила, просто вирізавши трос ножем по окружності разом із частиною брекера (ширина отриманого кільця буде приблизно 15 мм). Цю операцію краще робити на цілій шині, оскільки твердість і маса шини забезпечать просування ножа на більшу довжину при ударі по ньому молотком.

Так закривають землю під кущем:
1 – боковина шини; 2 – ціла шина-підпірка; 3 – шпилька

Покриття ґрунту із шини дуже міцне, не пошкоджується городніми інструментами, екологічно чисте, за необхідності легко встановлюється й знімається (для зберігання, при кореневій підгодівлі рослин), служить на відкритому повітрі десятки років.

А для гарантованого закриття всієї поверхні землі під кущем краще спочатку покласти чорну поліетиленову плівку (або гуму від автомобільних камер), а потім покрити її кільцями з покришок.

Г. Ткаченко

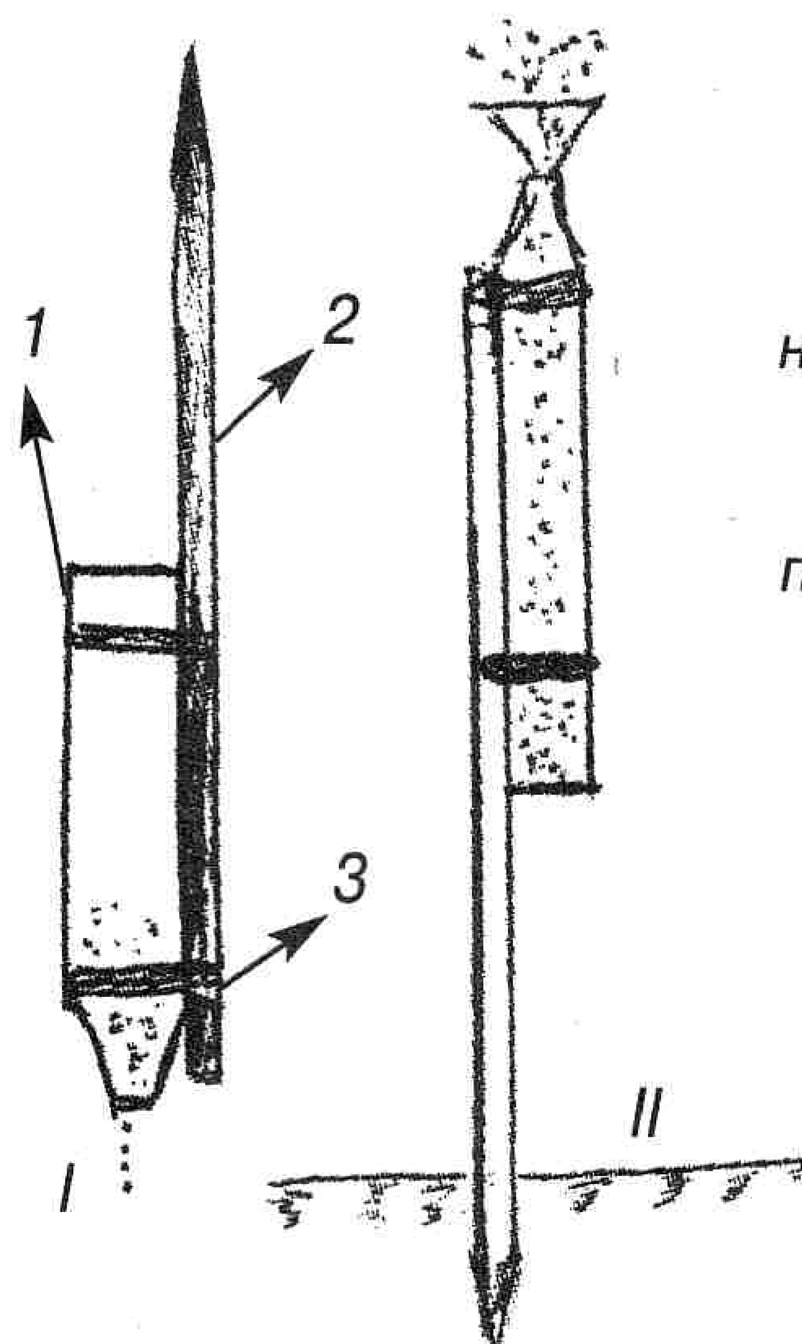
Сівалка з пластикових пляшок

Хочу розповісти, як я висіваю насіння овочів. Можливо, хтось скористається моєю порадою. Всім, кому я радив висівати насіння за моїм досвідом залишилися задоволеними.

Розгледівши принцип роботи сівалки, де насіння висівається через отвори, зроблені в диску на величину насіння, і куди подаються спеціальними щітками, я дійшов висновку, що за таким принципом можна висівати насіння з пластикових пляшок. Отож, взявши пляшку, відкрутив кришку і зробив в ній отвір на величину насінини кормового буряка. Насіння засипав у пляшку і закрутив кришку. Рухаючи пляшку зверху вниз так, щоб насіння вилітало від кришки, я побачив, як воно випадає. Потім у такий спосіб проекспериментував з насінням цибулі, моркви, петрушки, кропу тощо. Згодом назбирав чимало кришок і пробив у них отвори під насіння різних культур (від найменшого до найбільшого: гороху, квасолі і кукурудзи).

Хочу застерегти: перед тим, як висівати насіння, його попередньо необхідно прокалібрувати, перевірити на схожість і повноту. Я роблю це так. Наливаю воду в скляну посудину, насипаю насіння і спостерігаю. Насіння, яке впало на дно, залишаю для висіву, а яке спливає, зливаю з водою і викидаю. Насіння, яке впало на дно, просушую до сипучості.

Кришки для висіву бажано брати з плоскою поверхнею зсередини (без зірочки), оскільки вони (зірочки) не дають змоги зробити отвір посередині. Пляшки найкраще брати 0,5–0,25 літра. Насіння засипати трохи, так, щоб воно вільно рухалось в шийці пляшки. Для висівання рекомендую брати пляшку з більшою кришкою (біола, фруктова сімейка). Найкращою пляшкою є фруктова сімейка (0,25 л). Для зручності висівання і насипання насіння я користуюся рейкою чи паличкою довільної довжини, залежно від росту людини.

I – положення для висівання.
II – положення для засипання насіння в пляшку:
1 – пляшка;
2 – рейка, до якої кріпиться пляшка;
3 – стрічка кріплення пляшки.

Роблю це так. Беру рейку (або палицю) затесую її на колик з одного боку, а до другого кінця прив'язую пляшку так, щоб шийка пляшки була вільна від рейки (див. рис. II). Для засипання насіння я затесаним кінцем застромлюю рейку в землю. Пляшка виходить догори шийкою. Засипаю насіння, закручую кришку і перекидаю пляшку донизу шийкою. Рухаючи рейкою знизу вгору здійснюю висів насіння. Використовуючи рейку, я уникаю зайвого нагинання.

Віталій Козинський

Як вирощувати щеплені саджанці

Багато садівників прагнуть виростити на своїх ділянках різноманітні сорти яблунь-китайок (у продажу вони бувають дуже рідко). Дерева ці зимостійкі, довговічні, урожайні, практично щорічно плодоносять. Успішно випробувати способи розмноження китайки звичайної й золотої ранньої можна так.

Навесні до сокоруху на відстані 50–70 см від кінця здорової гілки яблуні зрізують кору кільцем завширшки 10 мм. Накладають на це місце дві пригорщі мокрої землі в марлі, а потім все щільно обгортають кількома шарами плівки із хлорвінілу, стягуючи краї плівки дротом. (Якщо на гілці утворяться квіткові бруньки, то їх обривають). На гілці на місці зрізу кори через певний час утвориться потовщення в результаті розростання камбію, з якого проростають корінці. Восени гілку зрізують на відстані 2–3 см від кільцевого зрізу й висаджують у ґрунт на заздалегідь приготовлене місце.

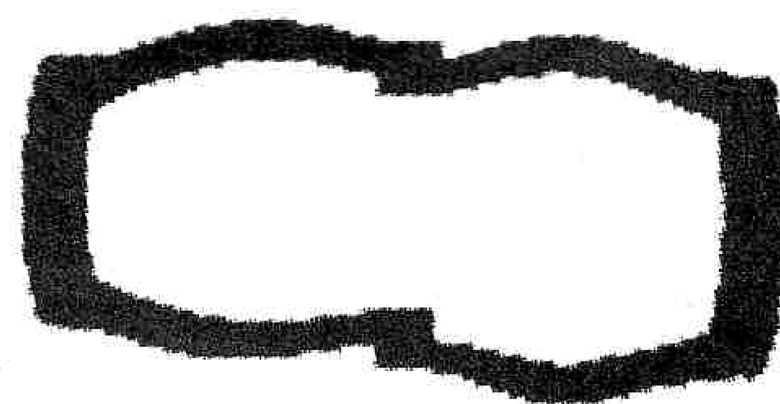
Навесні й все літо необхідно підтримувати ґрунт біля саджанця у вологому стані. Саджанці на другий і наступні роки дають приріст по 50–80 см. Нерідко на другий рік після висаджування саджанці вже починають цвісти. Очевидно, таке розмноження саджанців можливе й для інших сортів яблунь.

До речі, обгортку з поліетиленової плівки чомусь завжди проклььовують птахи, що за недогляду призводить до висихання землі й загибелі гілки. У той же час хлорвінілова плівка залишається цілою.

Г. Ткаченко

"Вічні" підставки під суницю садову

Щоб запобігти доторканню до землі ягід суниці, тобто для кращого їхнього зберігання, навколо кожного куща розміщують підставку, виготовлену із зношеної автомобільної шини. Для цього спочатку видаляють у шини обидва металеві троси разом з кільцевою частиною брекера, потім радіальними поперечними розрізами розсікають шину на частини завдовжки по 8–10 см.

Кільцева підставка для суниці (вид зверху)

Із шини від автомобіля "Жигулі" виходить 20 підставок. Навесні або перед достиганням ягід установлюють навколо куща одну, а частіше дві спарених заготівлі, вдавлюючи їх у ґрунт на 1–1,5 см.

Заготівлі достатньо тверді й утворюють підставку діаметром близько 20 см. Іноді під великий кущ ставлять три заготівлі.

У такий спосіб підставки, сприяючи збереженню врожаю, ще й сповільнюють проростання вусів. Якщо після збирання ягід потрібні для розмноження вуси, то підставки знімають, миють, сушать і зберігають до наступного сезону.

Г. Давиденко

Біогазові установки – кожному господарству

Що ж таке біогазова установка?

Біогазова установка виробляє біогаз та біодобрива з відходів сільського господарства шляхом безкисневого бродіння.

Сировиною можуть бути відходи рослин, силос, солома, гниле зерно, гній великої рогатої худоби, гній свиней, курячий послід, каналізаційні стоки, жири, біовідходи, відходи боєнь, харчової промисловості та садівництва, солодовий осад, вичавки.

Які вигоди від біогазової установки?

Насамперед переробка відходів сільського господарства та гною – це система очищення, яка при цьому ще й приносить прибуток.

Переробка відходів одночасно й у великих кількостях дає вам:

- очищення від біовідходів;
- біогаз;
- електрику;
- тепло;
- добрива.

Все вище перелічене виробляється майже по нульовій собівартості. Адже гній безкоштовний, а власне установка на себе використовує лише 10–15% енергії. Для роботи (обслуговування) дуже великої установки достатньо одного працівника і двох годин на день.

Із 1 тонни гною можна отримати:

50 м^3 біогазу –	40 грн.
100 кВт електроенергії –	27 грн.
100 кВт тепла –	10 грн.
0,9 т біодобрив –	300 грн.
Разом	377 грн.

Тобто, якщо ваша ферма викидає 1 тонну гною за день, то на рік ви просто викидаєте приблизно 130 тис. грн. А за п'ять років ця сума становитиме 650 тис. грн.

Хтось спробує заперечити, що собівартість енергії та добрив тут справді нульова, але не нульова вартість власне установки. На це можна зауважити, що вартість біогазової установки менша, ніж затрати під час прокладання газової труби та лагун.

Що ж до силосу, то, скажімо, у Німеччині, є кілька сотень установок, які працюють тільки на кукурудзяному силосі і спеціально виробляють газ та електроенергію. Для України така установка може бути вигідною тільки під час переробки власне відходів, а не силосу, який спеціально виробляють з кукурудзи.

Докладніше про всі вигоди біогазової установки

Утилізація або очищення

Звичайний гній не можна використовувати як добриво протягом 3–5 років. За використання звичайних відстійників, смітників та лагун фільтрат часто потрапляє в грунтові води,

від чого хворіють люди та тварини. Розміри лагун величезні і запахи від них стоять відповідні.

За використання біогазової установки гній перебродджує і перебродджена маса відразу ж може використовуватись як добриво. Площа біогазової установки менша від площі лагуни в кілька десятків разів. Таким чином, крім очищення можна ще й ефективніше використовувати земельні площі.

Очищення також можна виразити в грошах. Ви можете прикинути, наприклад, скільки коштує лікування тварин. Використовуючи систему очищення ви зробите так, що ваші тварини і ви самі менше хворітимете і витрачатимете менше грошей на ліки.

Біогаз

У процесі бродіння із біовідходів виробляється біогаз. Цей газ може використовуватися для приготування їжі, обігрівання. Його можна скраплювати, накопичувати, перекачувати, використовувати для заправки автомобіля або ж продавати сусідам.

Довідка: що таке біогаз?

Біогаз – це газ, який приблизно на 60% складається із CH_4 і на 40% – із вуглекислого газу (CO_2). Синонімами для біогазу є такі слова, як "каналізаційний газ", "шахтний газ" та "болотний газ", "газ-метан". Різноманітні види мікроорганізмів метаболізують вуглець із органічних субстратів у безкисневих умовах (анаеробно). Цей процес так званого гниття або безкисневого бродіння йде за ланцюгом харчування.

Вид сировини	Вихід* газу, м^3 на 1 т сировини
Гній ВРХ	38–52
Гній свиней	52–88
Пташиний послід	47–94
Кінський гній	30–46
Овечий гній	46–94
Силос кукурудзяний	80–120

**Вихід газу може бути більшим, якщо додавати додатково відходи рослинної маси.*

Ціна за останні два роки піднялась у 3,5 раза. Всі розуміють, що подальше подорожчання газу в Україні значне й неминуче. Але як не дивно, більшість не думає про наслідки подорожчання стосовно себе, своєї сім'ї та бізнесу.

У багатьох населених пунктах і досі немає газу, його привозять у балонах, що недешево. А на прокладання кілометрів газопроводу потрібні мільйони доларів. Замість того, щоб будувати газопроводи, за ці ж або навіть за менші кошти можна побудувати біогазові установки. За газ із газопроводу потрібно платити, а газ із біогазової установки – завжди безкоштовний.

Електроенергія

Із 1 м^3 біогазу в генераторі можна виробити від 3 до 8 кВт/г електроенергії.

Електроенергія в світі коштує 10 центів за 1 кВт. У нас поки лише 5 центів. Враховуючи, що твели (сировина для ядерних реакторів) – російські, швидше за все, і українську електроенергію чекає доля газу.

Тепло

Тепло від охолодження генератора або від згоряння біогазу можна використовувати для обігрівання ферми, будинків, сушіння насіння, отримання кип'яченої води для утримування худоби. Багато хто думає, що тепла вода їм не потрібна. А насправді, наприклад, якщо корову напувати теплою водою, то вона даватиме більше якісного молока і менше хворітиме.

Поряд з біогазовими установками можна відновлювати і встановлювати нові теплиці. Тепло також можна використовувати для приведення в дію рефрижераторів, які можуть використовуватися, наприклад, для охолодження свіжого молока на молочних фермах або для зберігання м'яса, яєць.

Добрива

Маса, що перебродила, – це готові екологічно чисті рідкі або тверді біодобрива без нітратів, насіння бур'янів, патогенної мікрофлори, яєць гельмінтів, специфічних запахів. За використання таких збалансованих біодобрив урожайність підвищується на 30–50%.

Люди щорічно купують і везуть здалеку дорогі добрива. А вони, насправді, зовсім поряд, до того ж – найкращі. Біогазова установка дає добрива найвищої якості. Якість цих добрив вища, ніж звичайних, а їх собівартість дорівнює "0". Біогазова установка виробляє їх щодня.

Склад біогазової установки

1. Силосні ями.
2. Система завантаження біомаси.
3. Реактор.
4. Реактор доброджування.
5. Субстратер.
6. Система опалення.
7. Силова установка.
8. Система автоматики та контролю.
9. Система газопроводів.

Принцип роботи обладнання

Гній із навколишніх ферм привозять на біогазову установку вантажівками чи перекачують насосами. Або ж, якщо установка невелика, гній збирається у вигрібній ямі (збірнику) біля реактора. Із збірника реактор безперервно наповнюється за допомогою помпи.

Відходи рослинної маси, наприклад, солома або інші коферменти, привозять вантажівками, які розвантажують у закриті збірники (вигрібні ями), які, зазвичай, закриті для зменшення неприємних запахів, що виділяються, і відкривають їх лише для додавання коферментів. Для ефективнішого зменшення запахів доставка іноді відбувається в закритому приміщенні. Спочатку коферменти висипаються (перемелюються), гомогенізуються і перемішуються з гноєм/послідом. Гомогенізація найчастіше відбувається за температури 70° С упродовж однієї години при розмірі максимальної частки 1 см. Гомогенізація з гноєм відбувається в резервуарі з потужними мішалками.

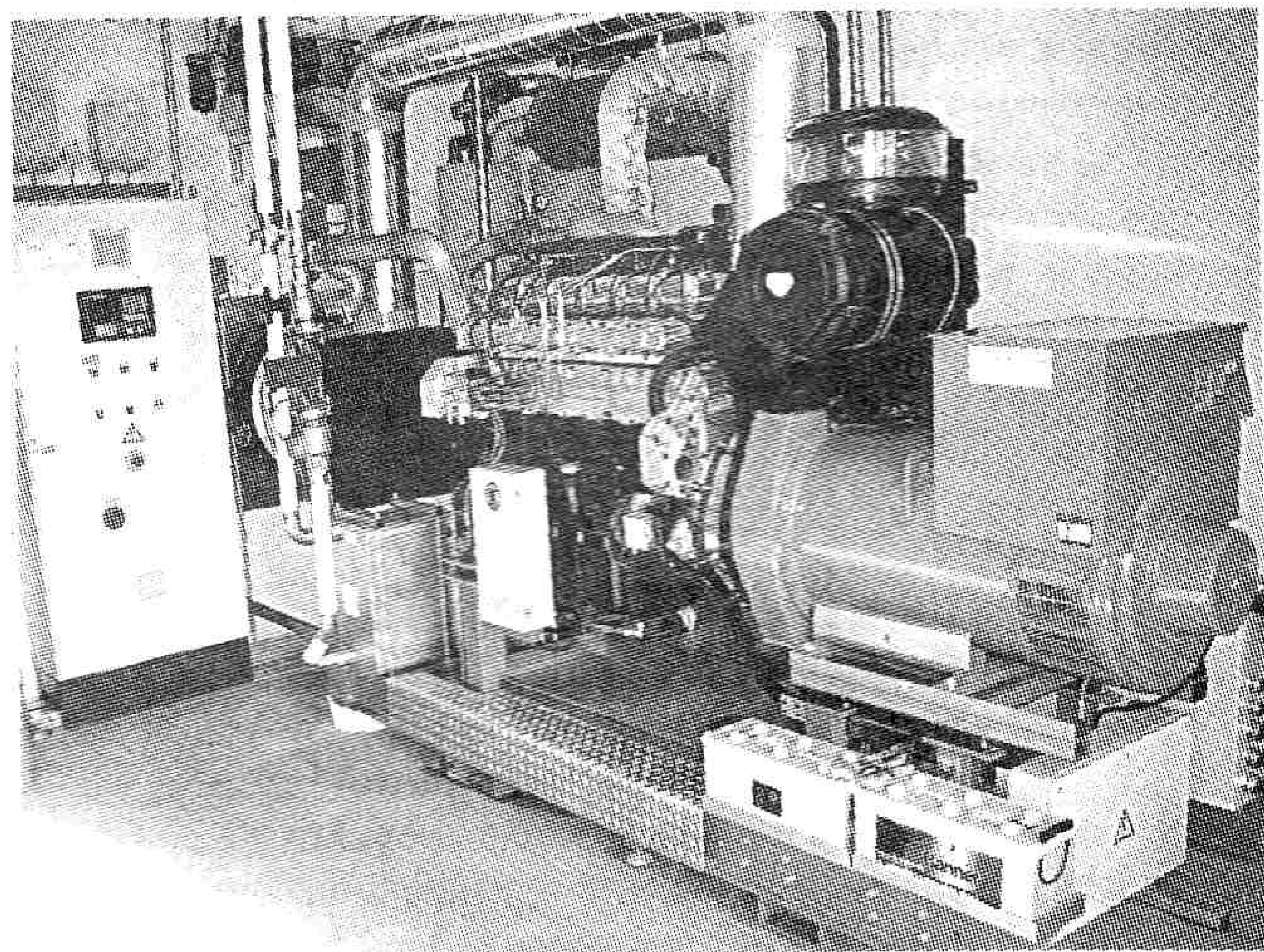
Власне реактор є газонепроникним, повністю герметичним резервуаром із сталі або залізобетону. Ця конструкція теплоізолюється, тому що всередині резервуара повинна бути фіксована для мікроорганізмів температура. Вона може бути мезофільною (приблизно 35°С), або ж термофільною (приблизно 55°С). Всередині реактора розміщений міксер, який використовується для повного перемішування вмісту реактора. Іноді перемішування здійснюється міксером, розміщеним у центрі кришки, а іноді – і зануреними мішалками.

Оператор повинен бути впевнений у тому, що не має умов для появи плаваючих кульок або осаду. До того ж, мікроорганізми мають бути забезпечені всіма необхідними живильними речовинами. Свіжий гній має подаватись до реактора невеликими порціями кілька разів на день. Середня тривалість гідравлічного відстоювання всередині реактора (залежно від субстратів) – 20–40 днів. Упродовж цього часу органічні речовини всередині гною метаболізуються (перетворюються) мікроорганізмами.

На виході маємо два продукти: біогаз та субстрат (компостований і рідкий). Останній зберігається в стандартному танкері для зберігання добрив. У Німеччині цей компостований субстрат використовують як добриво через високу концентрацію аміаку (NH_4). А біогаз зберігають у газгольдері, спеціальній посудині для зберігання газу. Тут, у газгольдері, вирівнюються тиск і склад газу.

Із газгольдера йде безперервна подача газу до газового або дизельно-газового двигуна-генератора. Тут же виробляється тепло та електроенергія. Іноді потужність може сягати кількох МВт. Великі біогазові установки мають аварійні факельні установки на той випадок, якщо двигун/двигуни не працює/ють і біогаз потрібно спалити. Газова система може включати вентилятор, конденсатовідвідник, деусульфалізатор тощо. Усе контролюється пристроєм для контролю газової установки.

Усією системою керує система автоматики. Для керування достатньо лише одного працівника упродовж двох годин на день. Цей працівник контролює процес за допомогою

звичайного комп'ютера і він же працює на тракторі для подачі біомаси. Після двотижневого навчання на установці може працювати навіть людина без певних навичок, тобто після школи або технікуму.

Де працюють такі біогазові установки

За шість років німецькою фірмою побудовано і приведено в дію 82 установки в Німеччині. Нині через українське представництво фірма має можливість встановити такі установки і в Україні.

Хочемо звернути вашу увагу на те, що установки, які пропонуються, не є експерементальними. Це німецьке обладнання, яке працює, перевірене й надійне.

Фінансові аспекти

Вартість обладнання залежить від потужності та комплектації. Недоречно, наприклад, ставити великі генератори, якщо потреби господартсва невеликі. Для енергетичного розрахунку і вартості необхідно знати:

- кількість голів тварин та кількість наявної біомаси;
- потреби в біогазі, електоенергії.

Середній строк окупності проекту – 3–4 роки.

Не обов'язково навіть мати всю необхідну суму. Потрібно продемонструвати серйозні наміри хоча б на 15–25%. На решту, 85–75%, можна отримати кредит під 8–10% річних на 5 років під заставу самого обладнання.

Вартість обладнання за останні 5 років зменшена в кілька разів і тепер є доволі поміркованою. Проект окуповується, оскільки вам більше не потрібно платити за газ, електроенергію, теплу воду, добрива. Ці гроші йдуть на погашення кредиту або просто вам як прибуток, якщо ви вклали відразу всі кошти.

І наостанок хочеться звернути увагу на таке: біогазові установки можуть пропонувати різні інститути та умільці. Але не варто, щоб хтось проводив експерименти за ваш рахунок. Під назвою "біогазова установка" хтось вам може запропонувати зовсім не систему, а просто ємність, без систем завантаження, перемішування, без газової системи, без генератора, без системи контролю та автоматики. Приймаючи рішення про будівництво біогазової установки, необхідно поцікавитися не лише енергетичними даними, а й складом та функціонуванням систем.

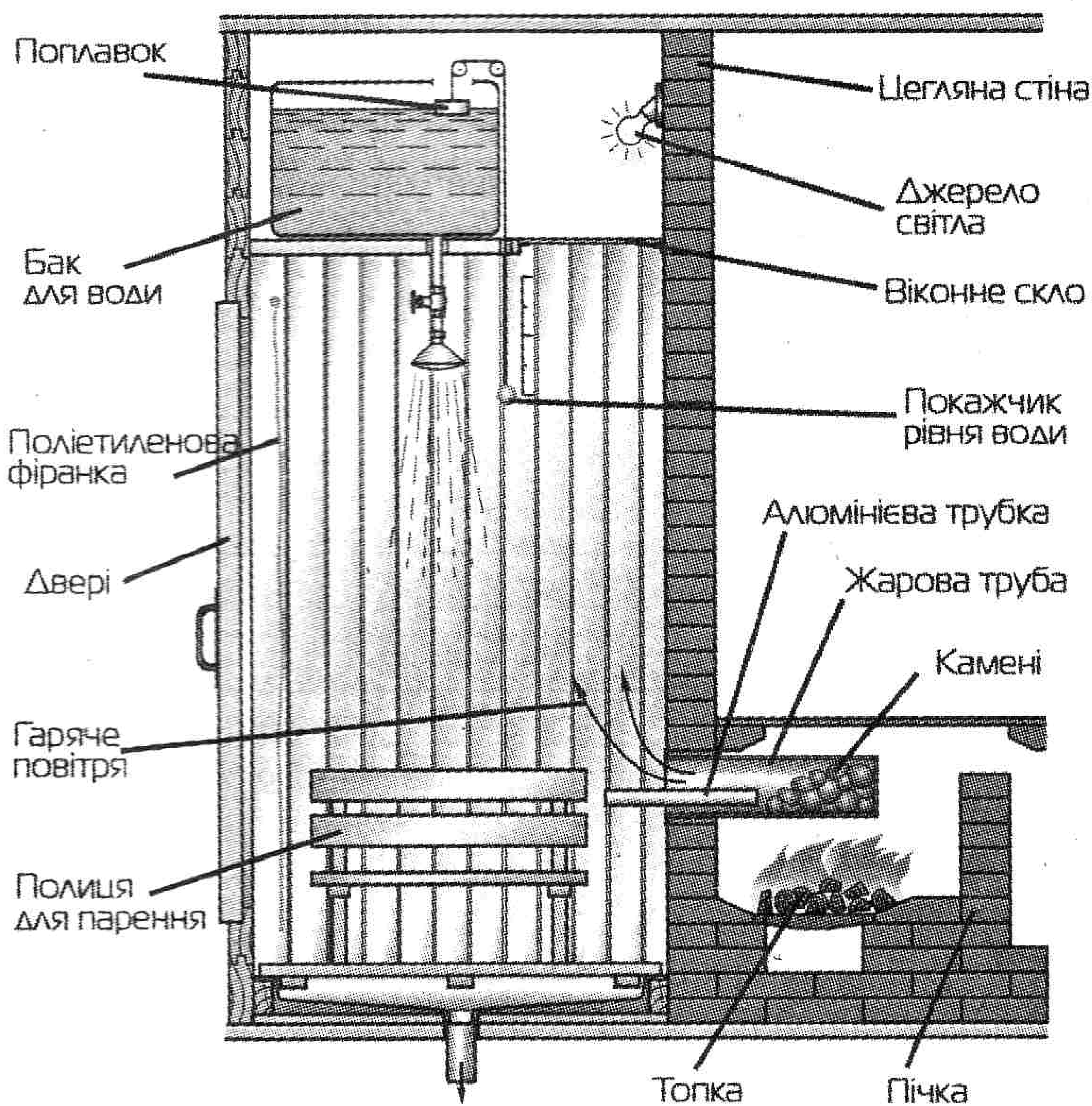
Підготувала ***Г. Коваленко***

Міні-лазня для дачного будиночка

У садовому будиночку, що має грубку, можна обладнати маленьку, але дуже зручну кабіну, що принесе чимале задоволення любителям лазні. Точніше, це не лазня в чистому вигляді, а душ-парильня. Спорудивши її, можна заощадити місце, тому що в ній і паряться, і приймають душ, але по черзі.

Баню прибудовують до однієї стінки пічки, звісно, з дотриманням протипожежних правил. Причому стінку, що прилягає до грубки, роблять із цегли, а інші – з дерева. Площа її приблизно 1х1,5 $м^2$, а висота близько 2 м. Уздовж однієї із стінок на невеликій висоті розміщують приполок, на якому сидять, коли паряться.

Дерев'яні стіни й стелю парильні потрібно добре теплоізолювати, наприклад, зробити їх двошаровими, щоб тепло з парильні не виходило. Двері можна ущільнити смужками поролону. Повітря в лазні нагрівається за рахунок металевої жарової труби, розташованої в топці печі. Один кінець жарової труби діаметром 12 см наглухо заварений – він виходить у топку. Інший, відкритий кінець, повернутий у парильню. Довжина труби 40 см. У неї закладають кілька каменів, на які, за бажання, можна хлюпнути трохи води.

Для того щоб одержати в парильні високу температуру сухого повітря, треба вставити в жарову трубу алюмінієву трубку й приєднати до неї пилосос, що працює в режимі нагнітання. Повітря, що подається в жарову трубу, за 10–15 хвилин підніме температуру в парильні до 80° і вище. Якщо температура через певний час упаде, пилосос потрібно увімкнути знову – для цього його вимикач розміщують усередині парильні. При бажанні можна встановити стаціонарний вентилятор, постійно приєднаний до жарової труби.

Після парильні приємно прийняти душ. Він змонтований тут же, його бак розташований на приполку над парильнею. Воду, котрої потрібно не так уже й багато, можна підігріти електрокип'ятильником.

Міні-лазня нескладна у виготовленні, швидко приводиться в дію й не займає багато місця. У ній завжди тепло, тому, коли вона не працює як лазня, її можна використати як умивальну кімнату або як душову.

С.А. Созикін

ЯКЩО ВИ ХОЧЕТЕ БАСЕЙН

Хто із садівників-дачників не хотів би спорудити на своїй ділянці басейн. Одні мріють про невелику декоративну водойму, іншим потрібний простий "жабник" для дітей. Треті сплять і бачать басейн-ставок, у якому можна розводити коропа. Четверті... Словом, багато буває басейнів "гарних і різних", а деякі з них, порівняно невеликих розмірів, звичайно, цілком під силу зробити власноруч. Про такі басейни і піде мова.

"ЖАБНИК"

Почнемо з найпростіших басейнів для купання маленьких дітей, або з "жабників".

Найпростіший і дешевий варіант такого басейну – це стара ванна, закопана в землю. Оскільки при цьому водойму не споруджують, а лише встановлюють у готовому вигляді, то обсяг необхідних робіт не настільки великий й обмежується лише риттям невеликого котловану, а також утрамбовуванням землі навколо ванни й укладанням дерну по периметру басейну.

Слід лише пам'ятати, що в старої чавунної ванни можуть виявитися ділянки зі сколеною емаллю, а незахищений чавун у воді іржавіє. Тому ділянки відкритого металу доведеться закрити епоксидною шпаклівкою (придбати або приготувати самостійно на основі епоксидної смоли).

Для приготування такої шпаклівки треба 100 частин (за обсягом) епоксидної смоли (марок ЕД-16, ЕД-20, ЕДП, ЕДЛ тощо) змішати з 50 частинами сухого наповнювача (тальк, тонкомелена крейда, аеросил, алюмінієва пудра, цемент тощо). Суміш витримують близько 10 діб для повної гомогенізації, а безпосередньо перед використанням до суміші додають 10–15 частин пластифікатора (наприклад, дибутилфталат) і 10 частин затверджувача (наприклад, поліетиленполіамін). Суміш ретельно перемішують і використовують відразу – термін "життєздатності" складу лише 20–30 хвилин.

Затвердіння покриття відбувається за добу, але остаточно процес полімеризації завершується лише через 10–12 діб. Необхідно враховувати, що достатня вологостійкість покриття досягається теж не раніше 10–12 діб. (Зовнішню поверхню металевої ванни корисно також захистити від корозії бітумним або асфальтовим лаком.)

Заглибити в землю можна не тільки ванну, а й будь-яку придатну для цього ємкість або конструкцію з відкритим верхом – бочку, бак, бетонне криничне кільце (в останньому випадку доведеться подбати про днище).

Для "жабників" підійде й невеликий басейн, викопаний у землі й обладнаний гідроізоляцією. Розміри басейну – довільні, які залежать від ваших можливостей і бажань. Але навіть якщо басейн призначається тільки для малят, не робіть його занадто малим. Глибину басейну зазвичай планують не менше 600 мм, а розміри в плані мають як мінімум забезпечувати можливість вільно лягати у воду дорослій людині на повний зріст. А для маленької людини для його безпеки воду легко наливати до безпечної висоти.

Однак малята (особливо чужі!) швидко ростуть, і не встигнете озирнутися, як вам потрібний буде уже басейн зовсім інших розмірів, тому як "жабник" краще використати пластиковий надувний басейн, а на ділянці вже відразу споруджувати басейн достатніх розмірів.

ОЗДОРОВЧІ БАСЕЙНИ

Басейни, які умовно віднесені до категорії оздоровчих, – це найпоширеніший вид водойм на садовій ділянці. Вони призначені для купання з одночасною можливістю використання підігрітої води для поливу рослин. Тільки врахуйте: басейн – не міська ванна, отож бажано поруч із ним улаштувати душову кабіну, що дасть змогу довше зберігати воду в басейні чистою.

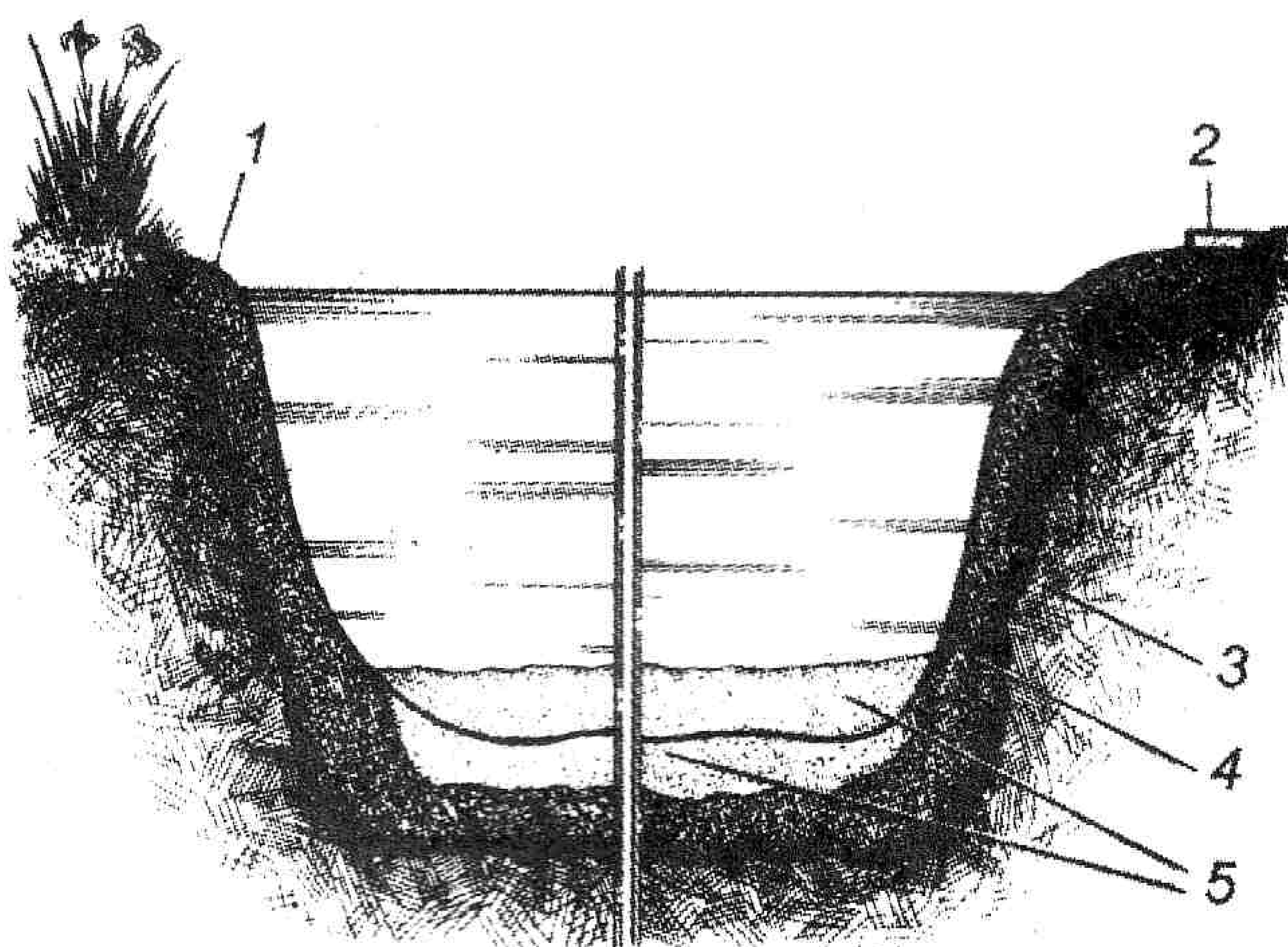
Розміри оздоровчого басейну в основному визначаються вашими можливостями. Оптимальним для невеликої садової ділянки є басейн розміром 2х6 м при глибині від 1,2 до 1,6 м. Багато в чому глибина басейну залежить від рівня підґрунтових вод, а також від способу гідроізоляції стін (дна) басейну й зміцнення його країв.

Для гідроізоляції басейну використовують такі матеріали: ізолювальна плівка із пластику, глина, цегла, бетон.

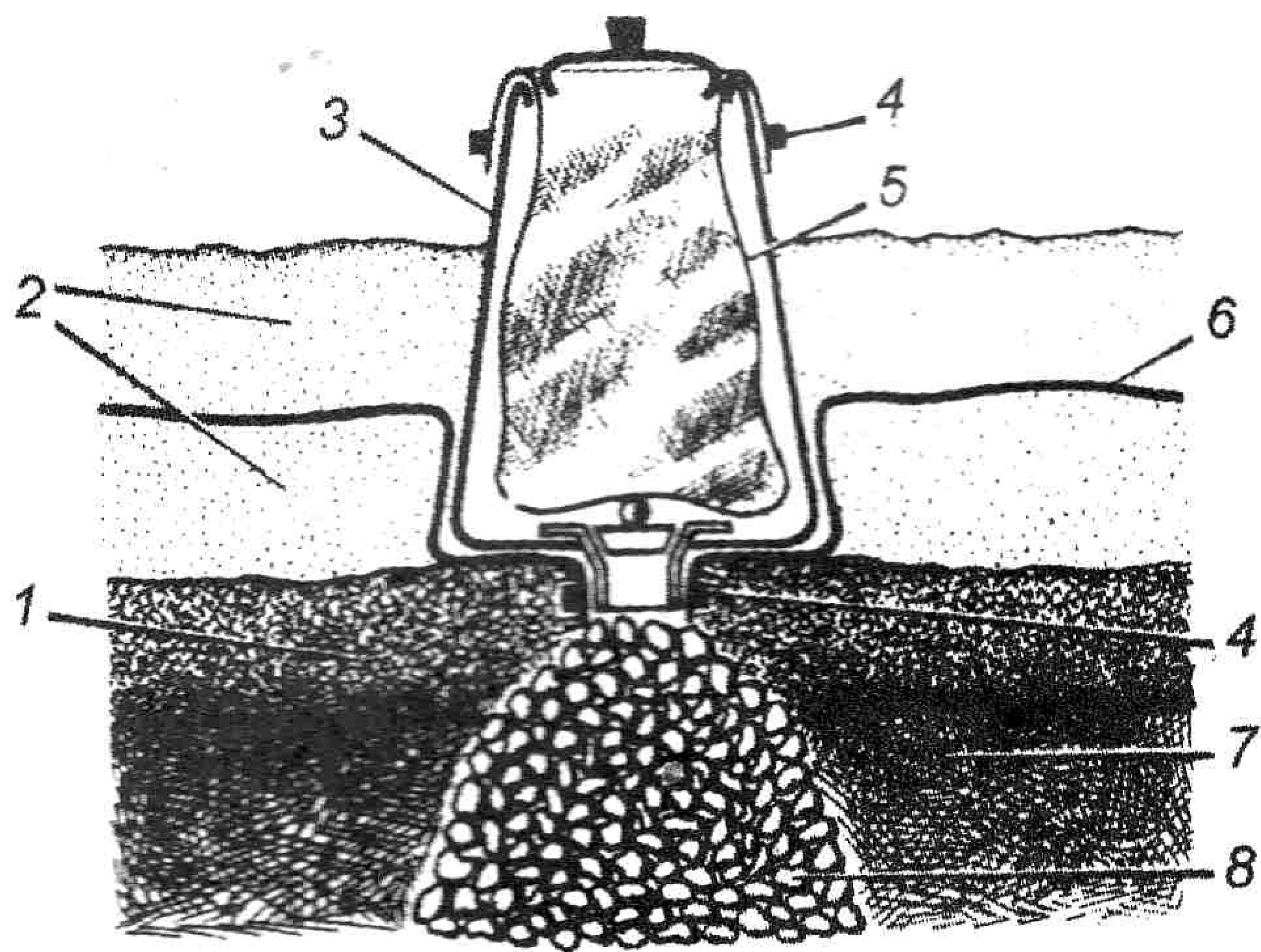
ГІДРОІЗОЛЯТОР – ПЛІВКА

Почнемо з найпростішого способу гідроізоляції басейну за допомогою поліетиленової плівки. Котлован під басейн формують із пологими схилами. Ґрунт на дні котловану й схилах ретельно утрамбовують, причому особливу увагу приділяють видаленню з котловану коріння, яке стирчить, каменів й інших твердих предметів, які можуть порвати плівку. На дно котловану бажано насипати шар піску завтовшки 150–200 мм і також ретельно втрамбувати його. Цей шар піску слугуватиме ложем для поліетиленової плівки.

Якщо на дно укладають шматки плівки в один шар, то краї таких шматків краще з'єднати (зварити) за допомогою паяльника або праски, але це не обов'язково. Краще викласти басейн плівкою у 2–3 шари, уклавши краї шматків плівки не встик, а унапуск. За такої гідроізоляції витікання води через нещільності між шматками плівки буде невели-

Басейн з гідроізоляцією з поліетиленової плівки:
1 – поліетиленова плівка; 2 – бетонна плитка; 3 – "материнський" ґрунт; 4 – ущільнений ґрунт; 5 – пісок

Конструкція водоспуску:
1 – ущільнений ґрунт; 2 – пісок; 3 – кавник;
4 – гумове кільце; 5 – капроновий фільтр;
6 – поліетиленова плівка; 7 – ґрунт;
8 – дренаж із гравію

ке, причому значно менше води втрачатиметься внаслідок природного випаровування з поверхні басейну.

Плівку акуратно викладають по дну й стінках басейну, виводять за борт котлована на 500–600 мм і притискують краї плівки плитками, цеглою, бетонною окантовкою або зміцнюють за допомогою ґрунту. На донну частину плівки насипають річковий пісок шаром завтовшки не менше 150 мм, що не лише захистить плівку від розриву, а й створить комфортніші відчуття для ніг.

Взагалі ж будь-який басейн вимагає наявності не тільки водопровідної системи для його наповнення, а й пристрою для випускання з нього води, тим більше, що воду в такому басейні необхідно міняти доволі часто – щонайменше раз на два тижні.

Проста конструкція водоспуску, доволі ефективна при не дуже щільних вологопроникних ґрунтах, показана на рисунку (злив води здійснюється прямо в ґрунт).

Тут використовується звичайний випускний вузол у вигляді патрубка із пробкою, застосовуваний у ваннах. Плівку гідроізоляції обтискають навколо основи патрубка гумовим кільцем, а сам водозливний вузол захищається від забивання піском і випадковими зовнішніми пошкодженнями корпусом старого чайника (або кавника), у якого в днищі прорізують отвір і відрізують носик. Додатково захищають зливний отвір від піску фільтром у вигляді мішка, виготовленого зі старої капронової панчохи. Останній також можна натягнути на корпус нашого кавника, прорізавши в його стінках кілька отворів, що дасть змогу під час зливання води частково видаляти воду із шару піску на дні басейну.

Простір під зливним пристроєм закладають гравієм для поліпшення стоку води. Але навіть за наявності такої гравійної дренажної закладки у випадку щільних вологонепроникних ґрунтів вода в землю не проникатиме.

Добре б мати поблизу яр або канаву й прокласти туди дренажну трубу, однак найчастіше рішення проблеми видалення води (особливо для невеликих басейнів) – відкачування води з басейну насосом або відрами, використовуючи воду для поливу.

С.О. Глушко

(Далі буде)

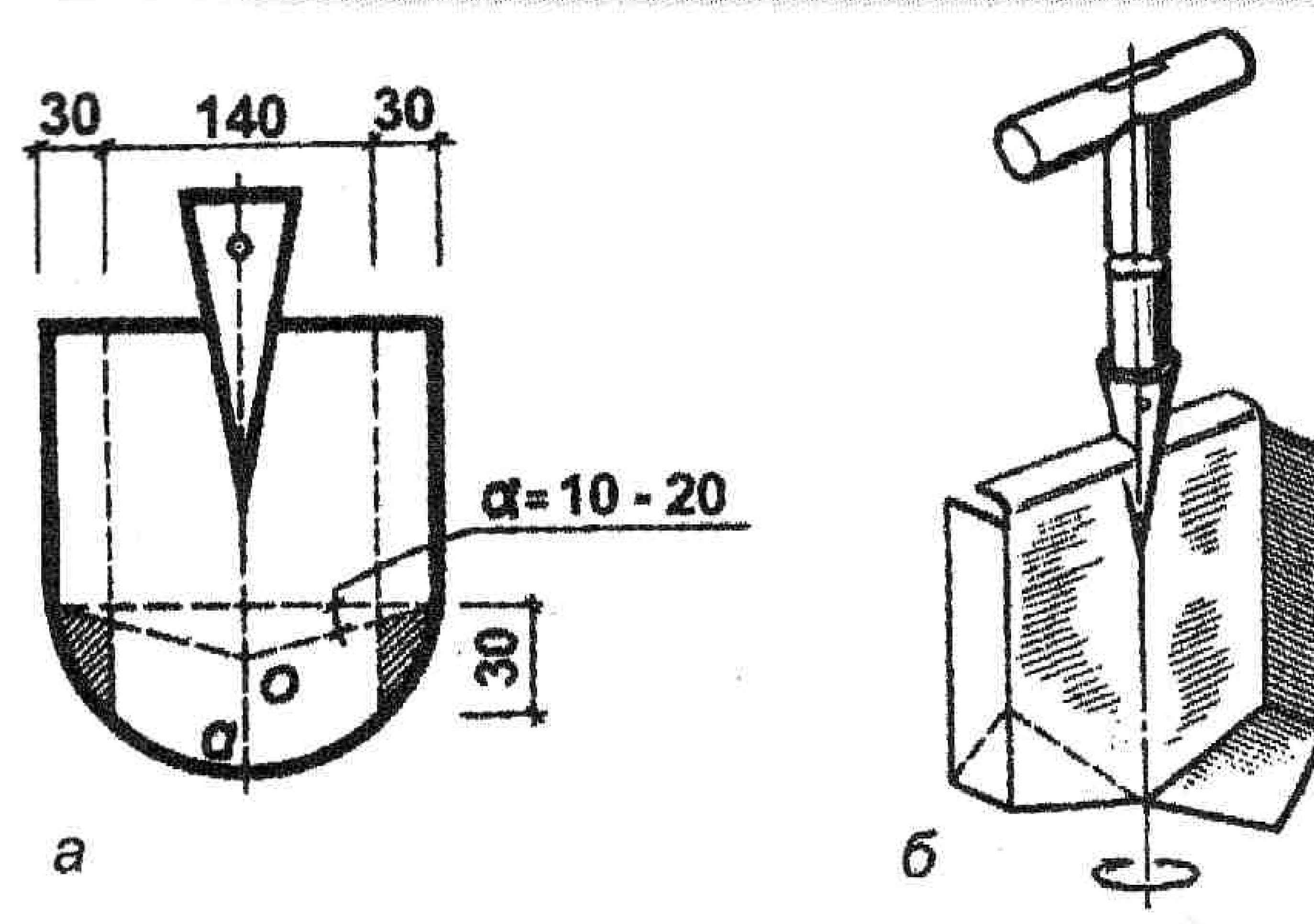
З ЛОПАТИ – БУР

Нерідко в ґрунті доводиться викопувати яму, працюючи в незручних умовах, наприклад, коли встановлюєте опори або стовпи. Відомі для цього бури виготовити в домашніх умовах складно. Тому пропонуємо зробити простий, але дуже ефективний бур зі старої штикової лопати.

Оскільки лезо лопати має ширину 18–20 см, то зрозуміло, що діаметр ями в ґрунті буде менший за ці розміри. На рисунку показана розмітка лопати для виготовлення бура для копання ями діаметром приблизно 140 мм. Після розмітки треба за допомогою ножівки по металу або зубила видалити з обох боків лопати заштриховані ділянки. Потім необхідно зробити проріз *о–а*. Тепер молотком відігнути відповідні частини в різні боки, як показано на рисунку. Згинати лезо можна й у лещатах. Тепер, підігнавши відігнуті частини, заточіть, наприклад, напилком обидві ріжучі крайки й крайки загнутих боковин. Для зручності роботи держак треба укоротити до довжини 120 см, а на верхньому кінці його зміцнити поперечку-рукоятку. Бур готовий!

Такий бур, звичайно, не переріже товстого коріння дерев, тому насадіть на довгий держак широку стамеску, якою й вирубаєте це коріння. Доцільно в яму під час буравлення періодично заливати невелику кількість води для зменшення тертя й кращого злипання ґрунту під час виймання бура із землею з ями. Якщо ґрунт твердий, то перед кожним початком буравлення розбивають ґрунт на дні ями гострим тонким металевим штирем.

За допомогою бура яму завглибшки 80 см можна "викопати" за 8–12 хвилин.

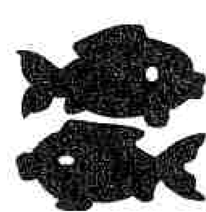

Бур з лопати:
а – розмітка леза; б – готовий бур

Г. Давиденко

СЕРПЕНЬ

Риби 31.07 (20.42)–2(23.44)

Перевіряють ловильні пояси і знищують шкідників з них, збирають гнилу падалицю і видаляють її з саду. Підв'язують до опор стебла помідорів, прищипують верхівки високорослих рослин, щоб прискорити достигання плодів, обривають уражені пероноспорозом пагони та листки і спалюють їх. Висівають насіння редиски для одержання врожаю у вересні і жовтні.

Овен 2 (23.44)–5 (2.17)

Продовжують збирати ранні яблука, вишні, смородину, порічки, аґрус. Зібрані за три дні ягоди і плоди добре зберігатимуться висушеними і консервованими. Можна висіяти насіння редиски для осіннього споживання, скоростиглі салати.

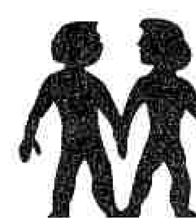
На присадибних ділянках на кукурудзі нерідко з'являються наростиги, спричинені пухирчастою сажкою. Щоб хвороба не поширювалась, ці нарости видаляють і спалюють.

Телець 5 (2.17)–7 (5.03)

Третя чверть Місяця 6 (0.20)

Розпушують ґрунт, прополюють овочі. Висівають скорцонеру для збирання восени наступного року, а також редиску і ріпу як поживні культури, висаджують у ґрунт кольрабі, китайську (листкову) капусту, яку висівали у розсадник у липні, розсаду цвітної капусти в парник. Продовжують збирати плоди і ягоди.

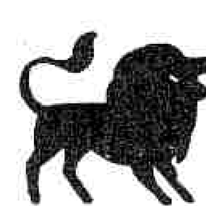
Близнята 7(5.03)–9 (8.37)

Достигли яблука Білого наливу, Мелби та інших ранніх сортів яблук, груш. Відмінні компоти з цих яблук. Вибирайте для цього неперестиглі плоди. Готують грядки під цибулинні рослини.

Рак 9 (8.37)–11 (13.43)

Проріджують малину, вирізуючи пагони, які плодоносили цього року, а також молоду парость. Залишають найбільш життєздатні пагони малини і через кожних 6–8 см прив'язують їх до шпалери. Обрізують вишню, особливо в південних районах. Видаляють гілки з середини крони.

Лев 11 (13.43)–13 (21.04)

Новий Місяць 13 (2.02)

Продовжують збирати яблука сортів Мелба, Боровинка, Папіровка. Видаляють і закопують уражені хворобами плоди.

Виламують неплодоносні пагони помідорів.

Діва 13 (21.04)–16 (7.06)

Викопують, розділяють кореневища і висаджують у квітник півонії, цибулини білої лілії. Готують грядки і рабатки для висаджування квітів. Виполюють бур'яни, видаляють з грядок кореневища і відростки багаторічних бур'янів – пирію, будяка.

Терези 16 (7.06)–18 (19.15)

На підготовлені грядки і рабатки пересаджують дворічні квіти з розсадника. Відламують і висаджують бічні пагони (з п'яткою) барвінку, флоксів, іберису.

Скорпіон 18 (19.15)–21 (7.46)

Перша чверть Місяця 21 (2.54)

Продовжують збирати врожай літніх сортів яблук і груш. Розпушують ґрунт між рядами малини, але неглибоко, щоб не пошкодити коріння. Висаджують цибулинні лікарські рослини, зокрема ті з них, що розмножуються частинками кореневищ і пагонами.

Стрілець 21 (7.46)–23 (18.21)

Уражені фітофторозом та іншими хворобами помідори й інші рослини обережно виривають, підсушують на сонці, спалюють, їхні плоди глибоко закопують. Збирають помідори, перець і баклажани. Поливають і підживлюють овочеві й садові рослини.

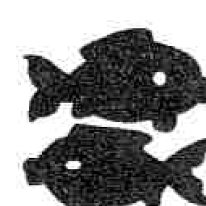
Козеріг 23 (18.21)–26 (1.36)

В ці дні можна висаджувати розсаду суниць, але за умови, що є змога регулярно її поливати, поки вона не приживиться. Пізніше підживлюють і поливають суниці в міру потреби.

Водолій 26 (1.36)–28 (5.36)

Плодові дерева та ягідники підживлюють органічними або мінеральними добривами, крім азотних, і поливають. Збирають яблука і груші, ожину, огірки, помідори, кабачки, патисони. Варять джеми, варення, готують компоти, соки.

Риби 28 (5.36)–30 (7.26)

Повний Місяць 28 (13.36)

У хмарні дні і за дощової погоди приступають до ділення і пересаджування маргариток, флоксів, фіалок, гвоздики. Поділяють також іриси, піони, хризантеми і лілійники. Рекомендується висаджувати рослини відразу після ділення, оскільки в такому випадку не буде сильного підсихання.

ДОВГОТЕРМІНОВИЙ АГРОМЕТЕОРОЛОГІЧНИЙ ПРОГНОЗ НА ДРУГЕ ПІВРІЧЧЯ 2007 РОКУ

Аналіз багаторічних спостережень за температурою повітря та кількістю опадів у ретроспективі 2006–1881 рр., проведений із застосуванням методів математичної статистики і комп'ютерних технологій, дає підставу з імовірністю 75–80 відсотків прогнозувати наступний сценарій гідротермічного режиму у другому півріччі. Загалом упродовж двох літніх місяців та в жовтні очікується позитивна теплова аномалія. Відхилення середньомісячної температури від кліматичної норми становитиме 1,5–2,3°C у липні, 1,2–1,8°C у серпні та жовтні. Близьким до звичайного прогнозується тепловий режим у листопаді та грудні. Внаслідок цього відхилення середньомісячної температури повітря від норми становитиме переважно 0,2–0,8°C.

Майже впродовж усього періоду на більшій території країни очікується значний недобір атмосферної вологи. Кількість опадів за місяць коливатиметься у межах 85–120 відсотків середніх багаторічних показників. Найвологішим прогнозується жовтень з місячною сумою опадів, яка на переважній території становитиме 120–140 відсотків норми. Найбільший дефіцит опадів очікується в грудні. Місячна кількість їх коливатиметься в межах 70–90 відсотків середніх багаторічних показників.

Загальні умови зволоження території характеризуються комплексним показником – гідротермічним коефіцієнтом (ГТК), який визначається відношенням кількості опадів до суми позитивних температур (зменшеної на 10 відсотків). За цим критерієм дуже посушливими умови зволоження прогнозуються у липні в Автономній республіці Крим і Херсонській області, у серпні – в Луганській області та у вересні – у Криму. Посушливими вони очікуються у липні в Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Миколаївській та Одеській областях, у серпні – на всій території Степу та в Полтавській, Сумській і Харківській областях, у вересні – в шести регіонах степової зони, а також на Волині, Житомирщині та Рівненщині.

Щоб запобігти та послабити негативну дію посухи, слід своєчасно проводити поливи на зрошуваних землях та здійснювати заходи щодо регулювання водного режиму на осушених полях.

Володимир Просунко,
кандидат географічних наук,
Інститут гідротехніки і меліорації УААН

Пропоную...

...післяплатою цибулини та дітки тюльпанів, нарциси, гіацинти, лілії. Конверт – каталог.

В.В. Трепачко,
вул. Нагірна, 29, смт Талалаївка, Чернігівська обл., 17200

...недорого. Тюльпани (60). Початківцям передбачені знижки, замовляйте спецкаталог. Малину великоплідну (12), ожину (2). Конверт – каталог.

Г.М. Караваєв,
вул. Батюка, 68-80, м. Слов'янськ, Донецька обл., 84116

...гіацинти, крокуси, тюльпани, нарциси, іриси, лілійники. Конверт – каталог.

В.В. Литвин,
вул. Щорса, 7/9, кв. 53, м. Київ, 03150

...шиншили дорослі і молодняк.

смт Голованівськ,
тел. 8 (050) 98-205-90

...агроном-виноградар пропонує саджанці, чубуки комплексностійких сортів винограду. Опт. Каталог.

Е.М. Олефір,
вул. Авраменка, 18-84, м. Запоріжжя, 69120,
тел. 8 (0612) 67-49-53, моб. 8 (066) 772-58-89
Olefir@ukr.net

...корейські свині-молодняк та поросні свиноматки.

м. Ставище, Київська обл.,
тел. 8 (0264) 5-42-26; 8 (096) 314-64-96

...корейські свині, молодняк та поросні свиноматки. Великий вибір.

м. Васильків, Київська обл.,
тел. 8 (271) 2-14-81, 8 (066) 753-21-19

...найкращі сорти лілій на зріз. Бахромчасті тюльпани.

Євген Скобля,
вул. Милятинська, 3-а, кв. 1, м. Львів, 79024

...лілії, гладіолуси, тюльпани, нарциси, клематиси – сучасні сорти для зрізу та квітників. Низькі ціни, безкоштовні інструкції, консультації. Каталог – у вашому конверті.

Галина Миколаївна Дейцева,
а/с 33, м. Кременчук, Полтавська обл., 39608,
тел. 8 (05366) 6-89-51

...каліфорнійського черв'яка, чайний, кефірний гриб, морський рис, садові гриби на різні смаки, сухі лікарські трави, кімнатні та садові рослини: банан, кавове дерево, апельсин, мандарин, лимон, фейхоа, араукарія, наранхіла, мурайя, папороть, йошта, інжир, лавровишня, магонія, женьшень, лавр, вейгела. Препарати: Біоглобін, Престиж, Байкал, Марс, книги.

Борис Олександрович Карпич,
а/с 32, м. Харків, 61052

...міні-піги до 15 кг, в'єтнамські травоїдні м'ясні свині трьох різних ліній.

Києво-Святошинський р-н,
тел. 8 (050) 380-96-57; 8 (050) 442-98-57

...чистопородні кролі: бургундська червона, новозеландська червона і біла, фландр, срібляста, терманська біла.

Михайло Іванович Ригайло,
Черкаси,
тел. 8 (0472) 72-44-32; моб. 8 (067) 878-98-40

...корейські поросята.

Дніпропетровська обл.,
тел. 8 (067) 963-30-51

...троянди, тюльпани, нарциси. Конверт – кольоровий каталог.

Поліна Олександрівна Козлова,
вул. Свідерського, 45, м. Бахчисарай, Крим, 98403,
тел. 8 (06554) 4-22-77, 4-43-98

(Продовження на стор. 31)

Маслозбивалки й вершкове масло

Маслозбивалку для приготування вершкового масла неважко зробити самому. Здавна в селянських господарствах збивали масло у звичайній посудині з колотівкою (збивачкою) – дерев'яною хрестовиною на довгій ручці. В Азербайджані, наприклад, збивають масло в глиняному глечику без будь-якої хрестовини. За формою цей глечик схожий на давньогрецьку амфору з двома ручками з боків. Висота його – трохи більша 1 м. Гострим дном упираються в землю, беруться за ручки й розгойдують посудину збоку – вбік.

У багатьох селах Середньої Азії й Кавказу користуються діжкоподібною посудиною діаметром у найширшій частині 25–30 см, заввишки 120–130 см. Нерідко барило підвішують на триногі з жердин і різкими поштовхами розгойдують, збиваючи масло. Готують у цих місцях масло не тільки зі сметани, а й з квашеного молока з додаванням води, щоб легше бовталася маса. Таке масло вирізняється особливим смаком і ароматом. Цим, напевно, і можна пояснити популярність способу, незважаючи на те, що нині є й електричні маслозбивалки.

Збивати масло можна в дерев'яному й скляному посуді, навіть у трилітровій банці, щільно закупореній поліетиленовою кришкою, і в карафі (графині). Важливо, щоб посуд був заповнений не доверху й залишався вільний простір, де квашене молоко під час розгойдування могло б вільно збиватися в ньому.

Дуже смачне масло виходить при збиванні в липовому барилі. Для його виготовлення беруть липовий оцупок завдовжки 120–140 см, вибирають із торця середину, зашпаровують денце, а збоку прорізують отвір 10–15 см, через який у посудину заливають проквашене молоко. Ось як це роблять у Дагестані.

Молоко заквашують кип'яченим, коли воно охолоне до 30–40°С, закутують і ставлять у тепле місце. Через 5–7 год. воно готове для збивання масла. Узимку до квашеного молока доливають теплу воду, а влітку – холодну. Через 15–20 хв. після збивання на поверхні суміші з'являються крупинки масла, які легко збиваються у грудку. Залишок у посудині (айран) – чудовий напій, який добре тамує спрагу в спеку. Якщо додавати вершків, масла виходить більше, однак ця добавка необов'язкова.

Спосіб збивання масла з доливанням води викликає подив. Але появу цього способу і його тривале "життя" легко пояснити. Щоб заповнити маслозбивалку для приготування масла з вершків або сметани, їх потрібно багато, а в господарстві не завжди є така можливість. Якщо налити цих продуктів у маслозбивалку трохи, то масло тільки розмажеться по стінках. Добавка води допомагає вийти із скрутного становища. Крім того, з водою, як уже було сказано, легше бовтається кисляк. І ще з однієї причини наливають воду. У спеку масло, хоча й збивається, але зібрати його непросто. Холодна вода полегшує справу. У цьому разі вихід масла невеликий, зате смачних сколотин залишається вдосталь. На сколотинах замішують тісто, готують каші, з них роблять сир і п'ють у натуральному вигляді.

Для скотарів, які на літо йдуть із чередами на далекі пасовища й забирають туди свою власну худобу, цей спосіб особливо зручний. Тягти із собою сепаратор для відокремлення вершків неможливо, а за старих часів його й не було. Ось чому народ і придумав такий спосіб. У цього масла є, звичайно, і вади. Воно невисокої жирності й не може довго зберігатися. Але все окуповується найпростішою технологією.

Розповімо ще про одну маслозбивалку, зроблену В. Л. Мітіним (Росія)) з кількох фанерних обрізків і невеликих брусочків (див. рисунок). Оболонку маслозбивалки він виготовив із тришарової фанери (800×250), яку спочатку вимочував у воді упродовж 3–4 год. Зігнув її колесом, а всередині змонтував хрестовину, з товстого дроту зігнув рукоятку. Для ущільнення футляра з фанери й боковинок поставив між ними прокладку із щільної тканини. Потім промив водою й просушив. У маслозбивалку входить 4 л сметани, а масло з неї збивається за 15 хв.

Багато хто в домашніх умовах пристосовує для збивання вершкового масла пральну машину або її активаторний вузол, який установлюють у 10-літровому молочному бідоні. Ставлять мотор потужністю 120 Вт і за допомогою шківів домагаються, щоб активатор робив не більше 500 об/хв. Ставлять бідон у дерев'яний каркас. Агрегат на відміну від маслозбивалки заводського виробництва працює безшумно. Жир молока збивається спочатку в дрібні крупинки, а потім у щільний ком.

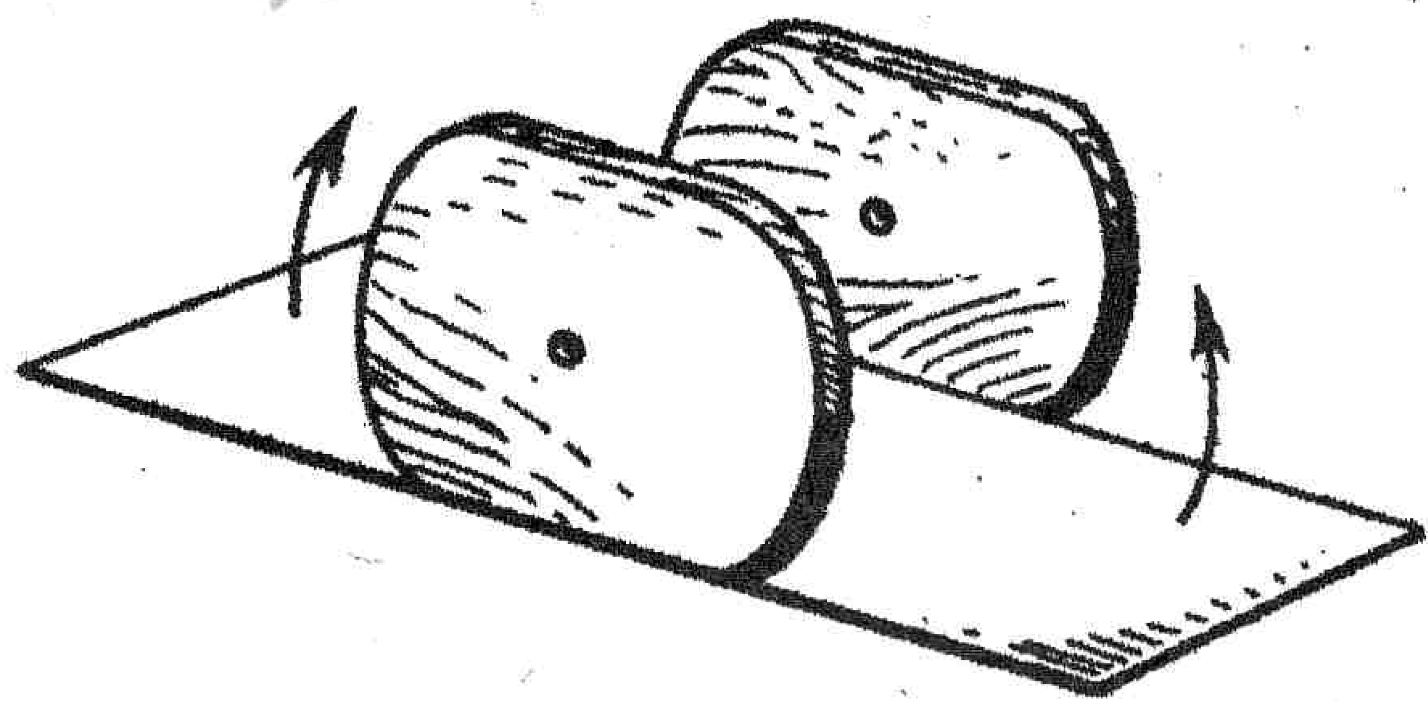
Але повернімося до технології виготовлення вершкового масла. Багатьох тваринників цікавить, як приготувати таке ж міцне масло, як куплене в магазині. Для цього сметану ставлять у відро з теплою водою, щоб вона підігрілася й легше збивалася. До утворення цілого шматка не збивають, тому що в такому вигляді масло важче промивається.

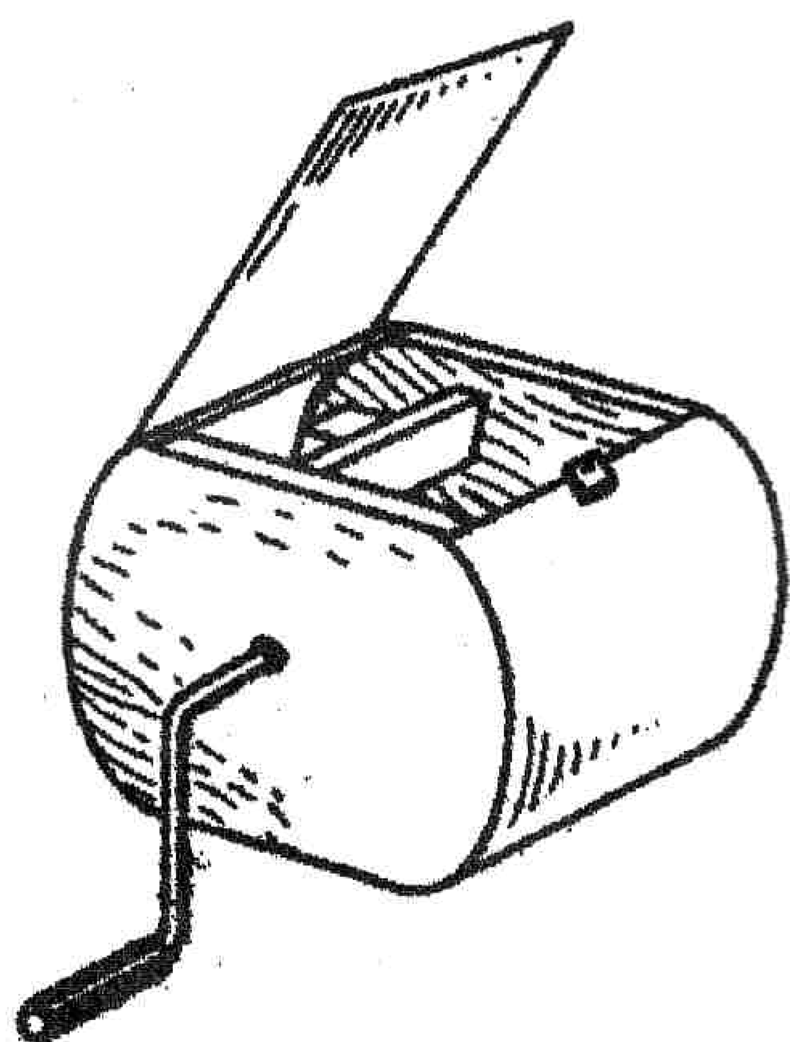
Як тільки з'являться крихти жиру, їх прополіскують і очищають від сироватки. Зливши з маслозбивалки сироватку, наповнюють її водою й знову збивають крихти жиру. Потім воду міняють ще раз. Жир вибирають шумівкою на тарілку й кришкою від маслозбивалки притискують його. Масло в зернах добре пресується й формується, стає міцним.

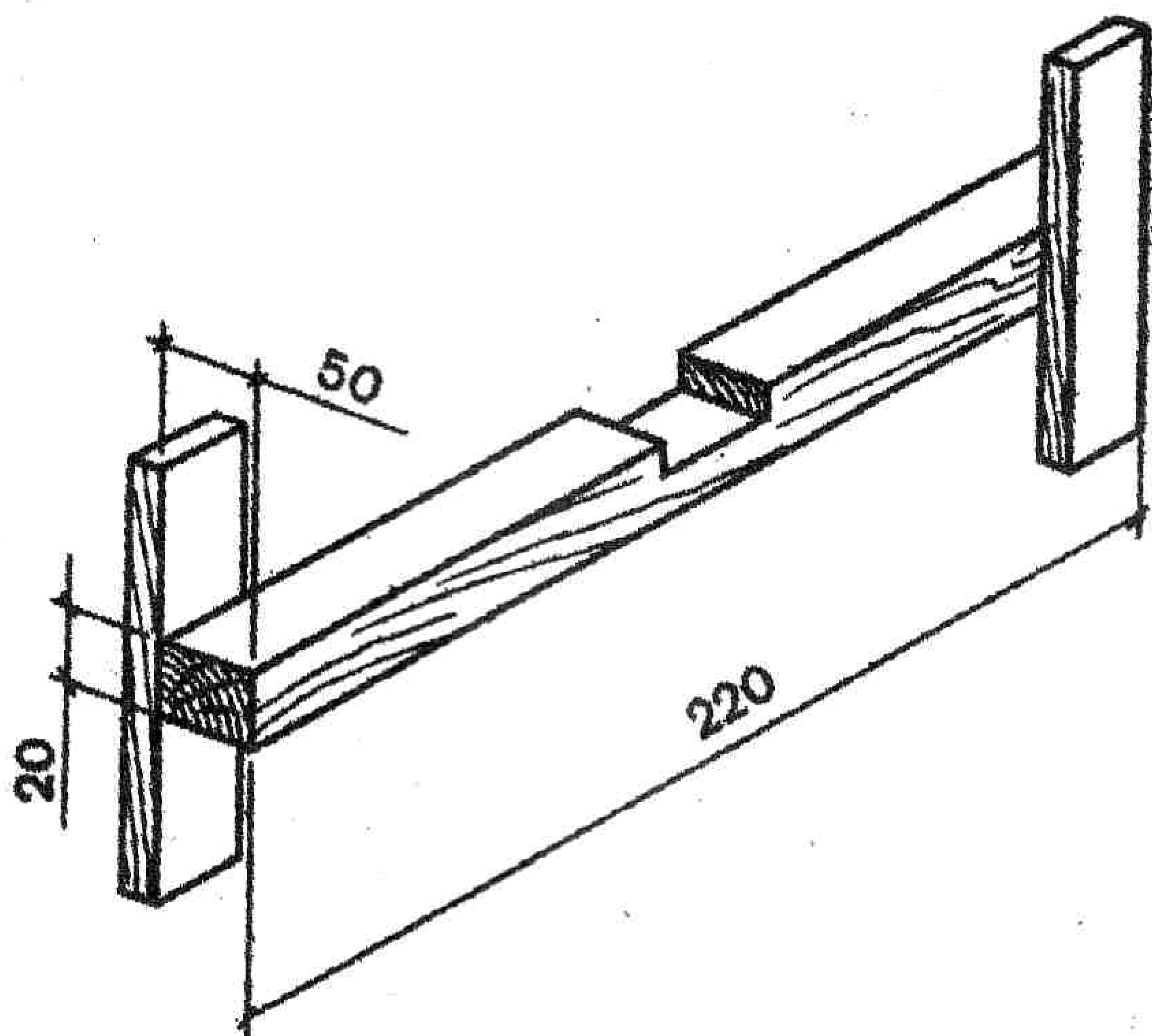
Його зберігають у темному місці в ледь підсоленій звичайній криничній воді (воно має бути повністю вкрите нею). Лежати в ній масло може днів 20, але воду треба міняти.

Наведемо кілька порад з "Иллюстрированного сельскохозяйственного словаря" за 1895 р., які можуть пригодитися під час приготування масла.

Температура вершкової маси дуже впливає як на швидкість збивання, так і на вихід масла та його якість. За надто високої температури процес іде дуже швидко, але масло виходить доволі м'яким, погане на смак, містить у собі багато інших складових частин молока й тому не вирізняєть-

Маслозбивалка:
1 – стрілки показують, у якому напрямку згинати фанеру;
2 – маслозбивалка в готовому вигляді;
3 – хрестовина.

ся міцністю. Температура солодких вершків має бути приблизно 11–12°С, для проквашених – 15–16, для проквашеного молока – 17–18°С.

Після збивання маслу дають полежати спокійно, потім виймають із маслозбивалки й дають стекти сколотинам. Промивати найкраще знятим молоком. Далі масло перекладають у коритце й обробляють вручну. Після 4–8-разового промивання сколотини з масла видаляються повністю, отож вода після промивання стікає чистою, без білого забарвлення. Посуд для закупорювання має бути чистим і добре просушеним. Його попередньо ошпарюють окропом, а внутрішню поверхню протирають сіллю. Щільно набивають посудину маслом і добре закупорюють.

Для тривалішого зберігання вершкове масло перетоплюють у чистому казані або чавуні на слабкому вогні, щоб не підгоріло. Коли з'являється піна, її знімають дерев'яною ложкою. При подальшому закипанні масла в ньому виділяються сирні частки, які помалу зарум'янюються й осідають на дно у вигляді дрібнозернистих крупинок. Після цього масло знімають із вогню. Воно стає прозорим, що й служить ознакою його готовності.

Поки на поверхні масла плаває піна або сирні частки не зарум'янилися, масло вважається неготовим, і зняте з вогню в такому вигляді, буде зберігатися погано. У теплі добре перетоплене масло зверху завжди буде напіврідке. На холоді воно холоне, але надто твердим не стає. Високоякісне масло грубозернисте, на пальцях не мажеться, як сало, а негайно тане. Пряжене масло не слід солити. Зберігати його краще в скляному або глиняному посуді в сухому прохолодному місці.

Дуже часто козівники запитують: як збити масло з козячого молока. Очевидно, не всім вдається збити масло з козячого молока. Річ у тім, що воно дуже довго не відстоюється, тому й сметану з нього одержувати важко. Все ж досвідчені козівники розробили технологію його приготування.

Перший спосіб. Щоб одержати гарне козяче масло, молоко відразу ж після доїння треба скип'ятити, потім винести в прохолодне місце, і через два дні в ньому відстояться вершки, які й збивають. Козяче масло біле. Для міцності його трохи присолюють.

Другий спосіб. Наливають козяче молоко у велике блюдо й ставлять у піч. Млоять його доти, поки не утвориться плівка, ще не зарум'янена. Потім блюдо виносять на холод і там відстоюють протягом 12 год. Пінка за цей час стає товстою. Її знімають в інший посуд і збивають ложкою, колотівкою тощо. Виходить солодке вершкове масло.

Взагалі козяче молоко відстоюється довго. Якщо набратися терпіння, його можна й не кип'ятити, а чекати кілька днів, поки не скисне і не перетвориться в густий кисляк. Після цього доведеться почекати, коли в кисляку відстоїться шар сметани, і тоді її збивають. Для збивання козячого молока можна успішно використовувати й сепаратор, який треба відрегулювати з урахуванням густоти (жирності) молока. Для цього потрібно вивернути регулювальний гвинт барабана більше, ніж це роблять для коров'ячого молока. Залити свіже козяче молоко, нагріте до 45–48°С. Краник молокоприймальника відкрити наполовину для зменшення тиску в поплавцевій камері. Після одного–двох сепарувань регулювальний гвинт потрібно підправляти. Якщо вершки виходять рідкими, то цей гвинт трохи вкручують.

Вершки добу–дві тримати в теплій кімнаті, щоб вони скисли й після охолодження перетворилися на сметану. Закласти її в маслозбивалку приблизно на одну третину обсягу або наполовину й збивати. Масло залити холодною водою й добре промити.

До речі, дехто збиває козяче масло в березовому коробі заввишки 30 см, діаметром 15 см. Можливі й інші розміри, але, як зауважує І.Ф. Іванов з Черкащини, висота має бути вдвічі більша за ширину.

Зібрала й підготувала ***Г. Давиденко***

Центр послуг "Дім, сад, город" пропонує післяплатою

насіння трав, овочів, квітів, добрива.

Виробники – Україна, Голландія, Італія, Франція, Японія

НОВЕ! **Професійне насіння квітів Sakata, Японія.** **Бегонія вічноквітуюча** Інфра червона, рожева, Амбасадор коралова, рожева, скарлет та суміш, для озеленення та як горщикова культура (пакети по 1000 нас.). Ціна одного пакета – 130 грн.; **бегонія бульбова** Фортуна персикова з рожевим відтінком, рожева, жовта, яскраво-рожева та суміш кольорів, квітки густомахрові, прекрасна горщикова рослина (пакети по 1000 нас.). Ціна одного пакета – 358 грн.

Примула Метеор двокольорова, безстеблова, квітки – 4,5 см, суміш кольорів, дуже красива кольорова гама, для озеленення, горщиків, контейнерів. Примула Пенжент, надрання, морозостійка, безстеблова, компактна, з великою кількістю квіток прекрасних кольорів (1000 нас.). Ціна – 450 грн.

Жовтець (лютик, ранункулюс) Блюмінгдейл. Квітки великі, махрові, рослина компактна, невисока 20–25 см, витримує температури до -5°С, для озеленення, горщиків, дуже рано квітує. Суміш кольорів (пакети по 1000 нас.). Ціна – 450 грн.

Петунії грандіфлора Хулахуп , фіолетова з білою каймою, червона з білою каймою, рослина компактна, пишноквітуюча, рання (пакети по 1000 нас.). Ціна одного пакета – 107 грн.

Гіпоестес Конфеті компакт рожевий, кармінoво-червоний, білий з зеленими прожилками. Декоративна компактна рослина для озеленення та як кімнатна горщикова культура, у вирощуванні невибаглива, можливе вирощування цілорічно (8–10 тижнів), висота рослин 12–20 см (пакети по 1000 нас.). Ціна одного пакета – 185 грн.

Торенія фурньє Литл кіс. Дуже красива компактна рослина (25 см) з квітками, подібними на дзвоники (3 см), для озеленення, горщикової культури, бордюрів та клумб. Кольори синьо-білі, бордово-білі, суміш (пакети по 1000 нас.). Ціна – 380 грн.

Колеус гібридний Файєр мозаїк червоно-зелений, рожевий з зеленою каймою, рубіновий з жовтою каймою. Рослини карликові (10 см), дуже декоративні, для озеленення та горщикової культури, (1 г = 4300 нас.). Ціна – 260 грн.

Віола вітроксинія Динаміт, красивих кольорів: жовто-червоні з очком, рожево-червоні з очком, фіолетово-білі з очком, рожево-бордова з очком. Можливі інші варіанти, включаючи однокольорові, розмір квіток – 6–8 см, висота кущів – 13 см, ранньоквітуючі, холодостійкі, квітують безперервно. (пакети по 1000 нас.). Ціна – 280 грн.

Багаторічні низькорослі дзвоники напівмахрові (Platycodon grandiflorus) Астра. Кольори голубий, білий та лавандовий, для відкритого ґрунту та як горщикова культура, кущі компактні, квітує увесь теплий сезон (пакети по 1000 нас.). Ціна одного пакета – 365 грн.

Айстри Серенада, для озеленення та зрізу, рослини густогіллясті, розлогі, з великою кількістю напівмахрових квіток на одному стеблі. 1 гілка – букет. Кольори яскраво-рожевий, синій, біло-голубий, червоно-рожевий (пакети по 2500 нас.). Ціна одного пакета – 120 грн.

НОВЕ! Насіння декоративних трав з колекції Національного ботанічного саду НАН України.

Багаторічники: перлівка висока фіолетова, перлівка висока біла, пенісетум, пенісетум волосатий, колосняк піщаний, просо лозне, щучка дерниста, трясунка середня, міскантус, ковила найкрасивіша, ковила українська, ковила волосоподібна, шовкова трава, ячмінь гривастий;

однорічники: пайза хлібна, чумиза, бусенник, мишій персидський, мишій довгоколосковий, ламаркія, канаркова трава мала, пенісетум сизий, просо колосоподібне, трясунка велика, зайцехвіст.

Ціна одного пакета – 2 грн.

Газонні трави: "Королівський сад" – суміш низькорослих високоякісних холодо- та посухостійких трав, які повільно ростуть, 100 г – 7 грн.; "Смерканок" – трава для затінку, 100 г – 6 грн.; "Спортивне змагання" – зносостійка трава, 100 г – 7 грн.; "Спортклуб" – трава для спорту, 100 г – 7 грн.; "Англійський газон" – травосуміш для саду, 100 г – 7 грн.; мітлиця повзуча 100 г – 25 грн.; конюшина повзуча Ліфлекс 100 г – 18 грн.

Можливе формування в більших упаковках.

НОВЕ! Набори насіння: екзотичних рослин: 1. Пальма психосперма витончена, 2 шт.; хурма кімнатна, 1 шт.; мандарин кімнатний, 5 шт.; лам-яй – тропічна рослина, 1 шт.; момордика – витка рослина, 1 шт.; айва японська – 2 шт.; лаконос американський, 5 шт. **2.** Пальма психосперма витончена, 2 шт.; гліцинія, 1 шт.; мандарин кімнатний, 5 шт.; лам-яй – тропічна рослина, 1 шт.; айва японська, 2 шт.; лаконос американський, 5 шт. Ціна наборів – 8 грн.;

медоносних трав: буркун, козлятник, вайда, сильфія пронизанолиста, лаватера, фацелія, свербига, гісоп, змієголовник молдавський, лофант ганусовий, котяча м'ята, чорнушка дамаська, шавлія лікарська. Розфасовка – 1–5 г. Ціна набору – 20 грн.

квітів та овочів (10 овочів + 10 квітів) – 15 грн.; набір городника – 10 грн.; айстр на зріз (10 сортів) – 8 грн.; голчастих айстр (10 шт.) – 8 грн.; півонієподібних та трубчастих айстр на зріз (10 шт.) – 8 грн.; дворічників та багаторічників (15 шт.) – 15 грн.; "Альпійська гірка" – 10 грн.; декоративних трав (10 шт.) – 15 грн.; квітів для балконів, вікон, терас (10 шт.) – 8 грн.; квітів для рабаток (10 шт.) – 8 грн.; однорічників для букетів та на зріз (10 шт.) – 8 грн.

Насіння кімнатних рослин: **альстремерія** "Перуанська красуня", суміш (0,3 г) – 6 грн.; **гербера** – 13 грн.; **аспарагус** пір'їстий та Шпренгера (0,5г) – по 6 грн.; **бальзамін** кімнатний, махровий "Хлопчик-мізинчик" (0,5г) – 6 грн.; бальзамін F_1 серія "Баланс", рожевий пікоте, червона зірка та суміш (1

шт.) – 6 грн.; **пасифлора** (0,4 г) – 6 грн.; **пальма** (5 нас.) – 8 грн.; **стреліція** "Райський птах" – 9 грн.; **колеус** (0,25 г) – 6 грн.; **цинерарія** "Сенеціо", суміш (0,1 г) – 6 грн. Ексцелсіор (0,12 г) – 13 грн.; **абутилон** (кімнатний клен), 0,25 г – 6 грн.; банан оксамитовий (3 шт.) – 6 грн.; **банан** кімнатний (4 г) – 8 грн.; **глоксинія** гібридна Avanti White F_1 – 5 грн.; **пасльон** кімнатний "Червоний гігант" (0,1 г) – 6 грн.; **кальцеолярія** гібридна (40 шт.) – 6 грн.; **перець** декоративний "Аладдін" (0,1 г) – 6 грн.; **бегонія** махрова, коралова (45 шт.) – 7 грн.; **пеларгонія** зональна, кольори червоний, рожевий з білою серединою – 6 грн.; **примула** гібридна, серія "Піонер", блакитна, суміш (10 шт.) – 6 грн.; **жакаранда** мімозолиста (0,8 г) – 6 грн.; **кавове дерево** "Арабка" (1 г) – 7 грн.; **куфея** "Коан", червона (0,1 г) – 6 грн.; **мімоза** сором'язлива (0,23 г) – 6 грн.; **очерет** пониклий "Клаб Раш" (10 шт.) – 6 грн.; **циперус** (0,01 г) – 6 грн.; **кактуси**, суміш – 6 грн.

Насіння квітів: **гвоздика** Шабо, кольори червоний, рожевий, білий, смугастий, жовтий та суміш – 6 грн.; гвоздика китайська серія "Діана" F_1 (10 шт.), суміш – 6 грн.; гвоздика садова Гренадін "Харді тріумф" (0,2 г) – 6 грн.; гвоздика периста карликова багаторічна "Солодощі", суміш (0,02 г) – 5 грн.; **гомфрена**, сухоцвіт "Полуничне поле" (0,1 г) – 5 грн.; **кермек** виїмчастий, кольори червоний, голубий, жовтий, рожевий, оранжевий, синій та суміш (0,2 г) – 6 грн.; **лобелія** жаковидна "Кришталевий палац" (0,02 г) – 5 грн.; **лобулярія** "Королівський килим", рожева (0,25 г) – 5 грн.; **настурція** витка, великоквіткова "Коштовність" (2 г) – 5 грн.; настурція махрова, великоквіткова "Везувій" (2 г) – 5грн.; **петунія** гібридна бахромчаста, суміш – 13 грн.; багатоквіткова, серія "Ламбада" (20 шт.), яскраво-рожева – 6 грн.; "Танго"F_1, фіолетова (20 шт.) – 6 грн.; ампельна махрова "Лідер"F_1 (0,02 г) – 6 грн,; карликова мультифлора, червона (0,08 г), Небесна троянда (0,2 г), "Стеларіс", зірка (0,08 г) – 6 грн.; **соняшник** махровий "Ведмежатко" (1 г) – 5 грн.; **сальпіглосис** виїмчастий "Імператор" (0,05 г) – 5 грн.; **алісум** Гмеліна "Гірське золото", жовтий, багаторічний (0, 2 г) – 5 грн.; **арабіс** кавказький "Шнеехаубе", багаторічний (0,1 г) – 5 грн.; **дельфініум** багаторічний "Пасифік гігант" (0,2 г) – 6 грн.; **дзвоники** карпатські "Ізабелль", багаторічні (0,2 г) – 5 грн.; дзвоники махрові, суміш – 6 грн.; **жоржини** "Помпон", суміш (0,2 г) – 5 грн.; **пенстемон** "Червона королева" (0,1 г) – 5 грн.; **фізостегія** віргінська, рожева (0,1 г) – 5 грн.; **канна** індійська великоквіткова (5 шт.) – 6 грн.; **стокротка** помпонна, суміш (0,25 г) – 6 грн.; **братки** великоквіткові, кольори білі, жовті, червоні, рожеві, сині, фіолетові, суміш (0,25 г) – 6 грн.; **фіалка** духмяна багаторічна (0,6 г) – 6 грн.; **хризантема** Карілата (1,5 г) – 6 грн.; **чорнобривці** карликові (1 г), жовті, оранжеві – 5 грн.; чорнобривці високі (1 г) – 5 грн.; **левкой** Гігант Ніци (0,5г) – 6 грн.; **колеус**, суміш (2 г) – 6 грн.; **годеція** махрова (0,6 г) – 6 грн.; **декоративна капуста** – 6 грн.; **вербена** великоквіткова витка (0, 1 г) – 5 грн., **мак** східний садовий багаторічний "Піцикато" – 5 грн.; **лакфіоль** садова "Чері" F_1 (0,5 г) – 5 грн.; **едельвейс** альпійський (0,1 г) – 6 грн.; **ромашка** гігантська – 6 грн.; **айстри** групи Принцеса, кольори червона, жовта, біла, фіолетова, рожева та суміш – 6 грн.; **люпин**, суміш – 6 грн.; **наперстянка**, суміш – 6 грн.; **кохія** (1 г) – 6 грн.; **майори** великоквіткові "Квітка Даліди", кольори червоні, жовті, білі, суміш (1 г) – 6 грн.; суміш лугових квітів "Японський луг" (1 г) – 6 грн.; **флокс** великоквітковий, суміш (0,6 г) – 6 грн.; **целозія** гребінчаста (0,8 г) – 6 грн.; **целозія** пір'їста (0,8 г) – 6 грн.; **шавлія** розкішна карликова (0,3 г) – 6 грн.

Овочі: **перець** солодкий : Альваро F_1, надранній , оранжевий, товстостінний (8 шт.) – 4 грн.; Квадрат Асті, червоний (1,5 г) – 6 грн.; Ріг Бика, ранній, суміш кольорів та червоний (1,5г) – 6 грн.; Бел Гой F_1, червоний великий 0,23 г) – 13 грн.; Голда F_1, жовтий, великий (0,23 г) – 13 грн.; Фламінго F_1 ранній, жовтий (10 шт.) – 4 грн.; **гіркий** Каїн (1,5 г) – 6 грн.; **перець** Ротунда, червоний, товстостінний (1,5 г) – 6 грн.; **помідори**: Тропік Джалло VF, плоди золотисто-жовті, солодкі, мають високу товарну якість, універсальні (0,23 г) – 9 грн.; Експрес F_1, надранні, круглі (0,5 г) – 4 грн.; Толстой F_1 ранні, індетермінантного типу, округлі, дуже смачні (0,05 г) – 4 грн.; Річі F_1, ранні, плоди округлі 110–120 г, універсального призначення, чудові смакові якості (0,05 г) – 4 грн.; низькорослі Сан-Марцано, сливка рання (1,5 г) – 5 грн.; високорослі Сан-Марцано, довга сливка (1 г) – 5 грн.; великі круглі для їжі та переробки Сан Пьетро (1,5 г) – 5 грн.; Рома V/F, велика сливка для консервації (2 г) – 5 грн.; Волове серце (1,2 г) – 5 грн.; Кемпбел 30 – низькорослі для переробки (2 г) – 5 грн.; Кемпбел 31, низькорослі, для продажу (2 г) – 5 грн.; **огірки**: Паризький корнішон (3,5 г) – 6 грн.; Білий салатний, колір плоду білий (3 г) – 6 грн.; Амур F_1, надранній партенокарпік, плоди однорідні зелені з тоненькою шкіркою, без гіркоти, для споживання та переробки (10 шт.) – 4 грн.; Атлантіс F_1 ранній, високоурожайний для споживання, засолювання та консервування (1 г) – 4 грн.; **диня**: Амаріло Оро, рання, яскраво-жовтого кольору, солодка (4 г) – 6 грн.; Супер Стар, середньорання (4 г) – 6 грн.; Кампалупо, рання, м'якуш помаранчевий (4 г) – 6 грн.; Ананас (0,5 г) – 4 грн.; Супермаркет F_1, надрання (0,4 г) – 13 грн.; **капуста**: Копенгаген Маркет 2, середньорання (5 г) – 6 грн.; Парель F_1, надрання, 50–55 днів , високі смакові якості (20 шт.) – 4 грн.; Бригадир F_1, середня, 120–130 дн., універсальна для переробки та зберігання (20 шт.) – 4 грн.; Леннокс F_1, пізня, для зберігання (20 шт.) – 4 грн.; **капуста цвітна**: Тардіво ді Фано, середня (2 г) – 6 грн.; Снігова Куля, середня (2 г) – 6 грн.; Гудмен, рання (20 шт.) – 4 грн.; **капуста червоноголова** Ауторо F_1, високоурожайний гібрид для переробки та зберігання (20 шт.) – 4 грн.; **квасоля** Спаржева (20 г) – 6 грн.; лагенарія Сицилійська (3,5 г) – 6 грн.; **баклажани**: Флорентійський, округлий (2,2 г) – 6 грн.; Римський, довгий (2,2 г) – 6 грн.; Сфумата ді Роса, округлий, світло-фіолетовий, середньоранній (2,2 г) – 6 грн.; Боніка F_1, ранній, овальний (0,25 г) – 4 грн.; Фрама F_1, ранній, довгий (0,25 г) – 4 грн.; **буряки** столові: Циліндра, довгий (10 г) – 6 грн.; Регала, ранній, круглий (3 г) – 4 грн.; Рокет циліндричний, солодкий, для переробки та зберігання (3 г) – 4 грн.; **цибуля** ріпчаста: Біла травнева, надрання, соковита (4 г) – 6 грн.; Біла червнева, середня, салатна (4 г) – 6 грн.; Денсіті 4, золотиста, середня, універсальна (4 г) – 6 грн.; Пармська золотиста, велика, кругла, пізня (4 г) – 6 грн.; Техас Грано 502, золотиста, рання (3 г) – 6 грн.; Росса ді Тоскана, червона, для зберігання (3,5 г) – 6 грн.; Ред Барон, середньорання, округла, червона, високі смакові якості (1 г) – 4 грн.; Тамара F_1 золотиста, для зберігання (1 г) – 4 грн.; **морква**: Берлікумер 2, пізня, довга, для зберігання (7 г) – 6 грн.; Нантес 2, рання, дуже соковита (7 г) – 6 грн.; Флакко 2, пізня, для споживання та зберігання (7 г) – 6 грн.; Світхарт рання (2 г) – 4 грн.; Скарла супер, пізня для тривалого зберігання, урожайна, має високі смакові та товарні якості (3 г) – 4 грн.; **ка-**

бачки: Діамант F_1, ранній гібрид, темно-зелений, універсальний, високотоварний (4,5 г) – 12 грн.; Генуезький, кущовий, яскраво-зеленого кольору, високотоварний (7 г) – 6 грн.; Смугастий італійський (7 г) – 6 грн.; Мері Голд F_1, дуже ранній кущовий, жовтий, для споживання та переробки, має прекрасний товарний вигляд (5 шт.) – 4 грн.; Алія F_1, ранній, плоди циліндричні рівненькі, світло-зелені (5 шт.) – 4 грн.; **кавуни**: Кримсон Світ, середньоранній, висока смакова та товарна якість, відмінна транспортабельність (1 г) – 4 грн.; Солодкий Малюк, ранній (1 г) – 4 грн.; **селера коренева** Діамант, середньостигла, великий коренеплід округлої форми 1–1,5 кг, для переробки та зберігання (100 шт.) – 4 грн.; **редиска**: Фламбоянт 3, рання, дуже соковита (14 г) – 6 грн.; Французький сніданок, рання, коренеплоди видовжені соковиті, сорт всесезонний (3 г) – 4 грн.; **полуниця** садова (0,18 г) – 8 грн.; **салати**: Рукола (15 г) – 6 грн.; Ромен (6 г) – 6 грн.; головчастий Бразіліана (4,5 г) – 6 грн.; **пряно-ароматичні трави**: базилік зелений, дуже духмяний (4,5) – 6 грн.; базилік фіолетовий, ароматний (2,8 г) – 6 грн.; тим'ян (0,5 г) – 5 грн.; гарбуз Центнер, солодкий (3,5) – 6 грн.;

НОВЕ! Добрива для квітів та рослин фірми "Агресоль", Польща

Для красивоквітуючих рослин 200 г – 22 грн.

Рододендронів та азалій 200 г, на 30–35 рослин – 22 грн.

Гортензій 200 г – 22 грн.

Універсальний для декоративнолистяних кімнатних рослин 200 г – 22 грн.

Укорінювач для живців, насіння та рослин 250 г – 25 грн.

Добрива для підживлення кімнатних квітів та рослин (15 г) – 2 грн.

КНИГИ. Із серії **"Бібліотека квітникаря"**: "Троянди", "Паркові троянди", "Іриси", "Магнолії", "Клематиси", "Однорічні рослини", "Водойма в саду", "Ліани в саду", "Сукулентні рослини" (2 книги), "Квітник без шкідників та хвороб", "Нарциси", "Кімнатні рослини", "Рододендрони", "Вічнозелені рододендрони", "Бузок", "Дрібноцибулинні рослини", "Хризантеми", "Айстри", "Лілії", "Старовинні парки Київщини", "Старовинні парки Чернігівщини", "Тюльпани", "Хвойні дерева та кущі", "Розмноження хвойних рослин", "Дельфініум", "Пасифлора", "Жоржини", "Гемерокаліси". Ціна однієї книги – 2, 80 грн. "Глоксинії", "Сенполії" – 3,50 грн.; "Живоплоти, лабіринти, боскети" – 3 грн.; "Листопадні дерева, кущі, ліани" – 5 грн.

Із серії **"Виноградарство та виноробство"**: "Ода вину", "Поради майстра виноградарям-початківцям", "Операції на виноградному кущі", "Сорти винограду", "Виноград, вино. На здоровье", "Виноград на дачі", "Виноград на шатровій шпалері", "Виноград на присадибній і дачній ділянці". Ціна однієї книги – 2,50 грн.; "Образцовый виноградник" (2 книги) – по 3 грн.

З питань здоров'я: О. Світко "Рецепти здоров'я для кожної родини" – 3,50 грн.; "800 років рецептам здоров'я" – 2,50 грн., О. Світко "Рецепти здоров'я від Олени Світко" – 3 грн.; "Здоров'я з вулика" – 2,50 грн.; "Календар травника" – 2,50 грн.; "Травы в вашем доме" – 2,50 грн.; "Виноград, вино. На здоровье" – 2,50 грн., "Малюки від народження до року" – 2,50 грн.; "Не бійтеся дієти. Протисклеротична", "Не бійтеся дієти . Діабет" – по 2,50 грн.

Із серії **"Домашня ферма"**: "Кури", "Гуси", "Качки", "Індики", "Перепелиці", "Цесарки", "Кролі", "Вівці", "Нутрії". Ціна однієї книги – 2,50 грн.

Книги: "Вирощування саджанців. Поради початківцям", "Лимонник та актинідія", "Лимон у квартирі", "Малина", "Смородина, порічки", "Персик біля дому", "Суниця", "Кизил", "Айва", "Яблуня", "Черешня", "Пряно-лікарські рослини", "Біодинамічний календар", "Обліпиха", "Дичина під чарку", "Знай наших", "Три врожаї на рік", "Новосели на городі та в саду", "Захист саду", "Кухоль меду", "Прибуткова пасіка". Ціна однієї книги – 2,50 грн.; "100 пісень Вадима Крищенка" – 3 грн.; "Сонник" – 1 грн.; "Ремонтуємо самі" – 1 грн.; "Календар рибалки" – 1 грн.; "Груша", "Груша "Агротехніка" – 3 грн.; "Живоплоти, лабіринти, боскети" – 3 грн.; "Листопадні магнолії" – 20 грн.; "Власна оселя" – 15 грн.

Добірки журналів:

"Квіти України" – 2001–2004 рр., 8 прим. – 30 грн.; "Квіти України" – 2005 р., 6 прим. – 30 грн.; "Квіти України", 2006 р., 6 прим., № 5 – повнокольоровий, календар на 2007 р. – 35 грн.; "Дім, сад, город", 10 прим. – 18 грн.; "Чумацький шлях" та "Туризм сільський зелений" (каталоги), 10 прим. – 18 грн.; "Будьмо здорові", 10 прим. – 15 грн.; "Пасіка", 10 прим. – 15 грн.; "Яблунька", 10 прим. – 18 грн.; "Розмальовки "Чарівна казка", 5 прим. – 5 грн. Спеціально для вас. Для бажаючих детальніше ознайомитись з журналами видавництва "Дім, сад, город" пропонуємо комплект з 10 різних видань. Комплект допоможе вам вибрати журнали для передплати. У кожному комплекті – подарунок. Ціна – 15 грн.

Книги: Н. Табунщиков "Цветы и творчеством. Руководство по флористике" – 55 грн.; Каталог І. Хороша "Ириси" – 10 грн.; каталог Л. Лихошви "Екзотика геснериевых", "Любимые фиалки" – по 10 грн.; В. Курбатов "Всеобщая история ландшафтного искусства" (Сады и парки мира), 735 стр. – 150 грн.; Макуни "Сенполии" – 35 грн.; "Постройки на приусадебном участке (веранды, беседки, летняя кухня, бассейн, мангал, пергола)" – 30 грн.; "Парники и теплицы" – 35 грн.; Хессайон "Все о комнатных растениях" – 38 грн.; "Все для сада своими руками" – 30 грн.; "Все о розах" – 65 грн.; Порубиновская "Пальмы" – 30 грн.; Календар на 2007 р. "Квіти України" (14 стор., повнокольоровий) – 4 грн.

Школа вишивання

Набори схем вишивок ікон (5 шт.)

1. Спас Нерукотворний, Микола Чудотворець, Божої Матері "Поклич на примирення", Божої Матері Почаївської, Образ Преподобної Богородиці "Знамення".

2. Спаситель у терновому вінку, Божої Матері Семистрільної, Божої Матері Скоропослушниці, Богородиці Казанської, Образ Преподобної Богородиці "Замилування".

3. Богородиці Тіверської, Божої Матері "Духмяний цвіт", Богородиці Козельщанської, Божої Матері "Неупиваемая чаша", Божої Матері "Справлення за загиблими".

4. Богородиці Скоропослушниці (варіант 2), Божої Матері Володимирської, Богородиці Донської, Святих Апостолів Петра та Павла, Святої мучениці Тетяни, Святої Анастасії (допомагає у шлюбі).

Набори схем рушників (по 5 шт.)

5. Весільних.

6. Подарункових.

7. Святкових.

8. **5 схем:** скатертин, серветка до Великодня, доріжка на стіл, чоловіча (хлоп'яча) сорочка з викройкою.

9. **5 схем картин з квітами**: троянди, соняшники, незабудки, маки, ромашки.

10. **5 схем натюрмортів** з фруктами та квітами (дуже красиві).

11. **5 схем красивих пейзажних картин**.

12. **НОВЕ! 5 схем різних звірів**.

13. **НОВЕ! 5 схем картин на біблійні сюжети**.

Ціна **наборів – 25 грн**.

Для тих, хто замовляє 3 набори, одна схема в подарунок.

Нитки для вишивання DMC та ANCHOR від 3 до 3,50 грн. за моток. Замовлення робити за номерами та назвою фірми. Мінімальне замовлення – 5 шт. Оптовим замовникам знижки (опт від 25 шт.).

Фурнітура для квіткового бізнесу та флористики:

стрічка декоративна шириною **2 см/100 м**, кольори різні – 10 грн.; блискуча (лазер), з золотими смужками різних кольорів – 12 грн.; в бобінах **1 см/100 м**, кольори різні з золотою смужкою – 12 грн.;

банти для декорування букетів та подарунків, 1 упаковка – 25 шт., кольори різні – 12 грн.;

пакети конусоподібні для упаковки квітів (метал + малюнок), 1 упаковка – 100 шт. – 30 грн.;

листи для обгортання квітів, букетів, 80 х 60 см з малюнком, 50 шт. – 30 грн.;

рулони 25 м, тоновані з каймою або малюнком – 30 грн.; лазер (10 м) – 28 грн.;

серветки для декорування букетів, діаметр 20 см, блискучі 1 упаковка – 100 шт. –12 грн.; діаметр 50 см, 100 шт., прозорі та блискучі – 30 грн.;

пакети для подарунків 100 шт., 25 х 40 см – 30 грн.

Нове! Сітка для декорування букетів, подарунків (9 м), різних кольорів – 30 грн.;

Флізілін (9 м), кольори різні – 30 грн.

Блискуча **декоративна присипка**, кольори різні, 1 упаковка – 10 грн.

Оаза для квіткових композицій – 6 грн.

Умови пересилки. Для оформлення замовлення необхідно написати потрібні вам набори та перелік. Витрати за пересилку фіксовані залежно від вартості замовлення. Розрахунки зроблені згідно з державними поштовими розцінками. Якщо вартість замовлення становить від 5 до 10 грн., то вартість пересилки + 6 грн.; 11–15 грн. + 6,50 грн.; 16–20 грн. + 7 грн.; 21–30 грн. + 8 грн.; 30–35 грн. + 9 грн.; 35–50 грн. + 12 грн.; 51–60 грн. + 15 грн.; 61–80 грн. + 20 грн., 80–100 грн. + 25 грн.

Гроші наперед і в конвертах не висилайте. Чітко пишіть повну адресу з новим індексом, прізвище, ім'я, по батькові.

Замовлення надсилайте на адресу:
п/с 208, ЦП "ДСГ", м. Київ – 2, 02002

Пропоную...

(Продовження. Початок на стор. 25)

...енергомалозатратний розпушувач ґрунту.

Михайло,
тел. 8 (05763) 3-20-26, 8 (096) 120-24-40

...методика Михайлова, креслення "Юрта 23", відеофільм, бізнес-зоотехнічні плани, інформація на двох дисках з акселераційного кролівництва.

Тел. 8 (03848) 4-14-88, 8 (096) 911-65-85

...конструкцію саморобної міні-молотарки покосів зернових (5 грн.) і каталог порад.

а/с 4, м. Тараща, Київська обл., 09500

...сортові сенполії (фіалки). Конверт – безплатний кольоровий фотокаталог.

а/с 50, м. Українка, Київська обл., 08720

...свині великі, чорні, вислочереві, багатоплідні, травоїдні. Дорослі та молодняк.

Тетяна Володимирівна Нікітіна,
смт Велика Димерка, Київська обл.,
тел. 8 (097) 595-33-61

...карликові бородаті іриси. Конверт – каталог.

О.Й. Свириденко,
м. Хмельницький,
тел. 8 (097) 275-33-19

...поросят корейської породи, недорого.

м. Дубно, Рівненська обл.,
тел. 8 (036) 564-41-14

...тюльпани на вигонку.

Таїсія Євгеніївна,
Дніпропетровськ,
тел. 760-16-96

...саджанці троянд усіх видів цілорічно (понад 300 сортів). Сіянці шипшини, живці.

Микола Васильович Громлюк,
с. Кірове, Комінтернівський р-н, Одеська обл., 67520,
тел. 8 (04855) 6-62-31, 8 (097) 275-24-22

...лілії, тюльпани, іриси, багаторічники.

Є.П. Яшкова,
2-й Овражний пров., 39, м. Рені, Одеська обл., 68803

...жоржини на зріз. Конверт – каталог.

С.В. Матвійчук,
с. Стуфчинці, Хмельницький р-н,
Хмельницька обл., 31323

...сортові тюльпани, гіацинти, крокуси, нарциси на вигонку і озеленення. Конверт – каталог.

Л.В. Петрусенко-Касьянова,
вул. Шевченка, 77, смт Голоби, Волинська обл., 45070

...недорого цибулини тюльпанів таких класів: Фостера, Кауфмана, Грейга (усі надранні), Дарвінівські гібриди (ранні), Тріумф, махрові, бахромчасті, папугові, лілійні. Діє система знижок. Каталог – безкоштовно, у вашому конверті.

Борис Віталійович Ковальчук,
с. Затурці, Локачинський р-н, Волинська обл., 45523

...високоврожайну смачну картоплю. Супереліта.

Володимир Іванович Петренко,
с. Березова Лука, Гадяцький р-н, Полтавська обл., 37342,
тел. 8 (067) 707-37-40

...новинки хризантем! На осінь маточники: великоквіткової на зріз, мультифлора, голландської гіллячкової, корейської зимуючої та ін. Конверт – каталог.

Л.В. Петрусенко-Касьянова,
вул. Шевченка, 77, смт Голоби, Волинська обл., 45070

...в'єтнамські поросята.

м. Чорнобай, Черкаська обл.,
тел. 8 (067) 472-08-28

...поради, як розташувати трояндовий сад. Пропоную необхідні ландшафтні троянди та інші декоративні кущі.

М.Б. Рязанов,
вул. Високогірна, 14, м. Дніпропетровськ, 49048,
моб. тел. 8 (096) 54-61-896

...саджанці промислових троянд кращих сортів. Можливі гуртові знижки і доставка.

М.Б. Рязанов,
вул. Високогірна, 14, м. Дніпропетровськ, 49048,
моб. тел. 8 (096) 54-61-896,
дом. 8 (056) 791-34-82, 8 (056) 753-15-84

...високозимостійкі саджанці троянд нової ботанічної групи "фарнієнте" (для ледачих).

Г.Д. Андреєв,
вул. Леніна, 20, с. Сурсько-Литовське,
Дніпропетровський р-н, Дніпропетровська обл., 52064,
моб. 8 (067) 959-37-76, дом. 8 (056) 711-22-46

...8 найкращих сортів суниці безперервного плодоношення (нейтрального дня). Конверт – каталог.

Наталія Андріївна Буря,
а/с 144, м. Красноперекопськ, АР Крим, 96004

...нові великоплідні сорти малини.

М.Н. Макаренко,
с. Любомирка, Олександрівський р-н,
Кіровоградська обл., 27316

...насіння чорниці, гумі, ірги, жминди, ківі, ожини, безвусих суниць. Саджанці великоплідних і ремонтантних суниць, барбарису, жимолості, смородини, малини.

Олег Васильович Грогуль,
вул. Мічуріна, 18, кв. 27,
м. Козятин, Вінницька обл., 22100

...саджанці суниць сучасних врожайних сортів (25) (0,7–1 грн., оптом від 0,5 грн.), новинки та сорти "нейтрального дня" – 2–2,5 грн.; смородини (оптом від 2 грн.); клематисів, троянд, декоративних рослин, плодових, кісточкових; елітної суниці із сортовими сертифікатами. Поштою, кур'єрською автослужбою. Замовляючи каталог, вказуйте, що саме вас цікавить.

Валерій Іванович Мельник,
с. Чернявка, Оратівський р-н, Вінницька обл., 22612

...однорічні саджанці троянд: двокольорові, блакитні, зелені для всіх кліматичних регіонів, вирощені в середній смузі України. Дворічні саджанці троянд ми пропонуємо дешевше. Шипшина для щеплення троянд. Конверт – кольоровий каталог.

а/с 238, м. Красноармійськ, 85307,
тел. 8 (066) 345-69-72

...корейські поросята, свиноматки, кнури.

Вінницька обл.,
тел. 8(097) 297-53-23

...ромашку надранню та пізню великоквіткову; фігостегію; шипшину безколючкову; морозець червоний та ін...

Т.І. Коваленко,
вул. Конотопська, 55, м. Ромни, 42005

...маєте 100% можливість у домашніх умовах гарантовано вилікувати хворого від інсульту, паралічу, епілепсії, а також алкоголізму таємно.

Одержите методику для такого лікування. Підписаний конверт – відповідь.

Я. А. Конет,
с. Поділля, Заліщицький р-н, Тернопільська обл.,48613

...саджанці великоплідних ягідних культур (понад 150 сортів): малина (Геракл, Недосяжна, Крепиш...), смородина чорна, червона, біла (Екзотика, Краса Львова, Селеченська 2...), аґрус (безколючковий). суниці (Ольвія, Присвята...). Фундук (10).

А.Д. Драганов,
вул. К. Маркса, 34, смт Вільшанка,
Кіровоградська обл., 26600,
тел. 8 (066) 354-01-54

...цибулини тюльпанів сорту Аристократ бузково-малиновий, квітконіжка 70–85 см, келих 7–9 см, не розкривається до кінця квітування. Заадресований конверт – умови.

Наталія Сергіївна Єрмоленко,
вул. Покровська, 29, м. Сосниця,
Чернігівська обл., 16100,
тел. 8 (04655) 2-16-59

...велику колекцію новітніх сортів картоплі світової селекції. Найвищі репродукції, розмноження на півночі України. Посилки 6–10 кг. Конверт – каталог.

Костянтин Юрійович Давидовський,
просп. Корольова, 2-в, кв. 64, м. Київ, 03134,
тел. 8 (044) 402-58-00, 8 (066) 212-99-70

...корейські свині і свиноматки.

Оля,
Тетіївський р-н, Київська обл.,
тел. 8 (097) 494-18-35

...страуси Ему – продаж, консультації щодо розведення. Маса 65–75 кг.

м. Дніпропетровськ,
тел. 8 (096) 834-12-32

...корейських травоїдних поросят, а також поросну свиноматку і кнура.

Тел. 8 (098) 443-53-72

...цибулини і дітки вигоночних тюльпанів.

Тел. 8 (06153) 7-91-72

...50 бджолосімей та молодняк свиней мангалиця, п'єтрена і дорослих кнурів.

Анатолій,
тел. 8 (098) 600-75-07

...саджанці троянд, чайногібридні, плетисті, кущові, ґрунтопокривні (100 сортів). Каталог у вашому конверті.

Віталій Миколайович Каньовський,
вул. Трояндова, 29, с. Кугаївці,
Чемеровецький р-н,
Хмельницька обл., 31632
тел. 8 (03859) 9-86-19, 8 (066) 706-51-98

Шановні читачі журналу "Дім, сад, город"! Оголошення на сторінках нашого журналу платні. Якщо ви бажаєте розмістити свої оголошення, вам потрібно переказати на розрахунковий рахунок №26006026435831 у Печерському відділенні Київської міської філії АКБ "Укрсоцбанк", МФО 322012, код 25662848 по 2,50 грн. за кожне слово, враховуючи адресу, прізвище і телефони та рекомендованим листом надіслати текст оголошення і квитанцію про оплату на адресу редакції. Коли ви самостійно рахуєте свій текст, будь-ласка, враховуйте всі слова і знаки більше двох; номер телефону – як три слова.

До чергового номера включаються ті оголошення, що надійшли за місяць до випуску журналу. Всі тексти оголошень здаються до друку до 1-го числа кожного місяця.

Адреса редакції:
вул. Заболотного, 19, м. Київ-680, 03680, МСП-680.

Опановуйте техніку окулірування в крону

Останніми роками в Україні з'явилося багато приватних плодорозсадників, тим часом як державні плодорозсадники переживають занепад. На жаль, не всім розсадниководам можна довіряти стовідсотково. У гонитві за прибутком трапляються обмани покупців: щоб не дуже натужитись, із одного сорту можуть зробити кілька тощо.

Якось восени бачила в продажу саджанці виведеного мною сорту черешні Дончанка з листям... з п'ятьма різними етикетками! Стали частими скарги садівників-аматорів, коли не лише замість одного сорту виріс інший, але й інша порода.

А з листям продають, щоб було видно, яка це порода (щоб не "всучили" вам викопане в лісосмузі деревце). Хоч при випаровуванні вологи листям саджанці підсихають, можливе зниження приживлювання. Тож не забувайте, що в усіх придбаних саджанців, навіть у розсаднику, перед садінням слід на добу, але не більше, потримати коріння у воді.

На жаль, під час купівлі саджанців можуть обманути, хоч і рідше, і в державних плодорозсадниках, які нерідко, йдучи на зустріч побажанням аматорів, котрі не рахуючись із погодно-кліматичними умовами України хочуть мати не випробувані іноземні чи вітчизняні сорти, розмножують і продають їх. Аби лише був прибуток. А якщо щось загине, то знову що-небудь куплять.

Мені це не зрозуміло. Адже ніхто не хоче, щоб його обманювали, для чого ж тоді самому цим займатися. Невже не соромно?

Що ж робити, якщо молоді деревця дали перші плоди, котрі вас за якістю не влаштовують? Дехто знищує навіть морозостійкі деревця, хоч будь-який школяр, якщо йому розказати і показати, за півгодини може опанувати звичайне окулірування в крону. Звичайно, воно важке в розсаднику, бо за день окулірувальниці слід нащепити, нахилившись до землі, 500–1000 дичок. Друга складність – наявність окулірувального ножа, який у продажу трапляється дуже рідко. Та ще й треба вміти його нагострити так, щоб ним можна було голитися.

Але всі труднощі можна успішно подолати. Адже щиток з брунькою завдовжки 2,5–3 см для окулірування з молодого пагона легко зрізати навіть лезом від "безпечної" бритви, яке при затупленні замінюють, а Т-подібний розріз на корі можна зробити і звичайним столовим, але добре нагостреним, ножем. Кору розсувати перед вставлянням щитка з брунькою можна... звичайними нігтями на великих пальцях – чистими, завчасно відрощеними, якщо їх не було.

Головне – навчитися цю процедуру робити швидко і тільки в ранні ранкові години, коли підвищена вологість повітря і ваша "уповільнена" робота не підсушить і розтин кори, і зрізаний (знизу догори) і вставлений у розтин (зверху донизу) щиток з брунькою. І відразу слід обв'язати окулянт стрічкою плівки, залишивши бруньку відкритою. Через місяць плівку знімають.

Для гарантії на кожну гілку вставляють два щитки на відстані 7–10 см, а в кісточкових іноді й три.

Головне – строки окулірування і підготовка дерева до цієї операції. За сильної посухи необхідно за кілька днів до окулірування дерево добре полити. І виконувати окулірування не пізніше липня, лише в областях з вологішим кліматом – до початку серпня, коли добре відділяється кора, тобто "працює" камбій (шар клітин між корою і деревиною, який забезпечує приживлення щитка). *І бажано, щоб камбій "працював" не менше місяця, тоді окулірування добре перезимує. Для пере*щеплення на дереві відбирають кращі дворічні пагони, на них приживлення надійніше, хоч коли забажаєте перещепити дуже молоде дерево з товстими однорічними пагонами, то можна застосувати модне тепер у розсадниках окулірування вприклад. Але через товстішу кору на дворічних пагонах краще застосовувати старий спосіб окулірування. І молоді пагони щеп у перший рік росту будуть рости значно краще.

Щоб вони добре росли і розвивалися, слід на дереві навесні наступного року обмежити ріст неперещеплених гілок, зрізати до верхньої щепленої бруньки перещеплені гілки, змазати рани хоч би розчином марганцівки, а влітку кілька разів прищипнути молоді пагони, що з'являються на гілках нижче місця щеплення. У перший рік вони потрібні для живлення дерева і коренів. Їх видаляють лише наступної весни, а із прищеплених пагонів формують крону.

Повернемося до окулірування. Перещеплення яблуні і груші має деякі відміни від кісточкових. Наприклад, у кісточкових, коли виконуєте Т-подібний розріз для вкладання щитка з брунькою, небезпечно дуже сильно натискувати на ніж – можете врізатися в деревину, що викличе камедетечу, вічко запливе клеєм і не приживиться. На відміну від яблуні і груші, перещеплювати дерева кісточкових бажано не старішими 4–5-річного віку.

Звичайно, можна й не втрачати рік, коли із запізненням побачили не ті плоди, на які розраховували, і рано навесні перещепити дерева живцями. Але тут без спеціального ножа для щеплення не обійтися. І гострим він має бути, як бритва. До того ж, щоб навчитися робити рівні, гладенькі зрізи на підщепі і прищепі (живцях) потрібно початківцю (як показали спостереження) 4–5 днів практики.

Тож лише літнє окулірування в крону вищеописаним способом може виручити будь-якого садівника.

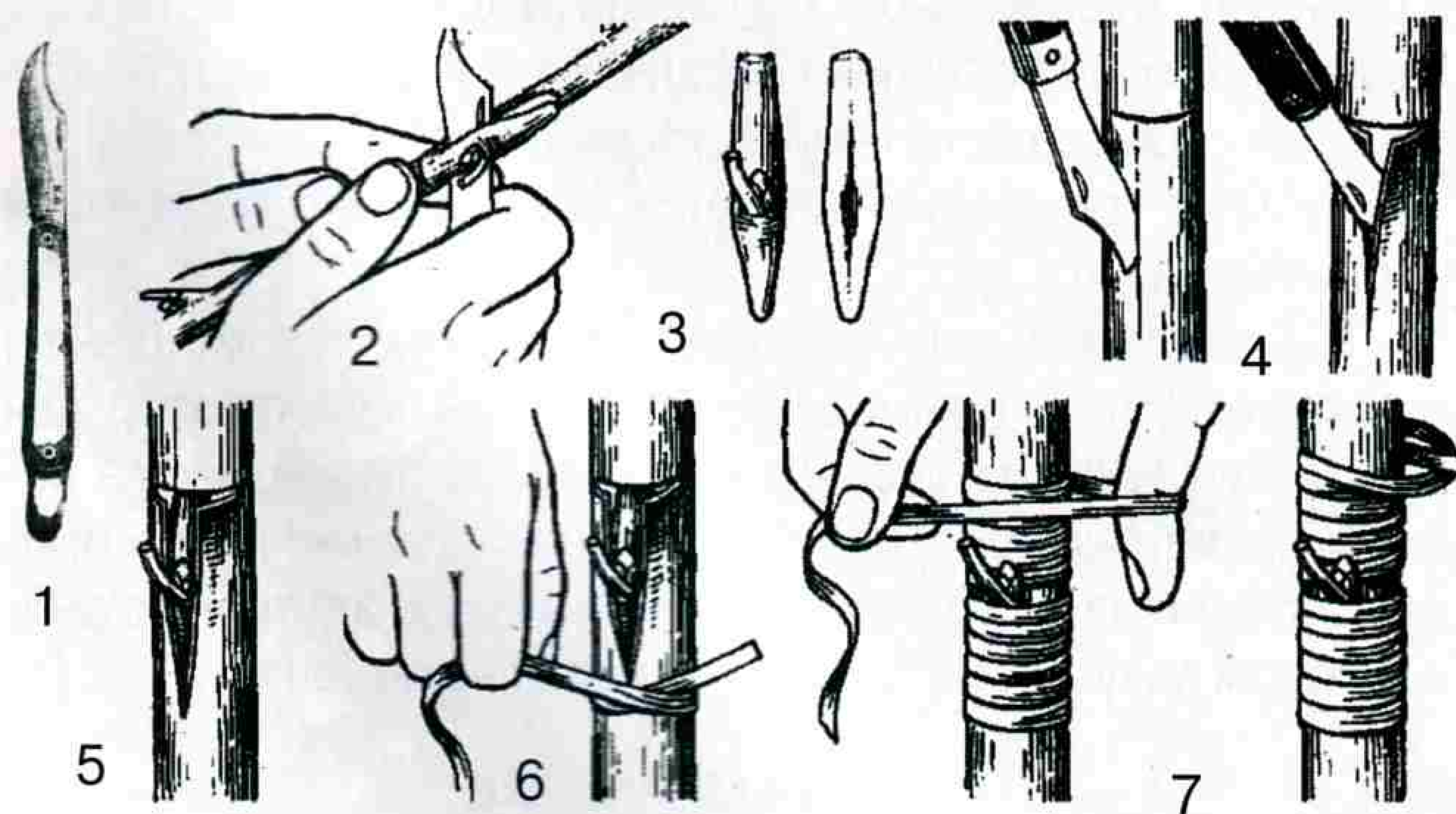
Але головне: де влітку взяти живці для окулірування? Якщо поруч немає розсадника або наукового закладу, то пошукайте гарні сорти у сусідів. До того ж в одну крону можна щепити кілька сортів.

На жаль, коли мене дуже просили надіслати живці влітку поштою, то найчастіше таке пересилання призводило до псування живців.

І наостанок. Якщо в крону яблуні щеплять тільки яблуню, в крону груші – грушу, то на вишню (середньо- і сильнорослих сортів) можна щепити і вишні, і черешні. Треба лише знати, що на однорічних пагонах вишні, з яких зрізували щитки, часто щепляться разом з ростовими і квіткові бруньки. З появою зачатків бутонів їх слід обірвати, інакше пагона не буде. Після цього з'явиться 2–3 пагони. На слаборослих вишнях щеплені черешні знижують морозостійкість деревини і квіткових бруньок.

У крону слив можна щепити сливи й аличу, але в крону аличі – лише аличу. В сливу Угорку донецьку можна щепити північні персики, ці ж сорти часто сумісні з абрикосом. З-поміж слив з абрикосом сумісні лише ренклоди.

Л.І. Тараненко,
заслужений агроном України

Техніка окулірування:
1 – ніж для окулірування; 2 – зрізування вічка; 3 – зрізане вічко; 4 – розрізування кори на підщепі; 5 – вставлене вічко; 6 – початок обв'язування; 7 – закінчення обв'язування

Школа малого сімейного бізнесу

Виноград – культура прибуткова

Виноградорство і виноробство в Україні, особливо в її південних областях і Закарпатті, завжди були важливими галузями агропромислового комплексу, які спроможні приносити значні доходи й істотно впливати на рівень соціально-економічного розвитку цих регіонів. Проте, внаслідок відомої "антиалкогольної кампанії" і непродуманих рішень при переході на ринкові відносини, врожайність винограду в Україні знизилася. Скажімо, якщо в 1990 р. вона становила 50,6 ц/га, то в 1998 р. – 24 ц/га. На жаль, сумна тенденція спостерігалася і протягом останніх років, що негативно позначилося на виноробній промисловості загалом. Нині сировину для неї нерідко закуповують в інших країнах. Про вирощування столових сортів для споживання у свіжому вигляді й говорити не доводиться. Підтвердженням тому є ситуація, що склалася на ринках у різних регіонах України. Там на прилавках, особливо взимку і напровесні, здебільшого можна побачити імпортні сорти винограду, які, звичайно ж, оброблені консервантами та хімікатами.

Як же знайти вихід із ситуації, що склалася в Україні? Пропоную виноградарям-аматорам висловити свою думку щодо цього актуального питання на сторінках журналу.

Краса Молдавії

Шукаємо вихід

Люди, які прагнуть підвищити добробут своєї родини, працюючи на землі, намагаються знайти власний шлях виходу з економічної кризи, що склалася в країні. Скажімо, одні починають вирощувати ранні помідори, інші – розводять свиней тощо. Побачивши "дірку" в постачанні населення сонячними ягодами, багато дачників і власників присадибних господарств всерйоз вирішують зайнятися виноградарством.

Проаналізувавши це питання, можу з упевненістю сказати, що звичайно дачники вирощують 10–30 кущів винограду для потреб родини. Власники присадибних ділянок нерідко мають у своєму господарстві 100–300 кущів, урожай з яких використовують для потреб родини, а надлишки продукції реалізують на ринку. Під виноградник вони виділяють земельну ділянку площею від 10 соток до 0,5 га. Промисловим вирощуванням винограду займаються в Україні близько 600 сільгосппідприємств на площі 107,2 тис. га, в основному в південних регіонах, де розташовані й підприємства переробної промисловості, а відтак – є гарантований ринок збуту винограду.

Слід зазначити, що виноград – не тільки прибуткова культура, а й справжня комора вітамінів і корисних мікроелементів. За якісним багатством складу стиглий виноград посідає чи не найперше місце серед рослинних продуктів. Так, за даними Академії харчування України, щоб відновити вітамінний баланс в організмі людини, слід за літній період з'їсти 7,5 кг свіжого винограду. На жаль, фактично населення України споживає в середньому лише 2,5 кг на людину.

Отже, необхідно підвищити цей показник, збільшивши загальний щорічний урожай винограду. Зрозуміло, дачники й власники присадибних ділянок не в змозі самостійно впоратися з таким важливим завданням, а виробничники – зайняті виготовленням вина. Як на мене, проблему нині можуть вирішити тільки фермери.

Щоб залишитися "на плаву"

Закладаючи 100–300 кущів винограду, необхідно всі роботи і витрати розподілити на 2–3 роки. Насамперед, на винограднику слід виконати таке:

– перший рік – придбати садивний матеріал комплексностійких сортів винограду, глибоко переорати чи перекопати ґрунт, паралельно виготовляючи дренажні системи із закладанням мінеральних і органічних добрив у зону розташування кореневої системи. А також посадити виноград;

– другий-третій рік – необхідно обов'язково встановити опори і натягнути дріт.

Слід зазначити, що великою підмогою у такому бізнесі може стати мала техніка. Так, якщо є мотокультиватор для обробітку ґрунту, то родина з двох-трьох людей зможе самостійно виконати всі роботи на винограднику і навіть продати врожай на ринку або, в крайньому разі, здати його реалізаторам за ціною на 30–40% нижчою, ніж на ринку.

Основна умова високої рентабельності

Основною умовою високої рентабельності виноградника, особливо в даному випадку, є правильний добір сортів. Го-

ловне, на що слід звертати увагу, – вони мають бути з підвищеною стійкістю до хвороб і морозів. А ще на власному досвіді переконався, що сорти, які мають грона і ягоди оригінальної форми, користуються на ринку більшим попитом, ніж сорти з середніми ягодами і гронами, незважаючи на те, що останні звичайно вдвічі дешевші.

Окрім того, вирощувати технічні сорти для реалізації на ринку – лише зазнавати збитків. Це зовсім не означає, що їх не потрібно взагалі вирощувати, адже при використанні на соки, вино їм немає рівних. Однак, з цією метою для родини досить висадити лише 5–10 кущів.

Назву деякі сорти, що користуються великим попитом на ринку:

❖ з білою ягодою (раджу вирощувати на площі, яка займає 70% виноградника) – Атлант-2, Брестовиця, Золото Дону, Тасон, Світлана, Восторг білий, Лора, Аркадія, Плевен комплексностійкий, FVR-7-9 (Кеша-1 х РусМол), Подарунок Запоріжжю, РусМол, Стійкий Докучаєвої, Деметра, PZV-4-7, OV-6-ПК, PZG-5-6 тощо;

❖ з фіолетовою й синьою ягодою (варто вирощувати на площі, яка займає 20–25% виноградника) – Наталя, Надія АЗОС, Ришельє, Осінній чорний, Пам'яті Негруля, 54-63-3, Вишневий, Сфінкс, Вікінг;

❖ з червоною й рожевою ягодою (слід вирощувати на площі, яка займає 5–10% виноградника) – Водограй, Дунав, Фламінго, Денал, Чаррель, Заграва, Лівія, Софія, КарМаКод, Кузьминка тощо.

Ринок успішно споживає приблизно 70% білих ягід винограду, 25% – темних і рожевих та 5% – червоних. Ціни на вищезгадані сорти коливаються від 6 до 12 гривень за 1 кг, що в основному залежить від строку реалізації винограду, його товарних і смакових якостей.

Допомагають підрахунки

Рентабельність виноградника із сортами, які мають попит на ринку, легко підрахувати. На 0,01 га (100 м^2) залежно від сортів і типу шпалери можна висадити 20–25 кущів винограду. На третій рік з кожного куща, зазвичай, отримують 2–3 кг урожаю, на четвертий – 5–7 кг, а починаючи з п'ятого року – до 15 кг.

Для підрахунку візьмемо за основу четвертий рік, коли можна отримати 125–175 кг ягід:

5–7 кг х 25 кущів = 125–175 кг.

У багатьох регіонах України оптова ціна винограду становить 5–6 грн./кг, роздрібна – 10–12 грн./кг. При оптовому продажу можна заробити за сезон 625–875 грн., при роздрібному – 1250–1750 грн. На п'ятий рік після садіння винограду від реалізації врожаю можна отримати прибуток 2500–3750 грн. Підрахунки легко перевірити:

(10 грн. ціна за 1 кг винограду) х
х (10–15 кг з куща) х 25 кущів.

Вирощуючи картоплю на цій же площі, звичайно збирають 500–600 кг бульб. І це враховуючи ретельний догляд та сприятливу погоду під час сільськогосподарського сезону. При ціні картоплі 0,7–0,8 грн./кг, прибуток від реалізації врожаю становитиме: 400–480 грн. Як бачимо, різниця в доходах від реалізації винограду й картоплі доволі істотна. Вирощуючи в міжряддях виноградника горох, цибулю, часник, суницю або інші культури, можна отримати ще більшу віддачу з одиниці площі. Однак, плануючи таке комбіноване вирощування культур, міжряддя слід робити 3–3,5 м.

Слід враховувати також, що витрати при закладанні виноградника (придбання саджанців, добрив, садіння, обробіток ґрунту, встановлення опор, влаштування дренажів, роботи які слід обов'язково з метою економії вологи й добрив) можуть окупитися на четвертий рік, тобто при збиранні й реалізації першого нормального врожаю.

Закон про землю і майбутнє українського виноградарства

У зв'язку із прийняттям "Закону про землю", майбутнє українського виноградарства слід пов'язувати з розвитком приватного, фермерського землеробства, з високим рівнем агротехніки. У багатьох південних районах землеробство є ризикованим внаслідок особливостей складу ґрунту, посух, морозів на "голу" землю, і якщо якась культура і може давати тут вигоду, то це виноград. Так, за даними статистики, у 80-ті роки минулого століття виноградники Одеської області, займаючи приблизно 80% площ сільгоспугідь, приносили до 45–50% всіх грошових надходжень від реалізації сільгосппродукції. Виноград успішно вирощують також на Донбасі, під Києвом і в інших районах. Його рентабельність на незрошуваних землях становить 300–350%, а на зрошуваних – 600% і вище.

Прийняті закони дають змогу сподіватися, що нові власники землі зможуть оцінити свої реальні можливості. І якщо фермер, який придбав землю, на превеликий жаль, виявить у себе під ногами не суцільний чорнозем, то, можливо, замість урожаю в 15 ц/га просапних культур, краще на цих землях щороку збирати до 200 ц/га високоякісного столового винограду, отримуючи при цьому великий прибуток.

Щодо сільгосптехніки, то, безумовно, витрати на неї при створенні виноградника очевидні. Але достатньо мати 1–2 середньопотужних трактори з різним начіпним устаткуванням, що обійдеться дешевше одного зернозбирального комбайна (нагадаю, що при вирощуванні зернових необхідно багато різних дорогих агрегатів).

Отож, є над чим замислитися. А яка ваша думка щодо цього питання? Хотілося б прочитати про ставлення до цієї проблеми інших читачів журналу.

В.С. Логвинов біля куща винограду сорту Плевен комплексностійкий

В.С. Логвинов,
вул. Чарівна, 14, м. Запоріжжя, 69068

Підготовка кормів. Для того щоб корми належно використовувалися, їх потрібно правильно підготувати. Так, зерно для приготування мішанок подрібнюють, тоді воно краще перетравлюється. Поздрібнене зерно зволожують водою, щоб пилові частинки не подразнювали слизову. Кукурудзу, боби замочують на 8–24 години.

Для збагачення вітамінами В, С, Е зерно вівса, пшениці та ячменю пророщують. Спочатку його замочують протягом доби за температури 15–18°С, потім насипають на деко шаром 6–8 см, прикривають вологою мішковиною і ставлять до теплого місця на 2–3 дні до появи білих проростків. Пророщене та збагачене вітамінами зерно стає м'яким, і кролі його охоче поїдають.

Коренебульбоплоди перед згодовуванням ретельно миють, видаляють гнилизну або плісняву. Згодовують їх переважно сирими, присмачуючи висівками. Щоб уникнути псування коренебульбоплодів, їх можна заквасити або засолити. Перед заготівлею їх промивають, зачищають та подрібнюють.

Чим і як годувати кролів

Перед тим, як солити моркву її заливають 4–5%-ним розчином кухонної солі, щільно укладають до дерев'яної бочки і зверху кладуть кружок. Ставлять до холодного місця. Навіть якщо взимку вона трохи промерзне – не біда: потрібно за 10–12 годин до годування занести потрібну порцію до теплого приміщення.

Останнім часом на присадибних ділянках активно вирощується топінамбур. Для кролівників він помічний тим, що викопується навесні, коли закінчуються зимові запаси. Кролі поїдають його охоче, до того ж він багатий на поживні речовини.

Для повноцінного годування вухастих потрібно давати грубі корми, оскільки в них міститься клітковина, яка впливає на повне засвоєння зерна й соковитих кормів. До грубих кормів належить сіно, солома, трав'яне борошно, гіллячковий корм.

Сіно – основний грубий корм для кролів з вересня по травень. З розрахунку на одну самку заготовляють приблизно 40 кг сіна. Один з кращих способів заготівлі сіна – сінаж. У ньому не відбувається гнильного розпаду білка та бродіння, і, що дуже цінно – зберігається цілими листя і суцвіття – найцінніші частини рослин.

Скошену траву потрібно підв'ялити до 60% вологості. Як визначити? Узяти в руку пров'ялену траву і стиснути. Якщо після цього грудка розсиплеться, значить, вологість близько 50%. Пров'ялену траву подрібнюють і складають до бетонованих або цегляних траншей. Головне – стіни повинні бути повітронепроникними. Можна використовувати й поліетиленову плівку, укривши суцільним полотнищем добре утрамбований сінаж (краї плівки притиснути землею). Грубе сіно краще запарити і згодовувати в суміші з висівками, макухою.

Введення до раціону гіллячкового корму значно економить сіно, а, крім того, сприяє засвоєнню кормів, загальному росту та розвитку тварин. Заготовлювати гіллячковий корм потрібно з 15 червня по 15 липня. У цей час листя найсоковитіше. Зрізуючи гострим ножем гілки (їхня товщина приблизно 1 см) потрібно розібрати по породах і зв'язати в пучки завтовшки 10–12 см. Гілки слід сушити не на сонці, а під навісом або на горищі.

Для гіллячкового корму використовують такі види дерев, як липа, осика, береза, клен, ясен, в'яз, верба. Охоче поїдають кролі листя і гілки акації, груші, яблуні. Не рекомендується згодовувати гілля жостеру, бузини, багна звичайного, черемхи, вовчих ягід, а також кісточкових порід, що містять шкідливі речовини (абрикос, вишня, черешня, персик, слива). Гілки дуба й вільхи краще давати кролям у невеликій кількості і за необхідності – за наявності ознак розладу шлунково-кишкового тракту.

Листя берези, осики, горобини за своєю поживністю не поступається поживним лучним травам. Листя, що пересохло, зберігати важко. Щоб його не втратити, можна приготувати борошно. Так само можна використовувати висушену кропиву, конюшину.

Поживним вітамінним кормом для кролів є ягоди горобини, жолуді. Висушені та подрібнені жолуді рекомендується змішувати з картоплею, висівками. Не відмовляються кролі й від каштанів.

Можна підгодовувати цих домашніх тварин і столовими відходами: залишками каші, хлібом, макаронами, супом. Хліб можна давати черствий або підсушений, до супів та рідких каш додавати висівки або комбікорм. Для приготування мішанок використовувати маслянку.

Корми, які використовують для годування кролів, можна розділити на декілька основних груп: зелені, соковиті, грубі, концентровані, корми тваринного походження, комбікорми, мінеральні й вітамінні добавки.

Білки, вітаміни й інші. Кролів не випускають на пасовища, де б вони самі підбирали собі їжу, значить, господарям потрібно складати корми так, щоб у них містилися усі необхідні поживні речовини.

Білки стоять на першому місці – це головна складова всіх органів і тканин. Клітини у тканинах постійно обновляються, значить, білки організму завжди потрібні.

Багаті на повноцінні білки – макуха й зерно бобів, молоко, рибне та м'ясокісткове борошно, свіжа зелень, трава, особливо бобів, правильно висушене сіно.

Жири – головні теплові ресурси тварин, джерело енергії в організмі. Не буде в годуванні кроликів достатньої кількості жирів, потьмяніє їхня вовна, вона втратить блиск та еластичність.

Жири кролям надходять із насінням льону та конопель, зерна соняшнику, кукурудзи, вівса, пшениці, з макухою. Багаті на жири трави бобів, хвойне гілля, капуста.

Вуглеводи також відповідальні за теплові ресурси. Всі рослинні корми багаті на вуглеводи, але одні з них містять багато цукру: морква, цукрові буряки, гарбузи; в інших – більше крохмалю: всілякі бульби, насіння, плоди; в третіх – в основному клітковина: солома, полова, стебла, що огрубіли. Якщо в їжі кролів клітковини більше 20% – корм важко перетравлюється, якщо менше 9% – порушується процес травлення.

Вода в напувалках повинна бути постійно. Помиляються ті, хто стверджує: кролі й так одержують багато води разом з травою і соковитими кормами. Якщо в господарстві кролів небагато, можна обійтися і мискою для води, яку потрібно своєчасно мити і наповнювати чистою водою.

Вітаміни входять до складу ферментів, що відповідальні за всі життєві процеси. Не вистачає *вітаміну D* – і в крільчат розвивається рахіт, а у дорослих може початися розм'якшення кісток. Відповідає він і за мінеральний обмін речовин в організмі. Звичайно, цей вітамін утворюється у тварин під дією ультрафіолетового проміння, тому дуже важливо, щоб сонце більше заглядало до клітки вухастих. Міститься вітамін D в сіні, висушеному на сонці, особливо в сіні люцерни та вики. Дуже багатий на вітамін D риб'ячий жир.

Коли в раціоні кролиць не вистачає вітаміну С, крільчата народжуються слабкими, а то й мертвими. Вітамін С міститься в усіх зелених рослинах і коренеплодах. Особливо багаті на вітамін С пророщений овес, листя капусти, горобина, силос, соснове гілля.

Група *вітамінів В* необхідна для нормальної діяльності нервової системи, регуляції білкового та вуглеводного обміну. Вітаміни цієї групи містяться у дріжджах, висівках, молоці, картоплі, капусті, моркві, горосі, свіжій траві. Зокрема, вітаміну B_{12} багато в рибному та мясокістковому борошні.

Але найголовніший для кроликів – *вітамін А*. Не вистачає його в кормах – знижується стійкість кроликів до різних захворювань, самки стають менш плодовиті, а крільчата погано ростуть. Взимку тваринам потрібно обов'язково давати моркву, капустяне листя, зерно кукурудзи, силос з трав бобів та кукурудзи або з моркви в суміші з кормовою капустою, а також пророщений овес і вчасно скошене і правильно висушене сіно (якщо скошену траву надовго залишають у покосах, у ній майже повністю руйнується каротин).

Організм краще засвоює вітамін А, якщо в кормах є ще і *вітамін Е*, що міститься у проростках зерен, особливо пшеничних та ячмінних, люцерні, свіжій кормовій капусті, пивних дріжджах, пшеничних висівках.

Вітаміни, звичайно, дуже могутні, але є ще всесильні кормові добавки – мінеральні речовини. Якщо в раціоні кролів не вистачатиме кальцію та фосфору, то навіть вітамін D не убереже крільчат від рахіту. Якнайбільше ці елементи потрібні крільчатам, сукрільним, і самкам, котрі годують.

Фосфору багато в зернових відходах, м'ясокістковому і рибному борошні, траві, сіні. На *кальцій* багаті листя і стебла бобів (конюшини, люцерни, вики), бадилля моркви, стебла топінамбура.

Для того щоб в організмі кроля усі процеси відбувалися нормально, необхідні – магній, натрій, калій, хлор, цинк, залізо, марганець, кобальт, мідь. Натрій до кролів надходить у вигляді кухонної солі. Без неї організм менше виробляє травних соків, порушується робота кровотворення та обмін речовин.

Залізо, якого багато в кров'яному та рибному борошні, кропиві, салаті і в молодому листі, в невеликій кількості абсолютно необхідні дорослим кролям, а молодняку особливо, оскільки воно входить до складу гемоглобіну крові. Щоб густіше й краще було хутро у кролів, не можна забувати про корми, що містять сірку: редька, кормова капуста.

Пуховим кролям корисно вводити до раціону корми, у яких є кобальт, а це – листя верби та осики, конюшина, вика, люцерна, коренеплоди. Він впливає на ріст і якість пуху, поліпшує травлення.

Трави для кролів

З ранньої весни й до пізньої осені в кролячих годівницях, безумовно, удосталь зеленого корму. Дикорослі лучні трави – поживний корм для тварин, але потрібно знати, що деякі рослини можуть принести біду тваринам. І ще одне правило: повний набір необхідних елементів надходить до тварин тільки з різноманітними рослинами, які доповнюють одна одну.

Трави, корисні для кроликів

Кропива. Кожний знає, як вона "уміє" відважно обпалити, але не всі знають про її корисність. У молодому листі кропиви майже стільки ж каротину, скільки в моркві, а молоді пагінці за поживністю не поступаються бобам. Кропиву потрібно давати й до цвітіння, й у вигляді сіна. Її подрібнюють, кладуть до каструлі і заливають окропом. Після того, як кропива обм'якне, до неї додають небагато висівок або комбікорми. Нарізану кропиву можна змішати з розім'ятою вареною картоплею і запарити. Охолоджену мішанку посипати висівками. Від цього корму молодняк швидко росте, у кролиць збільшується кількість молока.

На зиму кропиву сушать у затінку, під навісом, зв'язану в пучки. Таку кропиву використовують після запарювання. Зберігати потрібно в мішках, ящиках, оскільки вона легко кришиться і може втратитися найцінніша частина – листочки. Білка і вітамінів у ній міститься більше, ніж у конюшині та люцерні.

Свиріпа. Її яскраві жовті квіточки з медовим запахом уже в травні розсипані всюди. Це поживний вітамінний корм, і давати його потрібно з ранньої весни.

Подорожник. Чудовий корм для дорослих кролів і для молодняку. Рослина багата на біл-

Отруйні рослини

Цикута отруйна

Болиголов

Блекота

Дурман

ки, вуглеводи, мінеральні речовини. Клітковини в ньому мало.

Деревій. Одна з улюблених рослин цих тварин. Деревій стимулює апетит, поліпшує травлення. Росте на лісових узліссях, пустирях, уздовж доріг. Кролівники повинні пам'ятати, що деревій, зібраний поблизу магістралей, необхідно промивати "до чистої води" і лише – потім згодовувати.

Кульбаба. Наскільки гарна, настільки й корисна. Це один з найпоживніших і добре засвоюваних кормів. Варто додати, якщо в кормі є листочки кульбаби, то кролик з'їдає його без залишку. В рослині багато білка. А ось молодняку його потрібно давати небагато (в раціоні не більше 30%) – бо надмірна його кількість може загальмувати ріст.

Полин. Існує чимало видів полину, але найкориснішій у кормовому відношенні білий, розлогий, чорний. Рослина містить багато каротину, особливо у фазі бутонізації, ефірні олії та невелика кількість вітаміну С. Ефірні олії зумовлюють у кролів апетит і благотворно впливають на травлення. Не зважаючи на всю корисність полину, великими порціями згодовувати не слід, оскільки це може призвести до перезбудження нервової системи.

Окрім названих трав, на корм кролям використовують дикорослу конюшину, пирій, мишачий горошок, шавлію, дику капусту, грицики звичайні, верес, материнку, іван-чай та інші корисні трави.

Отруйні рослини

Не всяка трава їстівна. Це знає кожний. Кролівнику-любителю потрібно добре вивчити трави, що ростуть поблизу, аби, заготовляючи сіно на зиму, чогось не прогавити. Необхідно врахувати, що ступінь отруйності рослин у різний час неоднаковий. Так, жовтець, паслін, собача петрушка після сушіння стають нешкідливими. Кролі інстинктивно відчувають отруйні рослини, але ранньої весни, зголоднівши за зеленими кормами, можуть схопити і зайве.

Цикута отруйна. Найчастіше зустрічається на перезволожених місцях. Містить у своєму складі дуже отруйну речовину цикутотоксин. Впливає на серцево-судинну систему. У тварини частішають пульс і дихання, спостерігаються здуття живота, рясне слиновиділення. Смерть настає у момент судом від паралічу дихальних шляхів.

Це могутня багаторічна рослина з родини зонтичних з товстим порожнистим стеблом, що зростає до півтора метра у висоту. Кореневище найотруйніше. На свіжому зрізі на білому кореневищі виділяються крапельки яскраво-жовтого смолянистого соку, який темніє на повітрі. За запахом нагадує відомі супові приправи – петрушку та селеру.

Болиголов. Рослина теж із родини зонтичних. Нагадує їстівний і корисний борщівник. Основна особливість – якщо зламати або розтерти квітки, то з'являється неприємний мишачий запах. Ще одна особлива риса болиголову – сизий наліт на стеблі, зокрема в нижній частині, і червонувато-бурі плями (його називають плямистим).

У висушеній й засилосованій рослині отруйні властивості трави зберігаються. У тварин від отруєння з'являються судоми, знижується температура тіла, настає параліч задніх кінцівок.

Блекота. Цю рослину легко розпізнати по своєрідних брудно-жовтих квітках з сіточкою темно-фіолетових прожилків та по коробочках плодів, схожих на глечики. Листя вкрите липкими волосками. У свіжому вигляді має різкий дурманний запах, у сушеному вигляді він зникає.

Дурман. Рослина трапляється на смітниках, випасах, у невгіддях. Стебло високе (до 1 м), порожнисте всередині. Прожилки на листі білі, сильно виступають знизу. В розвилках стебла сидять великі білі квітки. Плід усіяний численними шпильками. Всі частини рослини, особливо плоди, небезпечні для тварин. Вони уражують нервову систему, викликаючи розлад серцевої діяльності та параліч.

Звичайно, на цьому список отруйних рослин не закінчується. Отруйні для кролів і яскраво-жовтий жовтець, і живокіст (рогаті волошки), що зустрічаються повсюдно в посівах озимих, і добре відомий усім чистотіл, і редька польова, і собача петрушка, і навіть чарівна травнева конвалія. Тож заготовляючи трави для годування кролів господареві потрібно пам'ятати, що отруйні рослини все ж таки частіше трапляються на смітниках, сирих, тінистих місцях.

А що робити, якщо кролі все ж таки отруїлися? Перш за все – не годувати тою травою або сіном, у яких була отруйна рослина. Дати тваринам 1–2 чайні ложки 1%-ного розчину таніну, протягом трьох днів поїти молоком (краще свіжим). Необхідно очистити шлунок, а для цього дати чайну ложку касторової олії. Перед цим згодувати активоване вугілля, перед тим розтовкти його – воно добре поглинає отрути. Для пом'якшення запалення слизової оболонки шлунка корисно дати яєчний білок або білкову воду (розмішати білок у склянці води). Добре допомагає слизовий відвар насіння льону.

Але найперше, що повинен зробити кролівник – викликати ветеринара.

Підготувала ***Н. Дець***

Шановна редакціє журналу "Дім, сад, город"!

Перш за все хочу висловити подяку за Ваш журнал, за те, що ви є, такі потрібні і корисні нам, селянам.

Хочу також висловити свою думку стосовно "сережок" на вухах корів ("ДСГ" № 2006). Було б краще, якби ці "сережки" були дещо меншими. В їхній парі є одна менша, хай вона буде за більшу, а меншу зробити ще меншою. Дірки у вухах, мабуть, треба було б робити меншими. Матеріал для цих "сережок" має бути тонший і еластичніший. А в наш час вистачає різних пластикових матеріалів, адже ці "сережки" твердіші за вухо. Корова ж чухається і об бетонний стовп, і різну огорожу, і може зайти в лозові хащі, а тверді й товсті "сережки" є для неї певною завадою.

Багато власників худоби вважає паспорти і "сережки" справою добровільною і тому не бажають мати цих "прикрас". Бирки на вухах прикріплюють, а ніяких документів про це не дають.

М.П. Микитенко,
с. Радичі, Ємільчинський р-н,
Житомирська обл., 11245

Розроблений "План заходів щодо підвищення якості м'ясомолочної продукції" (затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2006 р. № 655 р.), згідно з яким до 1 січня 2008 року має бути завершена первинна ідентифікація та реєстрація великої рогатої худоби в усіх суб'єктах господарювання незалежно від форм власності.

З 29 грудня 2006 року набрав чинності Закон України „Про внесення змін до Закону України „Про ветеринарну медицину". Ст. 37 встановлено, що юридичні та фізичні особи, діяльність яких пов'язана з утриманням та обігом тварин, зобов'язані виконувати вимоги щодо ідентифікації та реєстрації тварин, а в ст. 15 – визначено, що переміщення неідентифікованих тварин або тварин без відповідних ідентифікаційних, ветеринарних та інших супровідних документів забороняється.

Прийнята постанова Кабінету Міністрів України від 1 березня 2007 року №348 "Про порядок використання у 2007 році коштів, передбачених у державному бюджеті для розвитку тваринництва".

Бюджетні кошти спрямовуються сільськогосподарським підприємствам незалежно від організаційно-правової форми та форми власності (крім сільськогосподарських підприємств, які збанкрутіли, проти яких порушено карну справу, котрі перебувають у стадії ліквідації, які мають прострочену понад півроку заборгованість із сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) перед бюджетами та державними цільовими фондами) та фізичним особам на дотацію за:

- вирощені та продані на забій і переробку суб'єктам господарювання, які мають власні (орендовані) переробні потужності або забиті та перероблені у власних (орендованих) переробних цехах молодняк великої рогатої худоби, свині та курчата-бройлери, качки, гуси, індики;
- екологічно чисте молоко власного виробництва, продане молокопереробним підприємствам для виготовлення продуктів дитячого харчування на молочній основі;
- приріст поголів'я корів молочного напрямку продуктивності, закуплені племінні телиці або племінні корови молочного напрямку продуктивності;
- поголів'я корів м'ясного напрямку продуктивності;
- наявні племінні бджолосім'ї;
- приріст поголів'я вівцематок та ярок старше одного року;
- поголів'я телиць, закуплених в особистих селянських господарствах.

Кожній тварині паспорт і "сережки" на вуха

Питання про індентифікацію тварин в Україні сьогодні набуває дедалі більшою актуальності. В зв'язку з цим, останнім часом Уряд застосовує достатньо активні засоби, які стимулюють власників юридичних та фізичних суб'єктів господарювання ідентифікувати худобу.

Державна система ідентифікації та реєстрації тварин почала запроваджуватися в Україні з 2003 року згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 4 вересня 2003 року за № 555-р. та наказом Міністерства аграрної політики України від 17 вересня 2003 року „Про запровадження ідентифікації і реєстрації великої рогатої худоби".

Система розроблена на основі досвіду розвинених країн з урахуванням вимог законодавства Європейського Співтовариства. Така система вже існує у Франції, Німеччині, Великобританії, Іспанії, Австралії, Канаді, Польщі і запроваджується у багатьох країнах світу.

Зауважимо, що повільне впровадження в Україні загальнодержавної ідентифікації та реєстрації тварин є серйозною перепоною на шляху до світових ринків нашої молочної та м'ясної продукції.

Спеціальна дотація за поголів'я корів м'ясного напрямку продуктивності надається сільськогосподарським підприємствам, які утримують на 1 січня 2007 року корів м'ясних порід і типів не менше 20 голів, у яких вихід телят на 100 корів становить не менше 70 голів та середньодобові прирости не менше 600 г за умови ідентифікації усього поголів'я худоби м'ясного напрямку продуктивності (далі – спеціальна дотація за поголів'я корів).

Спеціальна дотація за поголів'я корів надається сільськогосподарським підприємствам за кожну корову м'ясного напрямку продуктивності, наявну на 1 січня поточного року (племінним заводам – до 1200 гривень, племінним репродукторам – до 610 гривень і товарним господарствам – до 400 гривень).

Для отримання спеціальної дотації за поголів'я корів сільськогосподарські підприємства подають необхідні документи та витяг з Реєстру тварин, виданий ДП „Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин", яке веде зазначений Реєстр, що підтверджує ідентифікацію та реєстрацію в установлено-

му порядку всього поголів'я плідників, корів, молодняку всіх статево-вікових груп.

Спеціальна дотація за поголів'я телиць, закуплених в особистих селянських господарствах з 1 січня до 30 листопада поточного року для поповнення основного стада, надається сільськогосподарським підприємствам, які придбали в особистих селянських господарствах для введення до основного стада телиць, вирощених від маточного поголів'я ідентифікованих не племінних продуктивних тварин в особистих селянських господарствах шляхом застосування штучного осіменіння спермою плідників або шляхом природного парування з плідниками, допущеними до використання згідно з Каталогом плідників молочних, молочно-м'ясних і м'ясних порід, та ідентифікованих і внесених до Реєстру тварин у сумі 3,3 гривні за один кілограм живої маси (далі – дотація за поголів'я телиць).

Для отримання спеціальної дотації за поголів'я телиць сільськогосподарські підприємства, крім необхідного пакету документів, також подають **витяг з Реєстру тварин, виданий ДП „Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин"**.

Впровадження ідентифікації тварин дають можливість посилити систему контролю безпеки та якості тваринницької продукції. На даний момент навіть відомі вітчизняні виробники тваринницької продукції не мають ніякої інформації про те, де народилася, вирощувалася, чим хворіла, якої породи, і де на кінець була забита тварина. У державах ЄС такі відомості обов'язково є на етикетці, внаслідок чого споживач легко визначає якість продукції.

Обов'язковій ідентифікації та реєстрації на території України підлягають велика рогата худоба, свині, вівці, кози, коні, а в подальшому і птиця, незалежно від того, в чиїй власності вони перебувають.

Ідентифікація тварин – це процес ототожнювання тварини шляхом присвоєння їй унікального ідентифікаційного номера та прикріплення бирок на кожне вухо тварини, внесення інформації до реєстраційної картки, видачу паспорта великої рогатої худоби та ветеринарні картки до паспорта. Якщо тварина здорова, то в неї буде картка зеленого кольору, якщо хвора – жовтого.

Забороняється використовувати тварин для відтворення та продаж м'ясо-молочних продуктів від тварин, на яких видана картка жовтого кольору.

Бирки жовтого кольору прикріплюють великій рогатій худобі, вівцям та свиням, світло-зелені – козам. На бирці нанесений літерний код країни, де тварину ідентифіковано, цифровий код області, логотип державного підприємства "АІРТ", штрих-код та цифровий восьмизначний номер тварини. Бирки слід прикріплювати на кожну тварину не пізніше 7 днів від часу її народження, але раніше, ніж тварина залишить господарство.

Бирки виготовляють з пластику, якість якого підтверджена сертифікатом якості і листом безпеки фірми-виробника, а також висновком санітарно-епідеміологічної експертизи МОЗ України.

Матеріал бирок не викликає у тварин алергійних реакцій та подразнень, стійкий до ультрафіолетового впливу, термо- і морозостійкий, еластичний.

Власникам овець, кіз та свиней видаються реєстраційні свідоцтва, а власникам коней – паспорт коня з графічним описом тварини. За бажанням власника коню вживлюється електронний мікрочип.

Дані про тварин та їхнє переміщення вносять до державного Реєстру тварин.

Реєстрація – це внесення до державного Реєстру інформації про ідентифікованих тварин, їхнє переміщення, власників, господарства та їхній ветеринарно-санітарний стан.

Центральним сховищем даних про тварин та їхнє переміщення є державний Реєстр тварин. Формування державного Реєстру тварин здійснює державне "підприємство „Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин". Власникам проідентифікованих тварин видається паспорт великої рогатої худоби та ветеринарна картка.

Паспорт містить дані стосовно тварини, її переміщення та реєстрації у Реєстрі тварин і є супровідним документом за будь-якого переміщення тварин.

Ветеринарна картка є додатком до паспорта великої рогатої худоби та засвідчує дані стосовно ветеринарно-санітарного стану господарства, де перебуває тварина та стану її здоров'я, фактичне проведення вакцинацій, діагностичних досліджень і профілактичних обробок худоби.

Ветеринарна картка зеленого кольору видається тільки на здорову тварину, яка походить із господарства, благополучного щодо лейкозу, туберкульозу, бруцельозу, лептоспірозу й інших заразних хвороб та з місцевості, благополучної щодо особливо небезпечних хвороб.

Ветеринарна картка жовтого кольору видається на тварин, які є непридатними для подальшого розведення, і котрі під час досліджень позитивно реагують на туберкульоз, лейкоз, бруцельоз, лептоспіроз, і передаються на забій.

Щоб проідентифікувати тварину та отримати на неї документи, необхідно звернутися до районних агентів із забезпечення процесу ідентифікації та реєстрації тварин, яких у Київській області є 9 осіб. Територія дії цих агентів – 1 агент на 3 райони. Крім того, в області діють 70 агентів з ідентифікації та реєстрації тварин, закріплених за територією дії сільських рад, які й допоможуть у цьому власникові тварини.

Що необхідно зробити, аби проідентифікувати й зареєструвати свою худобу для юридичних суб'єктів господарювання:

1. Звернутися до агента з ідентифікації, котрий працює на території, де розташоване господарство, в якому утримується тварина.

2. Заповнити реєстраційну картку господарства.

3. Заповнити замовлення (угоду) на проведення ідентифікації та реєстрації тварин.

4. Отримати в агента бирки та прикріпити їх на вуха тварини.

5. Заповнити реєстраційну картку на тварину і через агента з ідентифікації подати її Агентству.

6. Отримати в агента з ідентифікації паспорт великої рогатої худоби з ветеринарною карткою до паспорта. Термін видачі паспорта з веткарткою становить 21 день від дати подання Агентству реєстраційної картки на тварину.

7. У разі продажу, купівлі, відправлення на м'ясокомбінат (забійний пункт), ветсанзавод заповнити зворотний бік паспорта та подати Агентству через агента з ідентифікації реєстраційну картку переміщення тварини.

8. У разі забою (утилізації), загибелі (падежу) зняти з тварини бирки, заповнити зворотний бік паспорта тварини і надіслати паспорт з ветеринарною карткою Агентству через агента.

Для фізичних суб'єктів господарювання:

1. Звернутися до агента з ідентифікації тварин, який працює на території сільської ради.

2. Агент прикріплює на вуха тварини бирки. Вносить дані про ідентифікацію тварини до книги обліку тварин. Заповнює реєстраційну картку на тварину. Господар платить до ощадбанку 21,60 грн. за одну ідентифіковану тварину. Квитанцію про оплату здає агенту.

3. Заповнену реєстраційну картку на тварину агент з ідентифікації подає до агентства.

4. Через 21 день від дати подання агентству реєстраційної картки на тварину господар отримає від агента з ідентифікації паспорт на тварину з ветеринарною карткою до паспорта.

Вартість ідентифікації та реєстрації однієї голови з 1 жовтня 2006 р. становить:

Тварина	Для фізичних осіб	Для юридичних осіб
Велика рогата худоба	21 грн. 60 коп.	18 грн.
Коні	18 грн.	18 грн.
Свині	12 грн. 90 коп.	12 грн. 90 коп.
Вівці та кози	12 грн.	7 грн. 48 коп.

М'ясо, молоко та молочні продукти, які надходять на продаж, обов'язково повинні підлягати ветеринарно-санітарній експертизі. Реалізовувати продукти, які не пройшли ветеринарно-санітарної експертизи, категорично заборонено. Для продажу допускають м'ясо, молоко та молочні продукти, які надходять з господарств населення, благополучних щодо заразних захворювань тварин. Це має бути підтверджено довідкою, виданою лікарем ветеринарної медицини.

Крім того, власник тварини повинен мати ще паспорт на корову та ветеринарну картку, де зазначені необхідні щеплення, які зроблено тварині.

Нині відповідні служби мають ще не повну інформацію про кількість худоби у населення, переміщення та стан її здоров'я. Тому за таких умов усі тварини мають перебувати під суворим контролем зооветеринарних та санітарних служб.

Створення в Україні державної системи ідентифікації та реєстрації тварин – це вимога часу.

Ідентифікація та реєстрація тварин запроваджується з метою:

– охорони території України від епізоотичних захворювань;

– одержання оперативної інформації про поголів'я великої рогатої худоби щодо статі, віку, породи та його розміщення і прогнозування ринків продукції тваринництва;

– контроль за санітарним станом, якістю і походженням продукції тваринництва;

– контроль за переміщенням тварин;

– забезпечення дотримання вимог з племінної справи;

– забезпечення візуальної ідентифікації кожної тварини у стаді;

– підтвердження права власності на тварин.

Кінцева мета цієї роботи – забезпечення населення України високоякісними та безпечними м'ясомолочними продуктами.

Київською філією державного підприємства „Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин" розроблені дієві заходи з проведення ідентифікації і реєстрації наявного поголів'я великої рогатої худоби в господарствах усіх форм власності на 2007 рік.

Необхідно в короткий термін проідентифікувати й зареєструвати в області все поголів'я великої рогатої худоби. Для здійснення ідентифікації великої рогатої худоби у населення розроблені графіки проведення виводок худоби по сільським (селищним) радам. Буде організовано виїзди агентів до кожної сільської (селищної) ради для проведення ідентифікації великої рогатої худоби, за сприяння голів сільських (селищних) рад, з попереднім повідомленням та вивішуванням оголошень про дату й місце здійснення ідентифікації, з тим, щоби мешканців населеного пункту було оповіщено повною мірою.

І на запитання: чи потрібні корові паспорт, а на вухах „сережки"? Відповідь однозначна . Так, потрібні!

Від ідентифікації та реєстрації тварин матимуть користь усі:

– власники тварин;

– споживачі молочної продукції;

– державні органи;

– ветеринари;

– спеціалісти з племінної справи у тваринництві.

Тому з метою недопущення соціально-економічного напруження поміж сільського населення, яке веде молочне та м'ясне тваринництво, місцевим органам виконавчої влади необхідно вжити дієвих заходів з інформування населення про необхідність здійснення ідентифікації та реєстрації поголів'я великої рогатої худоби.

О.І. Лашко,
керівник Київської філії
ДП „Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин"

Від редакції.

Шановний Михайле Пилиповичу, дякуємо Вам за схвальні слова про наш журнал, а відповідно – й нашу роботу.

Ваші поради візьмемо до уваги щодо підготовки матеріалів для публікацій.

Сподіваємося, що Ви й надалі залишитеся шанувальником "ДСГ", а ми у своїй праці постараємося друкувати такі матеріали, які приносили б Вам користь та задоволення.

У розвиток теми, яку Ви порушили у своєму листі до редакції, чи потрібні корові "сережки", подаємо матеріал спеціаліста з цієї проблеми О. Лашка.

Й останнє. Матимете запитання до відділу "Домашньої ферми", будь ласка, пишіть, обов'язково відповімо.

Відділ "ДСГ" "Домашня ферма".

ФАСАД В ОСЯХ 1–5

Авторський проект

Власний дім:
сучасний, функціональний та економічний

Загальна площа – 202,8 м². Житлова площа – 112,05 м². Кількість житлових кімнат – 5. Кількість поверхів – 2.

Шановні читачі! На ваші численні прохання, з якими ви звертаєтеся у своїх листах до редакції, починаємо друкувати проекти індивідуальних житлових будинків та поради щодо їхнього будівництва. Сподіваємося, що ця тема зацікавить вас, адже більшість власників присадибних і дачних ділянок мріють про власний, сучасний і добре продуманий дім, у якому було б достатньо місця для всієї родини. У цьому та наступних номерах журналу "Дім, сад, город" пропонуємо вам низку авторських проектів індивідуальних житлових будинків, якими ви можете скористатися під час будівництва.

Про що мріють забудовники

Нині чимало власників дачних і присадибних ділянок мріють про компактну й продуману до дрібниць оселю. Свій приватний будинок вони, як правило, прагнуть старанно спланувати, враховуючи кожен сантиметр площі. Адже потім усю цю площу потрібно опалювати, умебльовувати, доглядати, а з часом і ремонтувати. Не слід забувати і про те, що сьогодні усе це дуже дорого коштує. Отож, вибираючи проект індивідуального житлового будинку, варто "сім разів відміряти...".

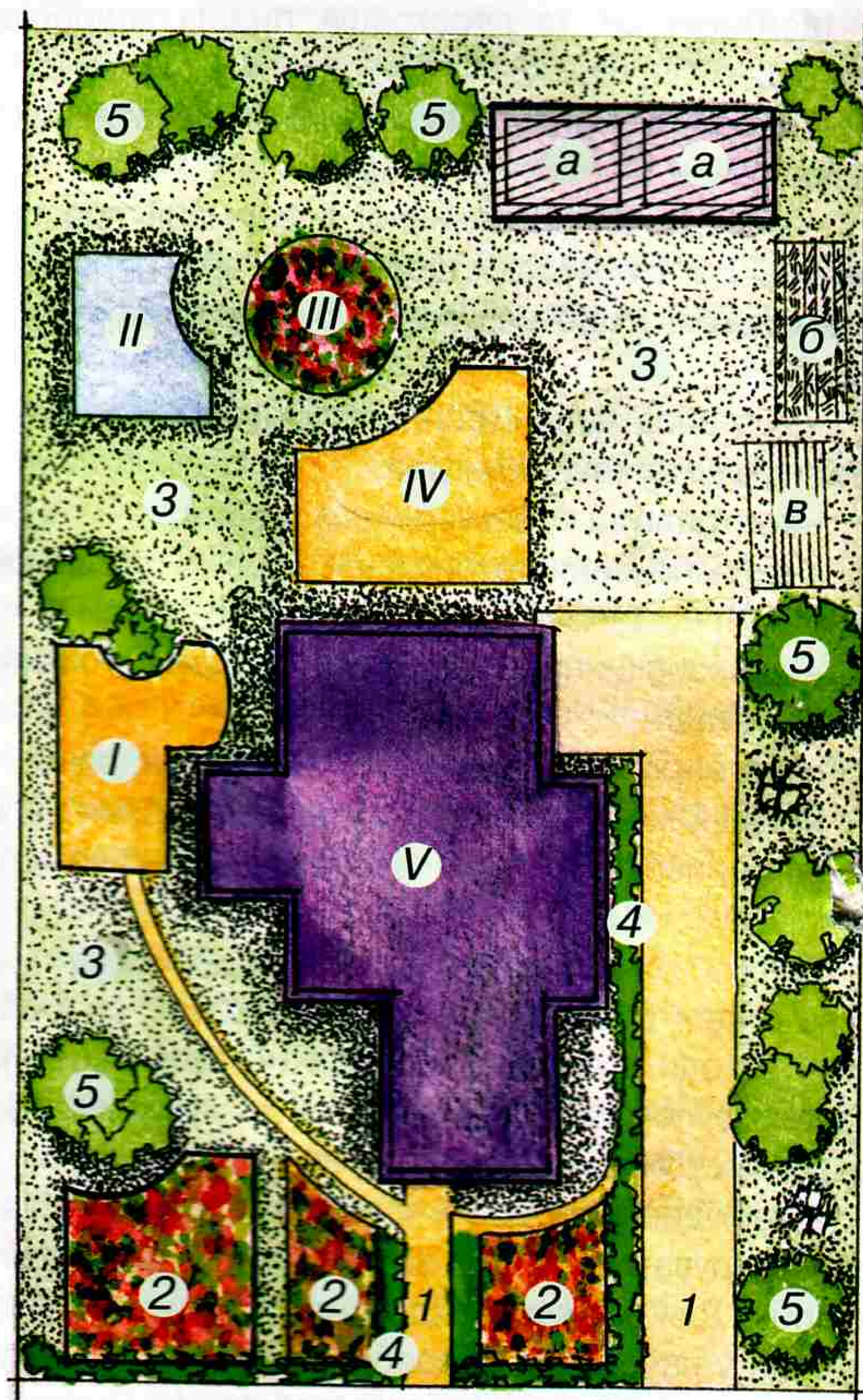

ФАСАД В ОСЯХ Г–А

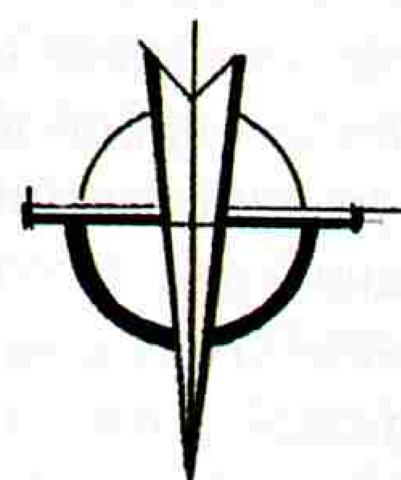
Експлікація до генплану.

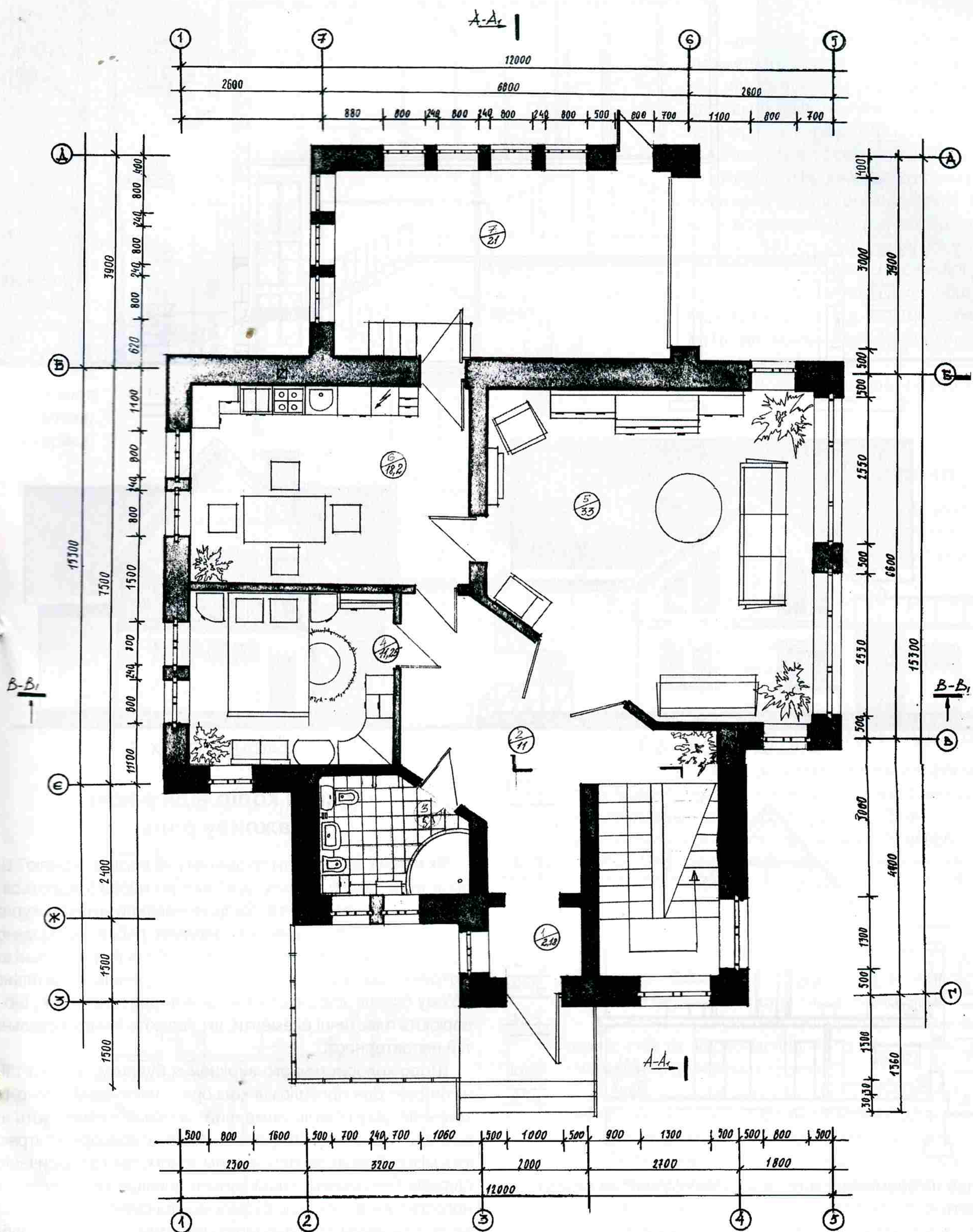
Вхідна зона:
1 – доріжки;
2 – клумби;
3 – газони;
4 – зелені насадження;
5 – дерева.

Зона відпочинку:
I – дитячий майданчик;
II – басейн;
III – клумби;
IV – спортивний майданчик;
V – будинок.

Господарська зона:
а – господарські приміщення;
б – грядки;
в – місце для сушіння білизни.

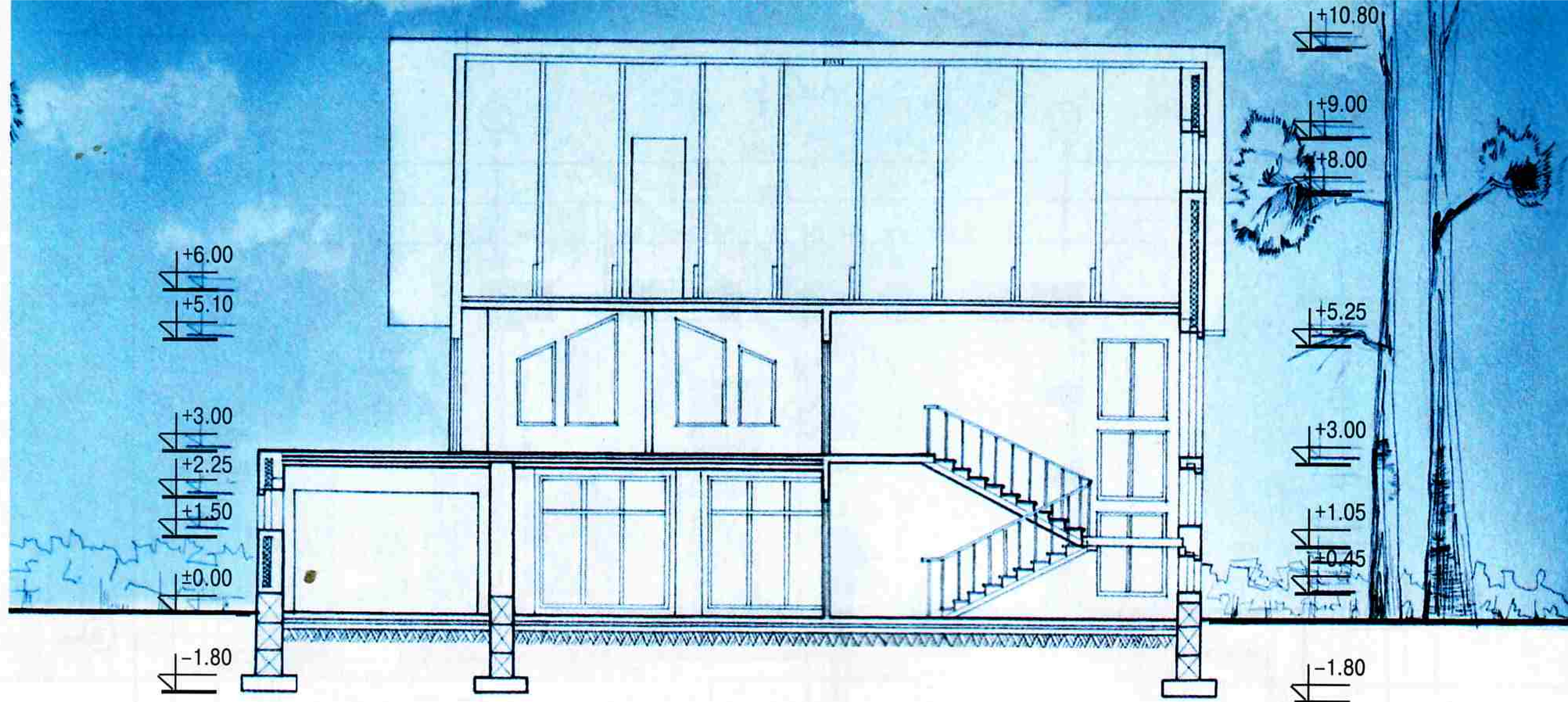

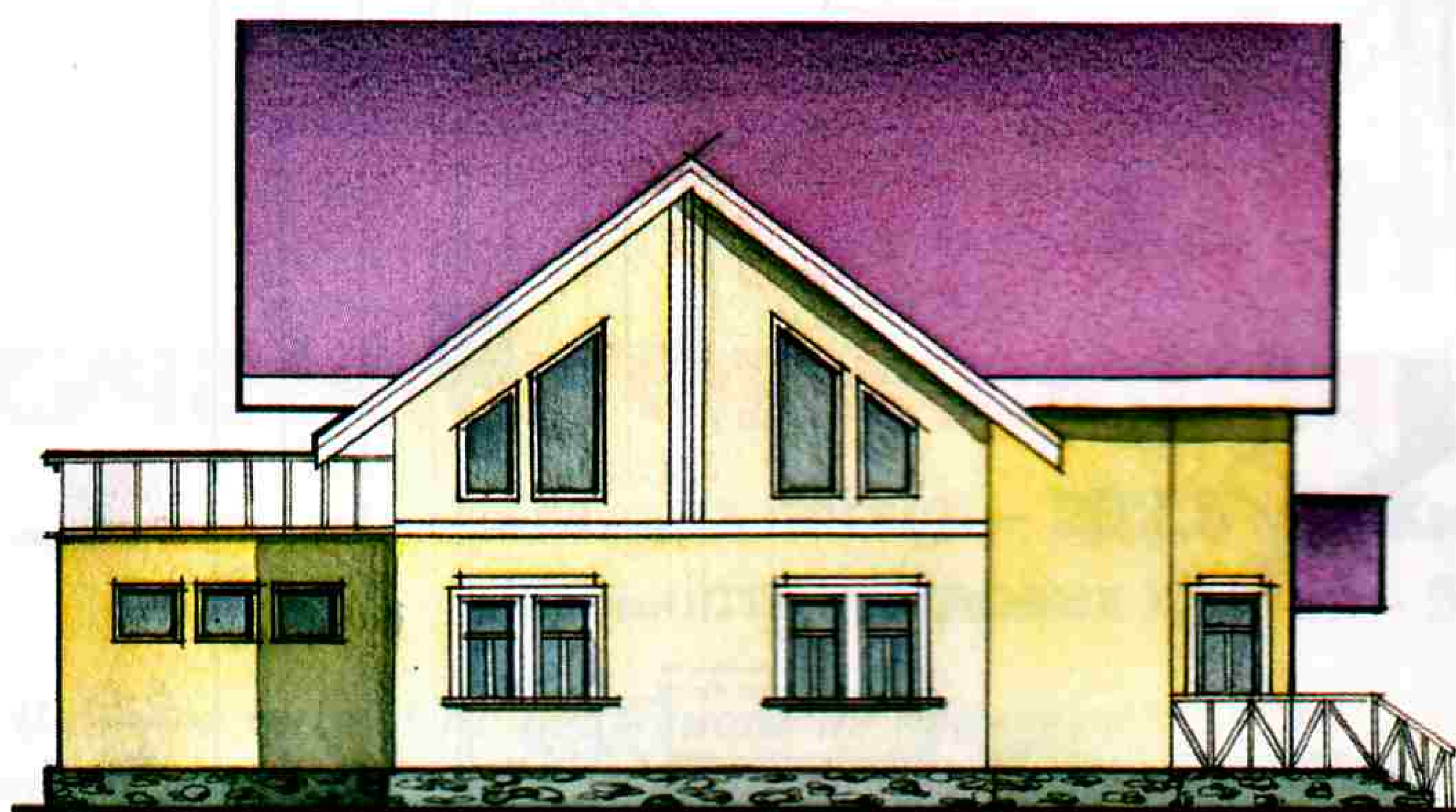
Експлікація до плану першого поверху:
1 – тамбур; 2 – вестибюль; 3 – санвузол; 4 – спальня для старшого покоління родини; 5 – вітальня; 6 – кухня-їдальня; 7 – гараж

Простий чи химерний?

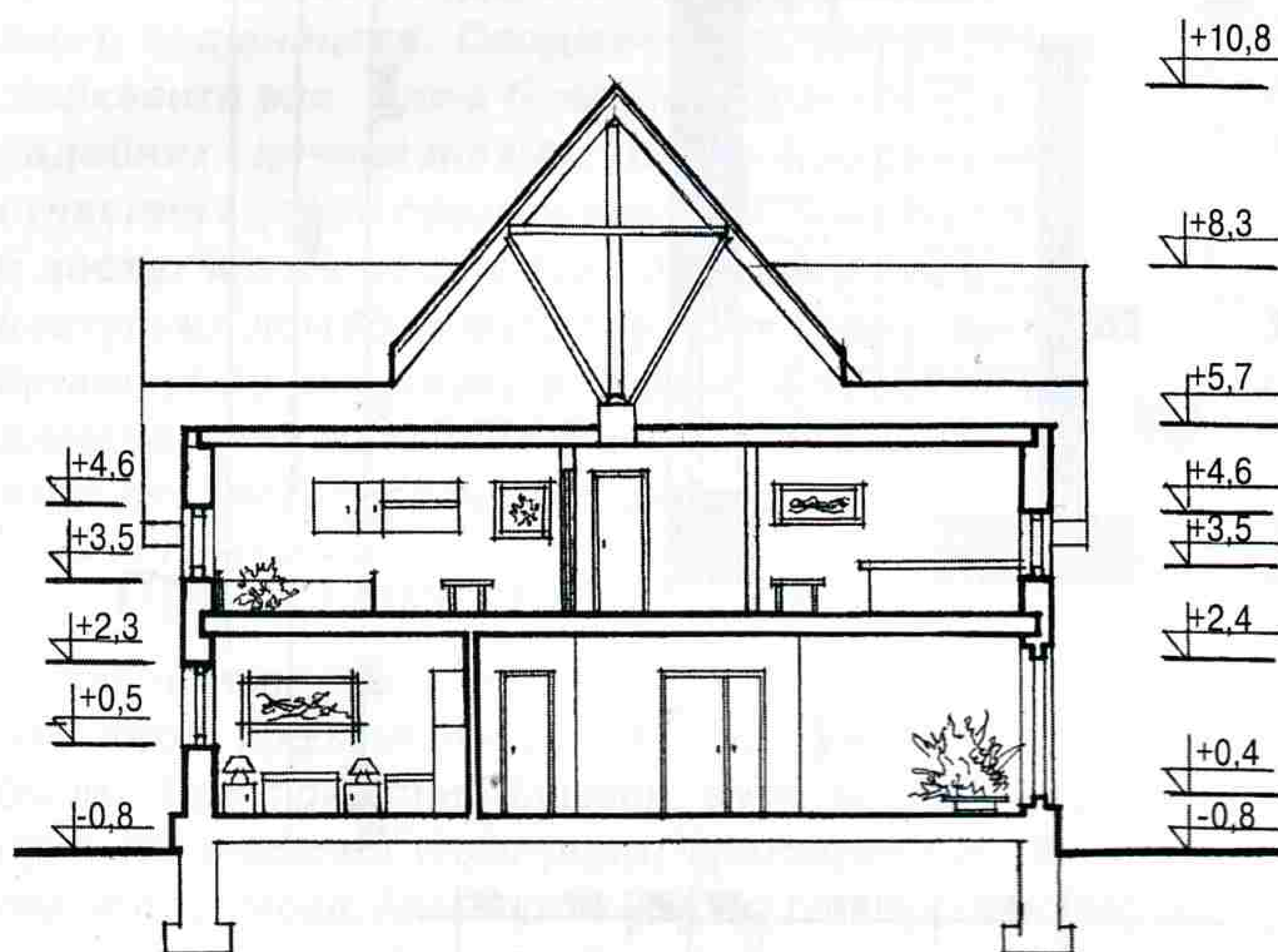
Проект, який пропонують нашим читачам І. Зайцева, Г. Ушаков та С. Зиміна, втілює традиційне уявлення більшості людей про власний будинок. Погодьтеся, якщо закрити очі і помріяти, то чимало з нас уявлять собі не химерну й вигадливу за формою, а просту й виразну будівлю, скатний дах, внутрішні сходи, що ведуть на другий поверх і навіть велике й трішки загадкове горище...

Саме такі обриси має первинний образ будинку, захований десь у закутках нашої підсвідомості. Можливо, пояснення щодо цього слід шукати в історичних глибинах. Адже форма первісного людського житла: двосхилий дах, що встановлювався над заглибленням у землі. Напевне, це настільки міцно відклалося у нашій підсвідомості, що й нині, коли бачимо простий двосхилий дах, відчуваємо щось невловиме, але дуже рідне, тепле й затишне. А ще такий будинок часто малюють діти, несвідомо зазираючи всере-

ФАСАД В ОСЯХ А–Г

ФАСАД В ОСЯХ 5–1

дину ще не засміченої життєвою повсякденністю людської сутності.

Збільшена іграшка не підійде

Враховуючи усе вищесказане, а також велику асоціативність і стереотипність будинку під двосхилим дахом, можна зробити висновок, що перед авторами проекту було поставлене надзвичайно складне завдання. Адже дуже важко створити сучасний котедж, який відповідав би вищезгаданим вимогам і разом з тим не виглядав би як непомірно збільшена іграшка. Цю базову форму слід було переосмислити й осучаснити, застосовуючи різноманітні композиційні засоби, щоб у майбутньому від перебування в такому будинку залишалося приємне відчуття затишку, розміреності й, зрештою, спокою. Переконані, що авторам проекту вдалося впоратися з цим непростим завданням.

Вікна і колір відіграють важливу роль

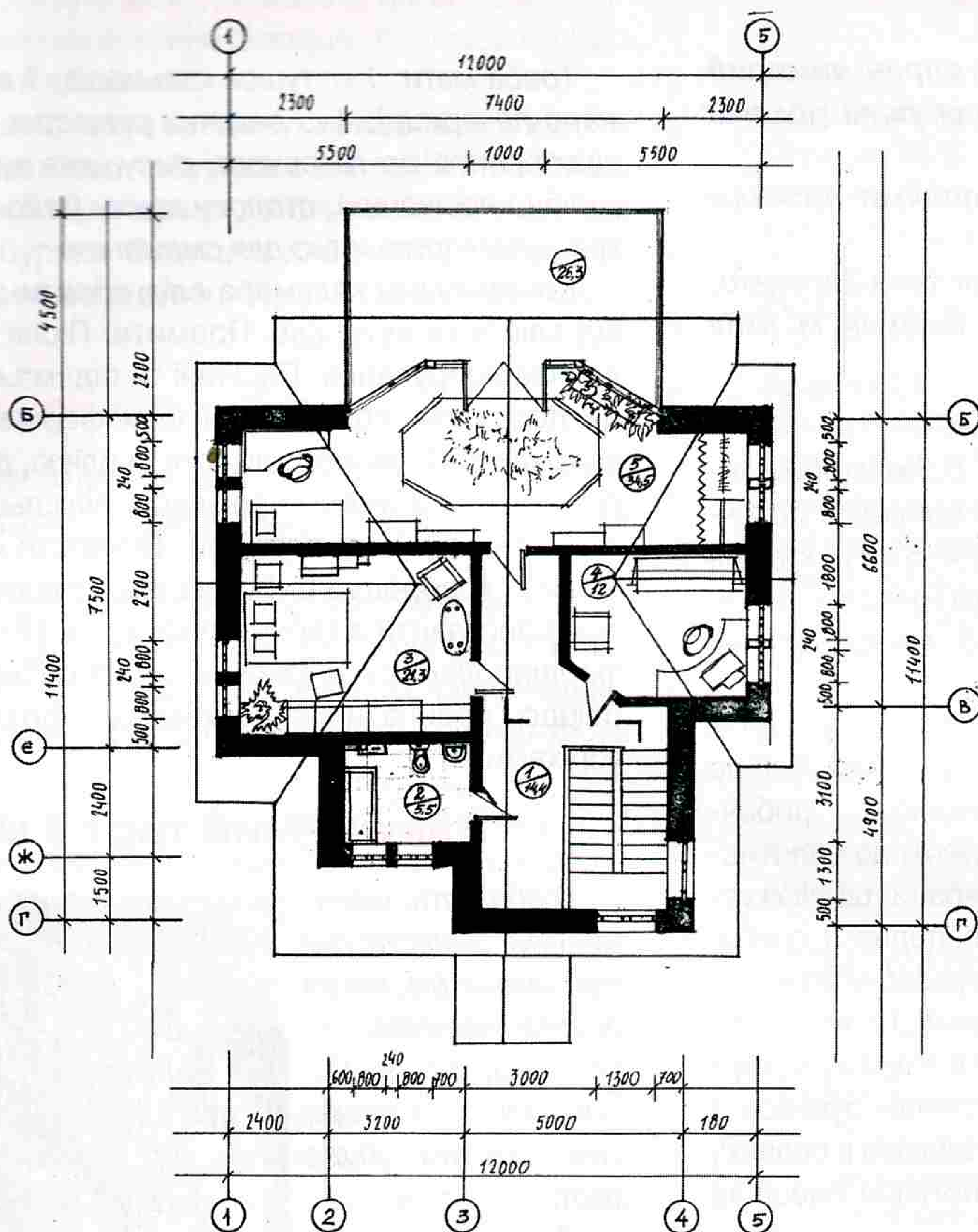
Як можна осучаснити традиційну на вигляд будівлю? Щоб досягнути такого ефекту, архітектори нерідко вдаються до різних тонкощів і секретів. Запропонований читачам журналу будинок виглядає сучасним завдяки добре продуманому розташуванню вікон, які створюють цікаві й оригінальні асиметричні фасадні композиції. Симетричність загального об'єму будівлі збагачується вільними доповненнями, що утворюють пластичні елементи, які надають їй індивідуальності й неповторності.

Щодо колористичного вирішення будинку, то воно також нетипове. Два протилежні кольори – насичений темно-бузковий на даху і світло-лимонний на стінах – створюють незвичне контрастне напруження. Адже ці кольори контрастують між собою як за кольоровим тоном, так і за насиченістю світлом. Безумовно, такий варіант зовнішнього колористичного оформлення надає будівлі надзвичайної виразності. Хоча, за бажанням, ці кольори можна замінити на інші, улюблені господарями.

А що залишилося традиційним?

Автори проекту вирішили не відступати від традицій і зробити звичним для більшості забудовників функціональне зонування поверхів. Так, на першому поверсі розташовані гараж, вітальня, кухня-їдальня та спальня для старшого покоління родини, на другому – спальня для батьків, кабінет, велика, але затишна тераса, яка може слугувати і куточком для відпочинку. Окремо варто зупинитися на ще одному приміщенні, розташованому на другому поверсі. Це – велика світла дитяча кімната, яка виходить до тераси. У просторому приміщенні діти почуватимуться дуже віль-

ПЛАН ДРУГОГО ПОВЕРХУ

Експлікація до плану другого поверху:
1 – передпокій;
2 – санвузол;
3 – спальня для батьків;
4 – кабінет;
5 – дитяча;
6 – тераса.

ПЛАН ФУНДАМЕНТУ

но, адже тут вистачить місця і для письмового столу, і для зручного ліжка, і для шафи для іграшок, і, зрештою, для самих ігор. Напевне, про таку кімнату мріє чимало дітей.

Отже, даний проект індивідуального житлового будинку передбачає проживання у ньому трьох поколінь родини – маленьких дітей, їхніх батьків та дідусів і бабусь. При цьому усі житлові приміщення будинку мають доцільну конфігурацію й оптимальну площу, тому мешканці різного віку не відчуватимуть дискомфорту, почуватимуться затишно й спокійно, не заважаючи один одному під час роботи або відпочинку.

Скатний дах – тема невичерпна

На нашу думку, композиційна тема скатних дахів ще далеко не вичерпана й обов'язково матиме майбутнє в сучасній архітектурі. Надзвичайно актуальна вона в Україні, бо ідеально відповідає кліматичним особливостям більшості регіонів нашої країни, де рясні опади можна спостерігати протягом цілого року.

Не менш важлива економічність будівлі

Слід зазначити, що прості форми, до яких вдалися автори проекту, – це не лише заради композиційної виразності будинку. Вони сприяють значній технологічності й економічності даного будівництва. Про такий проект фахівці звичайно кажуть – реальний. Застосовані у ньому конструкції та вузли відпрацьовані й перевірені упродовж століть. Це ще одна перевага проекту, яка суттєво вплине у майбутньому на співпрацю архітектора, конструктора й будівельників, – вони працюватимуть без звичних за таких обставин неузгодженостей та суперечок.

Конструктивна система складається з цегляних несучих стін та збірно-монолітного перекриття. Дах – скатний, по дерев'яних кроквах.

Насамкінець, хотілося б звернути увагу читачів на генеральний план забудови земельної ділянки. Адже правильне розташування усіх споруд на ній також дуже важливе. Автори проекту розділили площу земельної ділянки на три функціональні зони: вхідну, зону відпочинку та господарську. Тут раціонально розміщені і "не заважають" одне одному доріжки і клумби, зелені насадження і басейн, дитячий майданчик і місце для сушіння білизни тощо.

Отже, вибирати проект власного житлового будинку слід дуже виважено, щоб у майбутньому не шкодувати про прийняте рішення. При цьому варто пам'ятати, що він має бути сучасним, добре продуманим, просторим і, головне, – подобатися вам. Бажаємо успіхів!

І. Зайцева,
Г. Ушаков,
С. Зіміна,
кафедра основ архітектури і архітектурного проектування Київського національного університету будівництва і архітектури

На обід і на десерт!

Я дуже люблю куховарити і маю у цій справі чималий досвід. Хочу подарувати читачам випробувані роками рецепти.

З повагою та найкращими побажаннями читачам журналу

Наталія Георгіївна Зінченко, Биківня, м. Київ

Солянка

Треба мати: 5–6 картоплин, 1 цибулину, 0,5 кільця копченої або напівкопченої ковбаси, 0,5 баночки оливок (з кісточкою або без кісточки – залежно від смаків), 4–5 штук кубиків „Галіна Бланка"(куряча), 1,5–2 столові ложки томатної пасти, 3–4 солоних або маринованих огірків, 0,5 л маринованих грибів, 3 л води.

Нарізати кубиками або соломкою картоплю і поставити варитись. А тим часом готуємо заправку-засмажку. Дрібно січемо цибулю, огірки, ріжемо шматочками ковбасу, грибочки нарізуємо пластинами. Цибулю обсмажуємо до золотистого кольору, до неї додаємо шматочки ковбаси, обсмажуємо і додаємо огірки. Все разом обсмажуємо, додаємо гриби. В добре обсмажену масу вливаємо воду і розбавляємо томат-пасту. Додаємо трохи цукру, сіль, кубики „Галіна Бланка", лавровий лист, духмяний перець, якщо є – дрібку потертого мускатного горіха. З'єднуємо картопляний бульйон з заправкою-засмажкою. В останню чергу вкидаємо в солянку оливки, куштуємо, при потребі додаємо потрібні спеції та сіль. Солянка має бути густішою, ніж суп.

Котлети особливі

Треба мати: густий котлетний фарш.

Для начинки: дрібно нарізані крабові палички, посічену зелень кропу, петрушки, зеленої цибулі, для кожної котлети шматочок замороженого вершкового масла, шматочок апельсину. Начинку посолити.

З котлетного фаршу сформувати оладки і на середину кожного викласти крабові палички, зелень, шматочок вершкового масла та маленький шматочок апельсина. Краї защіпнути і котлету запанірувати у борошні, а потім обкачати у яйці, збитому з сіллю та перцем. Обсмажити на олії з обох боків до готовності.

Якщо фарш рідкий, не засмучуйтесь – можна його столовою ложкою викладати одразу на розігріту сковороду з киплячою олією, а потім викласти начинку, а зверху – ще ложку фаршу і обсмажити з обох боків.

Кальмари, фаршировані грибами

Треба мати: 1 кг тушок кальмарів, 1 кг свіжих грибів (бажано печериць), 4–5 великих ріпчастих цибулин, 1 склянку відвареного до готовності рису, два круто зварених яйця (дрібно посічених), столову ложку майонезу, 4–5 смажених грецьких горіхів, олію для смаження.

Кожну тушку кальмара слід облити окропом і очистити від плівок та нутрощів. Промити. Після цього тушки готові для фарширування. Посічені та підсмажені гриби, рис, яйця посолити, поперчити і цим фаршем начинити тушки кальмарів. Сковороду змастити олією, дно викласти сирою ріпчастою цибулею, нарізаною півкільцями. Це для того, щоб кальмари не підгоріли. Викласти фаршировані кальмари у сковороду з цибулею, верх тушок змастити майонезом і поставити в гарячу духовку на 15–30 хв. Готові тушки фаршированих грибами кальмарів обережно викласти на блюдо і посипати смаженими та подрібненими грецькими горіхами.

Закусочний торт з млинців

Треба мати: млинці, приготовлені на свій смак, такі, які ви робите зазвичай, але без цукру й тоненькі. Чим більше млинців, тим вищим буде торт.

Для начинки треба мати: 300–500 г м'ясного фаршу, 4 великі цибулини, 2 варених яйця, 0,5 кг печериць, майонез для прикрашання.

Дві великі цибулини дрібно посікти і обсмажити. В цю ж сковороду додати фарш і все разом обсмажити до готовності або ж використати відварене м'ясо, пропущене через м'ясорубку. Два варених яйця подрібнити, посолити. Іще дві цибулини дрібно посікти і обсмажити. Окремо підсмажити подрібнені гриби. Після цього з'єднати цибулю з грибами.

Тепер можна формувати закусочний торт. На кожний млинець тонким шаром викладаємо начинку. Млинець плюс м'ясний фарш, плюс яйце, плюс млинець і т.д. до останнього млинця. Верх закусочного торта змащуємо майонезом і на 5–10 хв. ставимо в гарячу духовку. Після цього готовий торт прикрашаємо тоненькою ажурною сіточкою із майонезу і подаємо до столу.

Чебуреки

Для тіста треба мати: 50 г рослинного маргарину, 1 склянку холодної води, сіль, борошно за потребою.

Для фаршу треба мати: свинину та яловичину, цибулю або курячий фарш з цибулею. Я використовую саме такий.

Замісити м'яке некруте тісто, розкачати його у дуже тонкий пласт. Взяти звичайне чайне блюдце, прикладаючи до пласта тіста, вирізати кружечки.

Фарш викладаємо на середину кожного кружечка, краї защіпуємо і смажимо чебуреки в киплячій олії. Фарш має бути соковитим. Для цього до фаршу треба додати воду. Смажені чебуреки будуть з юшечкою. Чебуреки, приготовлені за цим рецептом, будуть смачними навіть холодні.

Курчата табака

Треба мати: тушки чотирьох молодих курчат (на вісім порцій), 1 склянку сметани, 1 головку часнику, пучечок зелені петрушки та кропу.

Тушку розрізати вздовж грудинки навпіл. Розпластати на дощечці і натерти сіллю і червоним меленим перцем. Скласти в емальовану каструлю, присипавши подрібненим часником (1 головка). Залити маринадом і витримати під гнітом дві години.

Маринад готуємо так: столову ложку 9%-ного оцту, 2–3 горошини духмяного перцю, 0,5 чайної ложечки цукру залити склянкою окропу.

Через дві години курчат виймаємо, обсушуємо серветкою, ретельно відбиваємо тушки, змащуємо сметаною з усіх боків і смажимо під гнітом на гарячій сковороді з обох боків до світло-коричневого кольору.

Перед подачею до столу посипаємо зеленню з часниковим соусом. Часниковий соус: товчений часник змішати з невеликою кількістю води, додавши сіль, перець, оцет за смаком.

Філе рибне у кокосовій стружці

Треба мати: філе риби, приправу до риби, кокосову стружку, соєвий соус, сіль, перець, кетчуп, яйця, олію. Кількість продуктів залежить від кількості порцій.

Рибне філе нарізуємо порційними шматочками, солимо, перчимо. За бажання можна посипати приправою для риби та полити соєвим соусом. У цьому випадку рибу солити не треба, тому що соєвий соус солоний. Рибу залишаємо на 15 хвилин, щоб просякла спеціями. Кожний шматочок риби треба обмокнути у збитому яйці, обкачати у суміші панірувальних сухарів і кокосової стружки у пропорції 1:1. Рибу смажимо з обох боків на олії. Обсмажену рибу складаємо в каструлю і заливаємо кетчупом „Торчин продукт. Шашличний". Потім каструлю треба поставити на водяну баню на 3–5 хв., щоб риба просякла кетчупом. Перед подачею до столу рибу треба гарно розкласти на блюді і прикрасити зеленню петрушки.

Десерт із чорносливу

Цей десерт подобається як дітям, так і дорослим.

Треба мати: 600 г великого без кісточок чорносливу, 1 склянку ядер грецьких горіхів, 500 г густої сметани або вершків жирністю 30% (я використовую вершки виробництва Переяслав-Хмельницького заводу), 1–1,5 склянки цукру, дрібку ваніліну.

Чорнослив помити і обсушити серветкою. Горіхи підсмажити. Кожну сливку начинити часточкою горіха. Сметану або вершки, додавши цукор та ванілін, збити міксером. Густим збитим кремом залити чорнослив, розкладений у порційні креманки. Зверху можна посипати подрібненим горіхом.

У номері:

„ДІМ, САД, ГОРОД"
виробничо-практичний журнал
№7, липень, 2007 р.

Головний редактор
М. І. Халимоненко
Головний художник
Т. П. Колодницька
Заступники головного редактора
Б. К. Донгаш, І. Ф. Куштенко
Зав.відділами
А.М.Капітульська, О.В.Кисленко
Літературний редактор
М.П.Чернецька
Дизайн, верстка **Н.Х.Дець**
Комерційний директор
Г.А.Донець,
Реклама **В.В.Пацера,**
тел.: (044) 223-38-17
Оголошення **О.К.Шевченко**
E-mail:reclama@dimsadgorod.com
Розповсюдження, маркетинг
Т.І.Лазебник
тел.: 223-22-58
E-mail: lazebnik@dimsadgorod.com
www.dimsadgorod.com

Видання зареєстровано, серія КВ, № 3536 від 3.10.98
Підписано до друку 18.06.2007 р.
Загальний тираж 141 030 прим.
Ціна договірна.
Адреса редакції та видавця: вул. Академіка Заболотного, 19, Київ, 03680, МСП–680.
Тел.: (044) 223-22-58, (044) 223-69-12, факс/автомат: 223-22-59
E-mail: dsg@dimsadgorod.com

Комп'ютерний набір, верстку зроблено у редакції журналу «Дім, сад, город».
Надруковано у друкарні ТОВ «Новий друк».
м., Київ, вул. Магнітогорська, 1.
Тел.: (044) 559-73-19;
тел./факс: (044) 292-80-50.

ДО УВАГИ ЧИТАЧІВ!

З 1 грудня 2006 р. редакція журналу знаходиться за новою адресою: вул. Академіка Заболотного, 19, Київ, 03680, МСП–680, тел.: (044) 223-22-58, 223-69-12, факс/автомат (044) 223-22-59.

Передплатні індекси комплектів журналів у складі:

«Дім, сад, город» + «Виноград. Вино» — **22430**.
«Дім, сад, город» + «Квіти України» — **22431**.
«Дім, сад, город» + «Яблунька» — **22432**.
«Дім, сад, город» + «Будьмо здорові» — **22433**.
«Дім, сад, город» + «Пасіка» — **22434**.
«Дім, сад, город» + «Бібліотека «Дім, сад, город» — **21869**.
«Дім, сад, город» + «Календар садівника і городника» — **90245**.

Прикрасимо квітами життя!

Посадковий матеріал–поштою

Індекс 74142

УМОВИ ЗАМОВЛЕННЯ

1. Заповніть купон друкованими літерами чітко та розбірливо.
2. Ціну вказано за упаковку.
3. ***Увага! При відсутності на складі вибраного Вами сорту вкажіть сорти на заміну.*** У виняткових випадках можлива заміна окремих позицій на рівноцінні аналогічні сорти.
4. Обов'язково вказуйте кількість упаковок і суму.
5. Оплата на пошті при отриманні замовлення. Почтові витрати включено в ціну цибулин. Одержуючи посилку, ви сплачуєте додатково 4,8% за переказ грошей.
6. Відправлення посилок здійснюється з **15 вересня**.
7. При відсутності бланку, замовлення приймаються на звичайному папері.
8. **Мінімальна сума замовлення – 50 гривень. Від 100 гривень – знижка 5%**
9. Заявки відправляйте за адресою: **СПД Мазур, а/с 13, м. Київ 02068,** тел.: **(044) 592 9087** факс: **(044) 575 4122,** e-mail: **tulpan2006@list.ru**

Артикул	Сорт	Ціна за упаковку	Кількість упаковок	Сума, грн.
01	Тюльпан Мон Амур бахромчатий повний	2шт. - 20 грн.		
02	Тюльпан Маскотте бахромчатий повний	2шт. - 18 грн.		
03	Тюльпан Барбадос	2шт. - 14 грн.		
04	Тюльпан Гамільтон	4шт. - 14 грн.		
05	Тюльпан Кумміінз	4шт. - 20 грн.		
06	Тюльпан Хьюстен Бош	4шт. - 14 грн.		
07	Тюльпан Лувр	4шт. - 14 грн.		
08	Тюльпан Фабіо	4шт. - 16 грн.		
09	Тюльпан Бел Сонг	4шт. - 14 грн.		
10	Тюльпан Блек Джевел	4шт. - 22 грн.		
11	Тюльпан Хонеймун	4шт. - 16 грн.		
12	Тюльпан Валерій Гергієв	4шт. - 14 грн.		
13	Тюльпан Керлі Сью	4шт. - 12 грн.		
14	Тюльпан Мондіал	4шт. - 12 грн.		
15	Тюльпан Фінола	4шт. - 14 грн.		
16	Тюльпан Верона	4шт. - 12 грн.		
17	Тюльпан Чато	4шт. - 12 грн.		
18	Тюльпан Монте Карло	4шт. - 12 грн.		
19	Тюльпан Блю Діамонд	4шт. - 12 грн.		
20	Тюльпан Флемінг Паррот	4шт. - 12 грн.		
21	Тюльпан Блю Паррот	4шт. - 14 грн.		
22	Тюльпан Апрікот Паррот	4шт. - 14 грн.		
23	Тюльпан Блек Паррот	4шт. - 14 грн.		
24	Тюльпан Вейс Берлінер	4шт. - 14 грн.		
25	Тюльпан Тре Шік	4шт. - 11 грн.		
26	Тюльпан Баллада	4шт. - 10 грн.		
27	Тюльпан Спрін Грін	4шт. - 12 грн.		
28	Суміш тюльпанів	4шт. - 10 грн.		

Артикул	Сорт	Ціна за упаковку	Кількість упаковок	Сума, грн.
29	Суміш дітки тюльпанів	100гр - 8 грн.		
30	Гіацинт Атлантік	3шт. - 19,5 грн.		
31	Гіацинт Сіті оф Харлем	3шт. - 18 грн.		
32	Гіацинт Ян Бос	3шт. - 19,5 грн.		
33	Гіацинт Айлос	3шт. - 18 грн.		
34	Гіацинт Джіпсі Квін	3шт. - 19,5 грн.		
35	Нарцис Фортісімо	3шт. - 13,5 грн.		
36	Нарцис Йоган Штраус	3шт. - 15 грн.		
37	Нарцис Таїті	3шт. - 13,5 грн.		
38	Крокус Флауер Рекорд	10шт. - 9 грн.		
39	Крокус Жанна д'Арк	10шт. - 9 грн.		
40	Крокус Гранд Єллоу	10шт. - 9 грн.		
Всього				
Сорти на заміну				

ПІБ___________________________________

____

Вул.________________________ д.______ кв.______

Місто/село____________________________

Район_________________________________

Область_______________________________

Поштовий індекс_______________________

Тел.__________________________________